

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

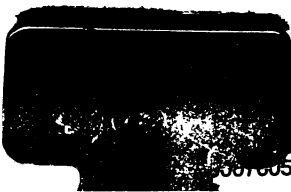
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

1198.
Sheet 1198.

THEEK GENT

33876056

Digitized by Google

Theol. 1198.

THEMIS DEA,

SEV

DE LEGE DIVINA;

STEPHANI PIGHII

CAMPENSIS.

AD AMPLISS. ANTONIVM PER-
renotum Cardinalem Granuellanum.

ITEM

MYTHOLOGIA EIVSDEM IN QVA-

tuor anni partes, ab auctore recognita:

ANTVERPIÆ,

Ex officina Christophori Plantini.

M. D. LXVIII.

THE
JOURNAL
OF
THE
ROYAL
ANTHROPOLOGICAL
INSTITUTE
OF GREAT BRITAIN
AND IRELAND
VOLUME 10
PART 1
1880

CONTENTS
PAGES
THE ANTHROPOLOGY OF THE
FUTURE
BY
H. SPENCER
1

THE
JOURNAL
OF
THE
ROYAL
ANTHROPOLOGICAL
INSTITUTE
OF GREAT BRITAIN
AND IRELAND
VOLUME 10
PART 2
1880

STEPHANI PIGHII

CAMPENSIS THEMIS DEA;
SEV DE LEGE DIVINA:
AD ANT. PERRENOTVM
CARDINALEM.

VIDERER profectò, Illu-
strissime Domine, mo-
rem à me tantopere lau-
datum, cùm de stren-
rum vsu, origine & antiquitate scri-
berem, tacitè nunc improbare, nisi
& his anni noui Kalendis absentem
patronum strenula noua prosequi,
votis solennibus omnia prospera ac
læta precari pergeré. Cuius rei cau-
sa cùm his diebus schedas meas per-
lustrarem, votis optarem à Deo, vt
felicibus auspiciis annueret, measq;
inuocarem Musas, vt offerrent boni
ominis aliquod argumentum tuis
rationibus quàm maximè congruū,

*Introductio
ad argumen-
tum per pro-
positam.*

A 2

quod

quod dignè mitti à me posset, & à te feliciter accipi; repentè oblatum est manibus meis Pantheū, quod olim variis veterum deorū, dæmonūque simulachris atque elogiis instruere adornareque institueram. Cū itaq; eius templi sacraria, cellulas, adytaq; studiosè perlustrarem, & anxius inquirerem, quisnam ex illo cælestiū cœtu nostris votis fauens meo nomine tibi salutem, prosperasq; noui anni kalendas perferre vellet; veneranda Themis spem pudibundo risu faciens mox se facilem præbet, & ad amicum notumque hospitium ituram pollicetur. Gratias itaq; sancto numini immensas egi; utque placidum, benignum, ac felix te adire vellet, supplicavi; nec sine causa. multiformis enim dea est, variasque induere personas nouit. Veniet igitur; verū non incitata, armisue instructa

*Themis à-
doin dicta
Hesiodo.*

̣ta tanquam prauos impiósue casti-
 gare velit, cùm vehemens, tristis ac
 seuera sit; sed vt Orphei verbis dicā,
 ἀγλαόμορφος καὶ σεβάσμιος, quo vultu
 deorum concilium cogere solet, &
 rectæ rationis terminum præscribe-
 re, honesta, splendida, ac venerabili
 maiestatem decora. Hanc, patrone, tri-
 bus comitatam filiabus pedisequis
 tua solita humanitate benigniùs ex-
 cipe; non enim ignotam mitto vel
 peregrinam, sed multo antè tibi fa-
 miliarem, amicam ac domesticam,
 atque in sanctiore pectoris tui lara-
 rio religiosissimè semper, nec imme-
 ritò cultam. Potens enim & magna
 est dea, nec nisi fausto feliciq̃ue bo-
 nos visitat omine, in omnibus rebus
 salutifera atque officiosa, in dubiis
 viam monstrans tutam ac rectam, in
 prosperis consilia téperans, nec nisi
 moderata suggerens, repellit impe-

*Themidis
 virtutes.*

tus superbos. in aduersis fiduciam
præbens, spem firmat, & victoriam
pollicetur certam, quamuis aliquã-
do tardam ac difficilem, eo tamen
magis securam ac gloriosam. Quis
igitur non lætus hanc aduenam ex-
cipiat? non curiosè obseruet veræ so-
lidæque felicitatis largitricē deam?
quæ animam naturamque huma-
nam perficit, virtutem ipsam docet,
hoc est, vt Lucilij poëtæ verbis dicā:

—— *Scire id quod quæque habeat res.*

—— *Scire homini rectum, vtile, quid sit ho-
nestum.*

*Quæ bona, quæ mala, quid sit inutile,
turpe, inhonestum.*

*Hostem esse atque inimicum hominum
morumque malorum.*

*Contrà defensorem hominum morum-
que bonorum.*

Victoria æt
7ægs apud
Athenienses.

Iam verò si Atheniensis ille populus
Victoriam dubiam, leuē, & incon-
stan-

stantem deam (quam idcirco Homer-
 us ἐπεραλξίαν, καὶ ἀμφοτέρων νίκην appellat)
 alis sollicitè spoliarunt, & implumē
 colere, Pausania teste, voluerunt; ne
 scilicet ab ipsis auolaret, quam ni-
 hilominus sæpenuerò perdiderūt:

Si Spartani Martem barbarum, ho- *Mars βορὴν
 κλονέον καὶ
 αἰμοχαρὲς
 δαίμων Ho-
 mero & Or-
 pheo.*
 micidam, perniciosum, & sanguina-
 rium dæmona catenis vinctum sibi
 retinere voluerunt, vt belli principē

Deum præsentem semper haberent,
 qui imperium, urbem, Spartanumq;
 nomen omne pessum tandem de-
 dit: quantò magis tibi gratulandū,
 patrone amplissime, cuius rebus hoc
 salutare imprimis numen adesse cu-
 piens, ac tanquam permansurum

Termini personam, ne Ioui quidem *Themis ter-
 minalis.*
 cedentis, accipiens diuino atque in-
 uisibili gressu καὶ ἀχέροτον vltro oc-
 currit?

Qua forma Romæ primūm
 Themidis simulachrum vidi in Pa-

rio marmore exculptum apud Illustrissimum virum Cardinalem Rodolphum Pium Carpentensem, quod postea delineatum accuratè ad Antonium tuum Morillonum in Belgicam misi. In cuius quidem hominis nobiscum & studiis iisdem, & amicitiae vetustate quondam coniunctissimi, ob eximias ipsius dotes mentionem lubenter incido. magna namque in eo vis ingenij erat, quae picturam sculpturamque difficiles alioquin artes puer sua sponte, atque *αὐτοδίδακτος* ad excellentiam usque perceperat. Magnum adolescèti optimarum disciplinarum studium, tum diuina quaedam rerum & verborum memoria, quam ipsemet arte quadam (cum omnia quae à puero legerat sibi deinde profutura, succinctè ordinateq; in classes seu locos quosdam cōmunes digessisset) ita firmarat,

*Antony
Morillon's in-
genium ac
dotes.*

rat, vt de quauis re difficili et obſcura copioſe & promptè eruditeque commentari ac diſſerere poſſet. Orationem verò eius ornabat ſumma dicendi facilitas, atque grata quædam oris faciùdia; qua cùm de rebus philoſophiæ reconditis ac abſtruſis loqueretur, omnes in ſui admiratione rapiēbat. Denique conſuetudinem familiaritatemque illius rara quædā comitas mirè dulcem atque ſuauem faciebat: neque hoc mirum; occurrebāt enim mox animus ab omni faſtu atque ambitione alienus, enitēbatque conſeſtim candor in eo eximius; atque ſi quam amplexabatur amicitiam, in ea colenda fidum ac ſincerum pectus apparebat. Cum hoc autem adoleſcēti mihi primùm litterario in tirocinio Louanij quædam cōtracta fuerat amicitia, quam Romæ deinde, cùm bona nos quædam

A 5 dam

dam fortuna iunxisset ante annos ab hinc plus minus octodecim, in tantum adauxit studiorum similitudine ingeniique consensu crebrior illa consuetudo, arctiorque familiaritas, ut rari dies interuenerint biennio ferè integro, quo Romæ māsit, quibus litterariæ societatis causa non vnà essemus. Molestior itaq; nobis vtrisque fuit discessus ac separatio, cum ille in Germaniam à te reuocatus, urbem nosque relinquere cogeretur. At quæ corpora tunc seiunxit fortunæ inuidia, animorum illud vinculum soluere tamen non potuit. Nam æquè validū semper permansit, immo cum suauissimæ consuetudinis peractæ memoria & desiderio fortius hoc cōstrinxit frequens litterarum vicissitudo, cum ego de communibus studiis multa sæpe mouerem, atque ipse diligenter vsque de
omni-

SEV DE LEGE DIVINA. II
omnibus responderet. Quamvis igitur gratissima illa familiaritate eius ac conuersatione prima frui mihi deinde nunquam contigerit (nam illud immortalitate dignum ingenium illæ animi summæ dotes Antonij nostri præpropere fato extinctæ liberalibus studiis nobisque cū ipso sunt ereptæ, non admodum diu post meum ex Italia in Belgicam reditum, anno ab hinc ferè decimo) memoria tamē tanti amici mihi perennis erit, quamdiu virtutem litterasque sum amaturus. Quæ quidem faciunt, vt lubenter admodum veteres eius de studiis nostris sermones animo repetam, quia hac ratione mihi videor molestias ex eius desiderio conceptas, vsque animo inhærentes, non nihil alleuare. In præsentiarum igitur de Themide dea facturus verba, ipsum in partē sermonis

nis vocabo, atque aliàs sæpenumero de rebus difficilibus differentē oblata occasione inducam, vt amico gratiam, etsi illius ingenio meritisque nequaquam parē, at pro nostra beneuolentia sinceram, certē debitam referamus. Sed antequam ipsum loquentem producam in medium, à te patrone optime, cui dotes Antonij tui probè cognitæ sunt, impetratam veniam cupio, si minus acumini eloquentiæque illius hæc mea responderint, & si qua ἀπεροσσωπολήτως à me effusa senseris: ab aliis verò quibus ingenium illius minimè perspectum fuit, & hæc forsan in manus sument, omnino postulamus, quod M. Cicerō L. Crassi oratoris suo sæculo præstātissimi personā scriptis inducturus petiit: Vt scilicet maius quiddam semper de Antonio Morillono suspicetur opineturue, quàm quantum

*Epilogus
cum obsesta-
tione.*

*De oratore
lib. II.*

tum à nobis hic alibiue dicetur vel
 exprimeretur. Verùm de his nunc satis
 multa. Quare ipsius iam verba de *Transgressio*
 Themide tua referemus, cùm prius *ad argumen-*
tum.
 dixero, quàm bella & tépestiua oc-
 casio nos ad disputationē hanc per-
 duxerit.

CVM ANTE ANNOS ALIQVOT *Occasio dia-*
 Romæ kalendis Ianuariis Pontificiū *logi.*
 in Vaticano sacrum, ad quod omnis
 Cardinalium Episcoporumque cœ-
 tus ac ferè totius Christiani orbis
 Principum legati conuenerant, ac-
 cessissem: solēnes illas (quæ tunc bo-
 ni ominis causa fieri solent) saluta-
 tiones attentius cōsiderans, vt quas-
 dam gratas, sinceras, & iucundas;
 sic plurimas rursus ineptas, fucas,
 & frigidas esse vidi. Et quò ma-
 gis ambitiosè sollicitéque obirentur,
 eò

eo molestiores importunioresq; accidere, non sine risu animaduerti. Apparuit proximus mihi subito à dextris meus Morillonus, quem eodie non videram, atque tum opportunè cum clarissimo viro Didaco Hurtado de Mendoza, Cæsareo legato aduenerat. Nec mora, quin salutem felicibus verbis inuicem, ut mos est amicorum, precati, è turba discederemus. INTERIM quàm primùm ille, Quid ridebas, inquit, Pighi, cùm te accederem? M O L E S T A, inquam, atq; importuna ambitiosorum istorum studia, quæ cùm infeliciter pluribus euenire viderẽ, te conspecto, omnino probare illud Plautinum incœpi:

Nihil homini amico est oportuno amicus;
quemadmodum tu mihi. T V M ille suo more renidens, An ne te pudet Democrite hîc curis hominum illudere?

dere? Eia, inquam, nunc Bithus contra Bacchiū: alto tu quidē risisses carchynno si prius adfuisses, qui iisdē, ut aiunt, cæpis lubenter vesci soles. Sciscitantibus deinde nobis, si quid fortè noui è Germania haberetur in ædibus legati Mendozæ, in cuius tunc erat ipse familia atque ædibus hospitio exceptus. **R E S P O N D I T**, nihil aliud ferre postremas litteras, quàm ab exercitu Cæsareo Magdeburgum arcta admodum obsidione cingi, deditioisq; conditiones eam urbem offerre. **S E D** omitte, quæso, ista, inquit, quæ nec ipse percunctari, nec audire magnopere curo: quæro à te potius, ecquid hisce noui anni kalendis antiqui nobis adfers, nuper in lucem eruti, quod magis intelligere lubet, quàm quid per terrarum orbem moliantur principes. **T V M** ego: Et ista à te rogare volebā, quem

*Antonius
Augustinus*

*Rodolfus
Pius Car-
pensis Car-
dinalis.*

quem scio omnigenæ antiquitatis monumentis me multò instructiorem esse, & inter præcipuos versari quotidie, quorum cura hæc indagentur. Attamen, ne nihil adferre videar, intellexi hodie ab Antonio Augustino, quem hisce solennibus & feriatis diebus officij causa accedere nonnunquam soleo, Rodolfum Pium Cardinalem Carpensensem nuper dono, à nescio quibus amicis, accepisse pulcherrimum muliebris forinæ Terminū marmoreum, quē Veneris esse nonnulli coniiciunt, propter tres imagunculas, quæ deam confertis manibus circundant, quas Gratias autumant. Sed dubitat Augustinus admodum, quòd non nudas, sed stolas videri dicant, atque alio quàm Gratia solent, ordine dispositas. Ad hæc ita mox ille. De Venere Terminali quicquam me

lege-

legere profectò non memini, cupere itaque videre simulachrum illud, atque eam maximè ob causam cras ibo salutatum Cardinalem, cù quo mihi propter hæc studia, quibus admodum ille delectatur, familiaritas satis magna est. I D E M & Augustinus animo statuit, inquam: Sed cum cum Cardinale vidi colloquentem, cum simul ædem intrarèt sacram. Vnde coniecturam capio, quòd ceremoniis in templo finitis, ipse Cardinalem, cum officij, tum videndæ huius statuæ gratia, sit domum deducturus. Quin igitur huic obuiam inus occasione? & ad ædes Cardinalis præcedentes, redeuntem expectamus? Non deerit spero salutandi, atque simul signum hoc videndi oportunitas, maximè si Augustinus adfuerit. R E C T E suades, mi Pighi, respondit Antonius, B atque

atque omnino eundem cenſeo. Cardinalem namque ſpero qua eſt humanitate, quamprimùm nos viderit, vltro de hac re verba facturum.

Lubenter enim monſtrat ſtudioſis omnia quæ habet (habet autem plurima atque inſignia antiquitatis monumenta) mutuoque dat etiam alacriter. Quin etiam ſæpenumero ſua ſponte me ſolet inuitare, quando quid non antea viſum naçtus eſt.

FINITO igitur ſacrificio conſeſtim è Vaticano ſcendentes per pontem Aelium recta in Campum Martium ad ædes Cardinalis properamus, ibidemque in propylæo deambulamus, donec ex ſtrepitu equorum aduenire Cardinalem intelligimus. Obuiam igitur procedentes ipſum Antonio, vt diuinaram, Auguſtino comitatum reuerenter, vt decebat, felicem anni noui

cur-

SEV DE LEGE DIVINA. 19
cursum optantes salutamus. Et
ille, Oportunè, inquit, ades Moril-
loni cum tuo Pighio. iam enim con-
iicio, te non ob aliam quàm Augu-
stinum causam aduenisse, nempe ut
Terminum videres meum, qui mihi
nuper est dono datus. Rarò alioquin
tui copiam nobis faceres, nisi quid
simile te eliceret; Augustinum verò
negotia aliquando impellunt, ut ve-
niam, aliquando etiam idem ille stu-
diorum amor, qui te tenet, nostri
memorem facit. Sed nihil nunc ostē-
dam ante prandium; iam dudum
enim nos expectant Oeconomus &
structor, eduliaque moram non pati
diuturniorem clamitant. Atqui non
immeritò gemmis Indicis chariores
æstimare possum, qualescunque cō-
feruo & colligo antiquitatis reli-
quias, quarum ob causam ipse ali-
quo sum in precio, atque ambior à

B

z

vo-

vobis aliisque eruditis: & meæ insuper ædes hortusque in Esquilino à studiosis artium ingenuarum plerunque frequentantur. T V M Au-

Rodolphi Cardinalis laudes.

gustinus. Non ob hæc tantum, Rodolphe Cardinalis illustrissime, te colendum observandumque iudicamus, sed imprimis ob heroicas illas animi virtutes, quibus amplissimum hoc ordinis tui fastigium adornas, & ob dignam homine nobili rarâque tuam doctrinam, ut alias omittam dotes inæstimabiles, quas hîc modestia tua recenseri non pateretur. Ob hoc verò quòd omnigenæ antiquitatis reliquias historia varia plenas diligenti cura, & magno impendio rei litterariæ & artium bonarum in gratiam è tenebris extractas colligis, restauras, & cõseruas, doctisque hominibus benignè communicas, immortales profectò deberi tibi gra-

gratias ab omnibus, qui ingenuis studiis fauent & delectantur, nemo non fatebitur, cui sensus virtutum inest aliquis. HÆC ferè dum in atrium itur, vbi cùm se Cardinalis toga illa sui ordinis purpurea exuisset, Augustinum manu prehensum ducens, nos sequi iubet in cœnationem proximam, in qua repperit & alios conuiuas expectantes, mensamque instructam, Itaque confestim lotis manibus, conuiuioque sacris verbis benedicto, Augustinum applicans lateri suo, cōsedit, nosque simul accumbere iussit. Sed, vt ad rem nostram veniamus, finito deinde hilariter prandio, dimissisque ceteris cōuiuis, in interius cubiculum à Cardinale ducimur, qui accersito Martino suo elegantis ingenij iuue-
ne, prouinciali nostro (qui tum erat ex Atriensibus illius) mandat, vt si-

gnū ex Musæo depromat. Adfertur, atque in tabula statuitur, vt commodè conspici posset. Accedimus, diligentiusque contemplamur, Erat autem Terminus sesquipedali ferè altitudine ex Pario marmore artifice manu sculptus. Eius caput muliebri decora atque honesta facie, crinibus à fronte & occipitio vitta in nodum collectis, ita tamen vt duo longiores cincinni aptè per humeros defluerent. Reliquum corpus iusta proportionem quadratum, æquilateram, vt Termini solent, columnam paribus angulis efficit: quam tres semiplanæ imagunculæ puellares eiusdè habitus, & staturæ in imo coronāt, ita vt prima dextrū latus tegat, altera medium frontispiciū, tertia sinistrum. Et hæc quidem tali erāt forma, quali totum opus hîc delineatum posui.

Quod

*Simulachri
Themidis descriptio.*

EVNOMIA

DICE

IRENE

B

4

Quod dum diligenter omnes consideramus , Cardinalis , dispositis ante focum sellis, considerare nos cum iussisset, ita est exorsus. VEHEMENTER Antonij, qui nunc duo adestis, aueo vtriusque vestrū de signo hoc opiniones intelligere, quod iam multis antiquitatū peritis , ingeniosisque hominibus ostendi. Quorum nonnullis Venus cum Gratiis tribus esse videtur; rationes tamē quas hactenus attulerunt, mihi quidem nōdum satisfaciunt. Nam quòd indicari volunt, cupiditatem termino finibusque suis coercendam esse , ad Ethicam magis quàm ad Theologiam illam veterem spectat , atque interim de Gratiis nihil digni adducunt. Tu quæso, mi Augustine, dicas primū, qui his doctis antiquorum symbolis argumentisque mirificè delectari soles : An tibi hæc Venus,
an

an quicquam de eius Termino apud
 veteres, quos plurimos te diligenter
 peruoluisse scio, legeris. T v Mille;
 Nihil quidem expressè me legere
 memini, vt neque de Gratiarum hoc
 habitu atque positura: plurima ta-
 men in similibus antiquorum reli-
 quiis reperiri non diffiteor, de qui-
 bus maiorum scripta, quæ ad nostra
 peruenerunt tempora, memoriæ ni-
 hil prodiderunt: vel quia hæc ad-
 modum tunc vulgata, atque omni-
 bus nota fuerunt; vel quia etiam nō
 pauca ad veteris Theologiæ ipsius
 normam communem in tanta reli-
 gionis libertate minimè facta appa-
 rent: Sed pro cuiusque opinione at-
 que intellectu efficta vel variata,
 quæ vix ipse magnus Apollo nunc
 nobis declararet, vixque Oedipus
 solueret. Hic tamē Terminus, cuius-
 cunque sit ille numinis, ab ipso flo-

*Cur tā multa in anti-
 quis symbo-
 lis obscura
 sint.*

*Termini præ-
 senti simu-
 lachrum qua-
 le sit.*

B 5 ren-

rentis æui sæculo reliquus, magni auctoris instar nobis esse poterit, quamuis talem non descripserit in Imaginibus suis Philostratus Lemnius, nec Pausanias, Plinius, aliique, qui de veterum statuis scripserunt, eius mentionem fortè fecerint. Non enim sine Theologica ratione compositū puto, cū sine parergis, simplex, apertus, atque ad eam rem dūtaxat demonstrādam effectus videatur, cuius causa factus est. Attamen hoc tempore mihi difficile foret ipsum declarare, eiusque significata expromere, qui similem nunquam viderim. Onerosum insuper hoc iudicandi munus, cui iam annis aliquot, vt scitis, astringor, litæque illæ forenses, quæ vix me respirare sinunt, felices has Musas animum excolentes à me prorsus auerterunt? quas tamen obseruare & colere diligenter

*Antonius
Augustinus
x. vir litium
iudicand.*

ligentissimè soleo. At illæ, pro dolor, me tanquam profanum vel proscriptum fugiunt: adeo ut nisi rarissimè & quidem procul has videre mihi contingat, etsi non minus quàm antea earundem amore tenear. Morillonus itaque hic noster erit appellandus, si quid de his intelligere velimus, qui penè solus nunc eas hic possidet, apud quem esse volunt, quem exornant, euehuntque non immeritò cùm studiosissimè ab eo colantur: ut qui earum amore percitus ab extremis Galliarum finibus huc se contulerit.

Age mi Morillone, hanc rem nobis expedias, tu enim faciliè poteris ex Camœnarum tibi fauentium respōso, simulachri huius mysteria aperire: Nam forsan ex earum & hæ sunt consortio, quas Termino adiunctas videmus. Musas enim, ut nouisti,
pri-

*Muse pri-
mum tres.*

primas vetustissimorum plerique
tres tantum fuisse putarunt; atque
hoc Ephorū in primis scribere, Eu-
meliumq; poetam Corinthium, te-
stantur commentator Hesiodi Ioan-
nes Tzetzes, & Arnobius in Apolo-
gia cōtra Gētes. **EXCEPIT** mox
orationem Augustini Cardinalis,
Morillonumq; insuper adhortari
cœpit, ut quæ de hoc signo sentiret,
ipse in mediū proferret. **AT** ille se
primū vehementer excusare, testa-
riq; nihil prorsus auditorio tanto
dignum, ad quod ipse cum magno
discendi desiderio venisset, adferre
se posse: Alij instare vehementer,
perurgereq; donec tandem Car-
dinalis auctoritate compulsus:

*Morillon
modestia.*

ADMODVM, inquit, me conturbat
expectatio vestra tā certa, tā firma,
quæ vereor, ne vos ipsos primū
fallat. Nam boui, ut aiunt, clitellas,
quæ

quæ quia gerendæ sunt, minùs sanè laboro,quàm rectè cōueniant,quâ-
 que ea , quæ vestro iussus imperio
 malè instructus adfero , valde pro-
 bentur. Dicam enim ea tantùm quæ
 temerè occurrent: nec ea, in quibus
 à vobis aliisq̃ue me doctioribus non
 malim vinci quàm vincere. HÆC
 præfatus, signum ipsum manibus e-
 leuatum aliquantò diligentius in-
 tuetur, atque ita disserere incipit.

THEMIDIS illius primæuq̃ omni- *Themidis fa-*
 no atque antiquissimæ, mihi esse *bula.*
 hoc simulachrū videtur, quam Cæ-
 li Tellurisq̃; filiam , Iouisq̃ue secun-
 dam coniugem fuisse, Græci fabu-
 lantur: deprehēsam enim cū Iouis
 nuptias fugeret, apud Ichnas Mace- *Ichne.*
 doniæ , ductamq̃ue eidem Ioui pri- *Themidis*
 mùm peperisse tres filias, quarum *tres filie ex*
 nomina sunt, Eunomia, Dice, & *Ioue.*
 Irene. TUM Cardinalis. Rectè tu
 quidem

quidem hæc, quemadmodum me-
mini Hesiodum in Theogonia scri-
bere, post primam vxorem Metin
à Ioue secundam Themida ductam
esse.

*Themis se-
cunda Iouis
vxor.*

Δέυτερον (inquit) ἡγάγετο λιπαρὴν θέμιν,
ἣ τέκεν ὥρας

Εὐνομίῳ τε, δ' ἰκάνῳ τε, καὶ ἱρήνῳ τε θαλῆαν.

Quæ sic Latine sonant :

*Sedula quæ ducta est Themis altera
protulit horas,*

*Eunomiamque, Dicenque, Irenen atque
virentem.*

AD hæc Morillonus. Multò e-
tiam ante Hesiodum hæc vetustif-
simum poëtam Orphea scripsisse
constat, qui Horas item Themidis
Iouisq; regis filias esse cecinit. Nam
is auctor ætatibus aliquot. (vt quidã
volunt) ante bellum Troianum vi-
xit: immò vt Eusebius in Chronico

*Orpheus
antiquissi-
mus poeta
quo tempore
fueris.*

&c

& Suidas tradunt, non vsque adeo diu post Mosen, iudicium Hebræorum tempore : vir sapientia quadam diuina, quisquis ille fuit, sublimique supra humanū ingenio præstantissimus, cuius hymnos quosdā de diis adhuc habemus superstites arcanis mysteriis refertissimos. Apud Suidam verò vos legisse puto, quæ de summo Deo mundi fabricatore, ac lumine supremo omnia complectente atque illustrante, tum de humani generis conditione sentit Mosaicæ Theologiæ haud incongruētia. Quinimmò Iustinus philosophus & martyr in Ægyptum Orphea religionis ac sapientiæ adipiscendæ causa profectum memorat in Parænetico ad Græcos, atque ibidem ab Hebræis vnus veri dei pietatem & cultum didicisse, atque tum recantasse, quæ πολυθεότητι prius

Orphea Hebraicam sciuisse Theologiam.

Moses Musæus à Græcis quibusdam appellatus.

priùs cecinisset : eiusque de hac re quosdam versus in medium ad Musæum filium (quem Mosén Græcorum tamen quidam fuisse existimât) scriptos veræ religionis lucem quandam præferentes : quos eisdem & Cyrillus Alexandrinus contra Iulianum Cæsarem, & Aristobulus Iudæus in eo quem ad Ptolemæum scripsit, commemorât. Ex Hebraicæ igitur Theologiæ limpidissimo fonte videtur Orpheus pleraq; sua hausisse, variisq; fabulis inuoluta promulgasse posteris : quæ etiamnum velut puræ quædam guttulæ, riuuliq; clariores, in turbulentissimo illo prophanæ Theologiæ fluente intercurrentes nonnunquam apparent diligenter aduertentibus. Nam Orphica illa Theologia, variis multarum regionû populis infusa, sensim propagata est; in qua tamen pro-

tempo-

Vnde religionum tanta diuersitas apud veteres.

temporum locorumque mutatione
ac legiflatorum libero iudicio, qui res-
publicas nunquam fine religionis
aliquo fundamēto instituerunt, plu-
rima frequenter sunt variata, immo
contaminata. Horum enim consue-
tudo fuit, auctoritatem nouorum
institutorum accepto ac noto alicui
numini attribuere: veterem verò re-
ligionem pro temporum statu im-
mutare, atque non tam pietati anti-
quæ, quam vſui reipublicæ accōmo-
dare. Hinc illa ſacrorum rituum fa-
bularumque diuerſitas, quam mirum
in modum adauxit poëtica illa liber-
tas, qua impunè licebat mortalibus
ingenijs non ſolum inepta, ridicula
& abſurda, verum etiam turpia, in-
digna atque impia de dijs confinge-
re. Adeò vt ab Orphica illa prima
puritate plurimum degenerarit Græ-
corum Theologia, vt quæ prorsus nō

*Legiflatorum
mos vetuſtus
in inſtituenda
rep.*

€

sibi

sibi similis stolidæ opinionum collu-
 uie contaminata appareat. Hesiodus
 tamen, atq; Homerus aliq; poëtarū
 vetustissimi Orphica imprimis ob-
 seruarunt, quemadmodum non solū
 demonstrant eadem deorum nomi-
 na & genealogiæ: sed etiam pluri-
 mæ de rerum principijs fabulæ, si
 non verbis omnino, at significatio-
 ne Orphei hymnis cōuenientes. Ab
 Orpheo igitur venire videntur, quæ
 Hesiodus, Pindarus, Lycophrō, Dio-
 dorus Siculus, Pausanias, Apollo-
 dorus Atheniensis in bibliotheca,
 Hyginus in fabulis, aliq; posteriores
 de Themide & Horis memorię pro-
 diderunt. Quorum auctorum dicta
 non huc congeram; vobis enim nota
 esse existimo, & mihi ad commemo-
 randū nunc miminè necessaria: quā-
 doquidem pro disputationis cursu
 probandi causa suis locis sparsim ea
 adducere

*Quinam au-
 ctore Or-
 phica sequan-
 tur.*

adducere, & inter se conciliare fortasse cogemur. APPROBO tuum (inquit Augustinus) consilium; Terminum ipsum igitur aggredere: imprimis autem exspectamus, cur hac forma Themidem nobis exprimere, quidq; per eam significare voluerit antiquitas. Scio mi Morillone pro tuo singulari ingenio atque eruditione, eximiaq; memoria disputationem te doctam non solū; sed & variam, iucundam, pulchramq; nobis introducturum esse. T V M ille. Equidem scio me rem arduam difficilemq; aggredi, quæ iuris diuini humaniq; fundamenta; immò ipsius naturæ, omnisque philosophiæ principia in se complectitur. Cum philosophiam hic dico; non ex Solonis, atque Hyppiæ sophistæ sententia polymathiam, vel omnium artium cupiditatē peritiāmve intelligo: sed eā dico,

*Philosophia
quid.*

C 2 cuius

Eius duo officia.

cuius duo esse officia, nos Plato in Amatoribus docet, nosse scilicet diuina, & gubernare humana: Magnum & minimè opus humanum vtrunque, ne dum nostris par humeris onus, quod à me vel ferri, vel exponi in medium rectè possit. Quapropter admodum te rogatum cupio, mi Augustine, vti mecum prouideas, ne in tam vberis materiæ amplissimo campo latius euagemur, noscè perdamus: immo Terminum termino etià angustiore concluda-

Cuius termini forma Themis, prima ratio.

mus. Admonet enim id deę signum, vltra quàm fas est, diuinitatis conditionem inquirere non permissum esse demonstrans. AGE, inquit Cardinalis, magna ex parte aperire cœpisti, quid Terminus hic noster velit: docet enim, vt videtur, certos fines à Deo omnipotenti propositos esse, quos etià numinum inferiorum

rum potentijs egredi non datum est: tantò magis nos tale quid vt conemur ingenij nostri confidentia, sacrosq̃ue terminos vt trāsgrediamur, omnino nefas, temerarium, atque impium fore. Neque hoc fugit sagacem illam antiquitatem, quæ nobis complurium deorum Terminos idcirco prodidit, varijsq̃ue fabellis vulgus à diuinitatis curiosa nimis inquisitione detertere voluit. Eò enim spectant, quæ de Gygantum, Promethei, Ixionis, Tantalique apud inferos pœnis legimus. Sed ne à Terminò nostro & ipse discedam, iam mente repeto, quæ olim de Themide me apud Sex. Pompeium legere memini: deam scilicet hanc esse, quæ præcipiat hominibus id petere, quod fas est: eamq̃ue id esse existimari, quod & fas est. Hæc quidem Pompeij verba non absurda

Themida fas ac licitum in se complexa

viden-

videntur. Quid enim aliud apud Græcos *Θέμις*, quàm fas, honestum, ac licitum significat? Atque ideo institutum antiquitus, ut ad Themidis simulachrum concionaturi sederent; quo dea hæc moneret, honesta, iusta, & æqua esse debere, quæ dicere ac suadere quis publicè vellet: Hinc Agoræam appellauit Homerus, & eius commentator Eustatius, Themis & Iustitiam deam eandem esse putauit: alij verò Themis dicunt deorum esse: Iustitiam quam *Δίκη* appellât, hominum. de qua re plura Phauorinus disputat: Nam Dike iudicat homines; Themis verò Iustitia est, qua dii iudicant, quæ & ipsa hominum fora soluit. Itaque Plato de rep. libro secundo, multis asserens, Deum causam esse boni, non mali, inuehitur in poëticas illas Homeri aliorumque fabulas, quibus

Cur ad Themidis simulachrum concionaturi sederent.

Quid discrepet Themis à Iustitia.

Deum boni causam esse, non mali.

quibus stultè Iouem ex duobus sortium dolijs bonorum atque malorum velut promum conduinque faciunt, reprehensioneque dignum iudicat, si quis deorum controuersias, dissensiones & iudicia per Themis atque Iouem concitari, nō terminari dicat. T V M Morillonus. Bene quidem hæc, & eandem ob causam dicitur Themis deorum cogere concilium, quòd in hoc nisi bona & iusta tractentur, numinūque inferiorum potestates huic deæ etiam subsint. Et pulchrè Plato idem De legibus x i. Themis inter iurisiurandi deos idcirco tertiam nominat post Iouem & Apollinem : timore diuino, veritate ipsa, ac æquitate summa sanciri debere iuramenta docens. In Ioue enim summi numinis potestatem falsi ac periurij vindicem, in Apolline veritatis lumen

Arguitur à Platone fabula Homerica de duobus sortium dolijs.

Themis deorum concilium cogere cur dicatur.

sua se sponte prodens, in Themide ius fas atque licitum esse intelligit. Est autem Themis, ut breuiter dicam, ipsa lex æterna atque vniuersalis, quam velut edictum perpetuum Deus mundo ac rerum naturæ præscripsit. Hanc legem Cicero de rep. libro tertio definire volens, rationem rectam naturæ congruentem appellauit, Chrysippus vim diuinam in ratione positam, Zeno Stoicus vim quandam diuinam esse censuit, recta imperantem prohibentemque contraria; atque alibi rationem quandam vocat ad omnium naturam rerum pertinentem, per astra atque elementa corpora; omnia se motu quodam certo & ordinato diffundentem. Non igitur mali causa Themis, quatenus lex diuina est. Atqui non nocebit altius diligentiusque Deæ naturam conditionem-

Themida legem diuinā esse

Veterum definitiones legis diuinæ seu naturalis

tionemque scrutari. Ipsa enim licet
Termini forma hic sit conclusa, ex
sefe tamen hoc habet, vt labore ac
studio perquiri inuestigarique velit.

Nec enim ipse Iupiter, quem animæ *Iupiter mens
anime mun-
di Platoni-*

eam aliter assequi potuit: Nam vt *Fabula de
Ioue & The-
mide expli-
catur*

habent fabulæ, fugientem Themida latentemque persequendo de-
prehendit in locis, quibus pedum
eius impressa erāt vestigia, vnde ipsa *Cur Ichnæa
Themis di-
cta*

Ichnæa, & locus κατ' ἰχνας, id est, se-
cundum vestigia, est appellatus, op-
pidumque loco vicinum Ichnæ di-
ctum, velut Stephanus Grammati-
cus de vrbibus scribens ex Phileta &
Herodoto memoriæ prodidit. Stra-
bo item Geographiæ libro nono in
Phthiotica Thessaliæ plaga Phyllon
esse dicit, ibidemque Phyllæi Apolli-
nis fanum & oraculum, atq; Ichnas,
quo in loco (inquit) & Ichnæa The-

mis colitur. Quidnam igitur hæc aliud significant? quàm studio vestigationeque, nobis opus esse diligenti, ut ad rectæ veræque, rationis cognitionem perueniamus? quæ non prima statim fronte imbecillo nostro ingenio occurrit. Idcirco & Themida Hesichius *ἰχνέμην* vult dici, ab *ἰχναόμαι* quod est *ἰχνοσκοπεῖν*, vel per vestigia scrutari. At Lycophron in Cassandra Ichnæam, ut alij, nominant, & Solis filiã esse dicit, cuius verba sunt hæc de Proteo iustissimo iudice:

Κεῖνός σε γουνεὺς ὥσπερ ἐργάτης δίκης,
Τῆς δ' ἡλίου θυγατρὸς ἰχναίας βραβεὺς
Ἐπεσβολίσας λυγρὰ νοσφιεῖ γάμων.

Q u o loco commentator Ioannes Tzetzes Ichnæam vocari dicit, ab insequendo per vestigia & pedes Gygantum. Ioui enim bello Gyganteo viam ad hostes monstasse Themis fingitur, eò quòd obscura & latitans

*Themis
ἰχναίας*

*Vestigia Gy-
gantium de-
textit Ioui
Themis.*

titans per eam iniquitas recta ratione detegatur. Alij nutricē Iouis cum Amalthea nymp̄ha Them̄in faciūt, vt ex Orp̄heo Hyginus, quòd animę mundi mentem ipsam rectę rationis lege subsistere ac vegetari Deus voluerit. Rationes insuper adfert Tzetzes non ineptas cūm Solis filiā Them̄in esse dicat Lycophron: quòd videlicet Sol ipse nō solūm omnia videat, audiatq̄ue; verūm etiā obseruet, visitet, vegetet ac recenscat, obscura & occulta aperiat : quodq̄ue ipsa Them̄is in morem Solis splendeat, seq̄; possidentes animos, quēadmodum Sol inferiora corpora, illustret. Mox Cardinalis, pulcherrimum sanē hunc locum nō meminisse vidisse. Adfer librum Martine, vt eum nobis prælegas. Allato libro Morillonus locum indicauit, quem Martinus ita legit :

Nutrix Iouis Themis.

Cur Solis filia Themis.

της,

τηρ, δίοτι καὶ αὐτὸς πάντα ἑφορᾷ, καὶ πάντων ἑπακούει. ὅεν ἰχναία; διὰ τὸ κατ' ἰχνας, καὶ κατὰ πόδας τῶν γιγάντων ἑπεσθαι, καὶ λάμπωεν δίκην ἡλίου, ἢ διὰ τὸ λαμπρύνειν τοὺς αὐτὴν κεκτημένους, δίοτι εἰς γῆν ἀνεδόθησεν.

*Quid per so-
lem intelli-
gant Plato-
nici.*

Τὸν Μὴν rursus Morillonus : Non lucidum illud corpus cæleste diem nobis promens & condens ; quod ferrum candens Anaxagoras , glebâ auream Euripides appellarunt, commentator intelligit : sed secundum Platonem, illud Ens, Bonumque incomprehensibile Deum supremum mundi conditorem rectoremque.

Brachmanni

Quemadmodum & Brachmannorum philosophia Deum solem ac lumen esse dicebat rationis , quo occulta mysteria sapientibus videtur, ut ait Origenes . Quin & antiquos nostrę religionis interpretes frequētissimè Deum soli comparare constat. Nam Vnum, Bonum, ac lumen animi

*Solem Deo
cur comparēt
Christiani.*

animi Deus est, sicut & Sol vnus, à solitudine scilicet dictus, & lumen corpora omnia illustrans, & bonus, vt cognoscitur ex effectibus, experimento quotidiano, cum omnia calore suo producat in vitam, nutriat & conseruet. Quare nullum sole magis congruū Dei ipsius hieroglyphicum inter mundana corpora reperitur, de quo multa diligētissimè Dionysius Areopagita, & alij plures differunt, quæ breuitatis causa prætereo. Quinimmo & sæpè sacræ literæ Christum seruatorem nostrum Dei summi filium, qui vnus idem cum patre est, cum imaginantur, Solem nominant fulgentem in terris, hoc est, in nobis, quos visitat oriens ex alto, & illuminās in tenebris, atque in vmbra mortis sedētes, dirigensq; pedes nostros in viā pacis. Sic etiam Eucherius interpretatur, quæ reprobos

*Christus sol
fulgens in
terris.*

*Sol iustitiæ.**Christiana
Themis lex
Christi.*

bos dicturos legimus apud Salomonem; ergo sol iustitiæ non luxit nobis. Huius verò sacrosanctâ legem, qua nobis ut Deum supra omnia colamus, diligamusque, proximūque etiam inimicum non minùs, quàm nosmetipsos præscribitur; quid vetat, quæso, nostram dicere Themida? veræ pietatis ac iustitiæ basem ab ipso positam velut Terminum vel scopum, in quem cogitationes & actus nostros dirigamus, demonstrantem nobis illud animæ saluti-ferum bonum, Dei quippe similitudinem, ut appellat Plato, quod Deo summo bono nos vicinos collocat. Ab hoc enim illud promanat, quæadmodum lumen quoddam ab ipso luminis primi fonte defluens. An ne igitur hæc Themis nostra Christi veri Solis filia patrem suū referre, seque possidentes illustrare videri poterit?

quan-

quando hanc ipse nobis velut sui splendoris imaginē offerat, ad quam in mēte nostra ab ipso acceptam luminis scintillam foueamus excitemusq;. In eum quippe finem nobis hanc legem præscriptam, hunc Terminum scopúmve ab illo positum nemo negabit, ex ijs quibus clarum illud vel à longinquo videre datum fuerit. Quod non omnibus datum, vt Homerus etiam affirmat:

οὐ γὰρ πω πάντεσσι θεοὶ φαίνονται ἐναργεῖς.

N O N enim cuiuis, inquit, manifesta numina diuûm, sed ijs duntaxat quibus ipse Sol pater radiis suis interpositis hanc Themida suam ostendere voluerit. magnum profectò bonum, sed ad æternæ felicitatis fastigium assequendû (animæ summum illud bonum dico) nec dum pollens potensq; fatis: nisi ipse Sol noster Christus nobis per tot tenebricosos

Christi meritum ac diuinam gratiam nos beare

bricosos tramites tendentibus suæ
 diuinæ gratiæ lucidissimam faciem
 assiduè præferat, viam ineffabili mi-
 sericordia sua non solum monstret;
 sed etiā cruce passionis suę per abrup-
 ta imperuiaq; imbecillitati nostræ
 loca pontem præstruat, per quē im-
 mensę bonitatis suæ salutifera manu
 nos perducatur. Hæc autem de nostra,
 id est, Christiana Themide apud vos
 iam satis. Redeo igitur ad poëtarum
 philosophicam, cuius signū præ ma-
 nibus est: quamq; Solis filiam Lyco-
 phron asserit esse, reipsa nihil dissen-
 tiens ab Orphea, qui ex Cælo &
 Tellure progeneratam fingit, Deum ac
 naturæ vim secretam intelligens, cui
 à Deo hanc legem impositam con-
 stat, atque per eam rebus creatis om-
 nibus inductā. Nam Platonici quo-
 que summum Deum appellant Cæ-
 lum: quia sicut istud sublime corpus
 omnia.

*Themis Celi
 ac Telluris
 filia secun-
 dū Orphea.*

*Cur Platoni
 ci Cælo Deū
 summum cō-
 parent.*

omnia corpora regit & continet: sic Deus omnes spiritus excedit, & gubernat. Nec dissentiunt Hesiodus, Apollodorus & alij, qui Vranū deū primum apud vetustissimos homines Atlantides iustitia & pietate celeberrimos regnasse, & Deorum genus omne procreasse fabulantur, velut longa historia declarat Diodorus Siculus libro IIII. bibliothecæ rerū antiquarum. Rem eandem apertè nobis & pulchrè exponit Plato, vbi de regno disputat, olim quippe aureo illo Saturni sæculo regem vnum humani generis, quem Homericō more pastorem nominat, fuisse Deū. Atque ab hoc primo monarcha rerum omnium administrationem, secundum vnā quandam generalē regulam institutam esse. fieri enim aliter non posse, vt tam vasta rerum varietas, tam diuersæ gentes ad vnū

Vranus deus antiquissimus apud Atlantes.

Aureo Saturni sæculo Deus vnus monarcha legem primam vniuersalem instituit.

D omnium

50 . THEMIS DEA,
omnium cōmunemque finem per-
ducantur, nisi ab vno, per vnā quan-
dam legem communis boni causa
latam, qua mundus tãto sæculorum
ambitu sit administratus. **AT QV E**
hic cū Morillonus, paullum respi-
rando substitisset, Augustinus exce-
pit. **R E C T A** atque euidenti pror-
sus ratione hæc probat Plato, quem
Lex nō mun- memini item asserere, nō tantum ab
do tantum initio hanc legem mundo vniuerso,
vniuerso, sed sed rebus etiam singulis impositam:
rebus etiam iminò simul cum rationis lumine à
singulis im- Deo infundi hominū animis, velut
posita. rectissimum veri falsiq;, boni mali-
que examen, secundum quod actio-
nes vitæ ad bonum dirigatur. A qua
deinde lex scripta ducit originem, vt
in exordio libri legum testatur, do-
cens non ab homine, sed ab ipso
Deo leges habuisse initium, vt eti-
am indicat in Protagora, cū dicit,
Iouem

Lex nō mun-
do tantum
vniuerso, sed
rebus etiam
singulis im-
posita.

A lege diuin-
na lex scrip-
ta promanat.

SĒV. DE LEGE DIVINA. §I

Iouem per Mercurium, quem diuinæ rationis cuncta percurrentis actum intelligunt esse veteres, condidisse legem, qua iubeatur omnes ciuilitatis esse participes; hoc est temperantiam & iustitiam colere: quæ solæ virtutes ciuitatem formant ac conseruāt, harumq; omnino expertes eliminādos esse censet. Sed quādoquidē hanc Themida legem esse illam primā diuinam Morillone putas, quam Orpheus peculiari hymno nobis decantat, cur alio mascula Dei persona νόμον ὑπάρχον inuocans, etiam hanc legem plurimis pulcherrimisq; exornat epithetis? immortalium mortaliumque regem castum appellans, astrorum positorem, signaculum iustū maris & terræ, atq; inflexibile robur naturæ, seditione carentem, semper legibus obseruatum, quibus ipse supergreditur magnū cælum ferens &

Mercurius quid Platonis.

Iouis prima lex.

Nomus Vrainus deus apud Orpheum.

Legis diuinæ epitheta & proprietates.

iniquam inuidiam sibilo ingenti explodens. Quiq; mortalibus vitæ finem bonum excitat: ipse enim solus, inquit, viuentium gubernaculû firmat, sententijs rectissimis agens, immutabilis semper: priscus, & multæ experientiæ, innocēter omnibus iustis cohabitans, iniustis ferens perniciem grauē. Quibus profectò verbis præclaras legis diuinę virtutes nobis exprimit Orpheus, atq; ita in cælum euehit, vt Arnobio teste, Zeno Citæus Deū ipsum hanc putauerit, & simul æthera, quam Themida tu esse dicis, atq; Orpheus etiam Nomum cælestem appellat. RESPONDIT illico Morillonus. Et hæc quidē difficultas me quoque aliquandiu perplexum tenuit: Sed vbi animaduertem Lunum Deū antiquos vocasse, & eandem Lunā Deam, maremq; & feminam diuerso tamē respectu ab

Zenonis sententia de lege diuina.

Lunus deus, et Luna dea.

ab Orpheo & Ægyptijs existimata,
 Veneremq; biformem appellare Iul.
 Firmicum, atque Platonicos insuper
 obseruasse nomina Deorum mascu-
 lina significare in diuinis actum effi-
 cientē: feminina verò virtutem ip-
 sam ac potentiam capientem numi-
 nis. Et rursus nomina, quę in diuinis
 significāt statum, referri ad numinis
 substantiam: quę verò motū, ad eius
 actionē applicari: mox est exemptus
 ille mihi scrupulus. Nam lex diuina
 Themis à positione, vt mox dicam,
 nuncupata femininè, substantiā &
 potentiam capace[m] propriè signat,
 qua vim diuinam in se recipit: Eadē
 cū νόμος dicitur, παρὰ τὸ νόμειν, à di-
 stribuēdo: masculo nomine eius ef-
 ficientia atque operatio in inferiora
 corpora notatur. Et quamuis poēti-
 ca illa libertas veterum istas differē-
 tias nō tam religiosè obseruet, apud

*Ventus bifor-
 mis.*

*Nomina de-
 orum mascu-
 lina quid si-
 gnēt, et quid
 feminina.*

Orpheum tamen has diuerſas eiufdē
 numinis naturas ac proprietates v-
 trunque hymnū diligentius perpen-
 dentes haud difficulter perſpiciunt.
 Pulcherrimas enim legis cæleſtis &
 diuinæ virtutes, quibus totum hoc
 vniuerſum adminiſtratur, abunde
 nobis expreſſit Auguſtinus ex Nomi-
 hymno: in Themidis autem cogno-
 ſcimus varijs epithetis potentiam &
 perfectionē legis, quam à Deo lato-
 re accepit, cū ex eadē honores bea-
 torum, atque religionis vaticinijsque
 myſteria pura prouenire canat, Cæ-
 li, hoc eſt Dei, caſtam filiam vocans,
 atque Telluris, ſeu primæ materiæ,
 nouū germen: dicensq; bonis paren-
 tibus ortam, beatam, præclaram, au-
 guſtam, atq; hominibus honoratam
 eſſe, gaudereq; dulci & læto cōſilio.
 Hanc igitur Themida, ex qua leges
 omnes bonæ promanant, à ſummo
 Deo

*Legis diuinæ
 perfectio.*

*Lex diuina à
 ſummo Deo
 præſcripta.*

Deo prognatâ constat, siue hunc Solem appellare voluerit poëtica libertas, quòd vnus sit; siue Vranum, eo quòd omnia videat, finiat, & custodiat, siue Aethera, ἡ θεὸν, ἡ ἥλιον, à motu quo omnia creauit primū, creata-
 que iam gubernat. Zeno quidē Stoicus, vt Augustinus paulò antè ex Arnobio, & etiam apud Ciceronem libro de natura Deorum primo legimus, Deum Aethera nominauit. Et *Deus Aethera dictus.*
 amplius Orpheus poëta diuinus incomprehensibilem quendâ & omnium supremū, ac natu maiorē, omniumq; opificem hunc supremū dixit Aethera, ac Tellurem inuisibilem vocauit. Vnde Hyginum existimo *Themis Aetheris filia.*
 Themida filiâ Aetheris dixisse: quod nomen exponunt Plato & Aristoteles, quasi αἰὲς θεῖα quoniâ semper currat moueaturq;. A qua motus natura τὸν θεὸν quoq; volūt appellari, καὶ ἥλιον *Dei & Solis etymologia.*

Cur ad mo-
tum nomina
referantur
diuina.

ex eo, quod αἰεὶ ἐκλεῖ id est semper re-
uoluitur. Nam, vt ibidem Plato tra-
dit in Cratylo, cūm prisci illi Cælum,
Solem, Lunam, Stellas, Ignem,
aërem, aquam, terram, & quæ ex his
generatur, in perpetuo esse motu vi-
derent, atq; per hunc maximè cōser-
uari; deos etiam ipsos creatarum re-
rum numina ac potestates eiusdē ef-
se naturæ putarunt; omnesquē θεοὺς,
hoc est, cursores, appellandos, moto-
riq; omnium supremo ab eodem ef-
fectu nomen dandū esse censuerunt,
non secus ac alia etiam nomina huic
à diuersis operationibus proprieta-
tibusq; attributa cognoscimus. Ita-
que & deorum antiquissimū & sum-
mum Atlantides, aliique vetustiores
in orbe populi Vranum appellarunt
παρὰ τὸ ὄρῶ, τὸ βλέπω, quod omnia
Deus consideret ac videat, ἢ παρὰ τὸ
ὀυρῶ, τὸ φυλάττει, quod omnia custo-
diat,

Vranus vnde
d. est.

diat, cōseruet & foueat: ἢ παρὰ τὸ ὁρίζω
quòd omnia terminet ac definiat.

TVM ita Cardinalis. Atqui video
M. Tullium ex antiquorum opini-
one terminatorem extremum cæ-
lestem circulum Deum dixisse.

*Extremus
caelestis circulus
deus dictus.*

VERVM est, inquit Morillonus,
nam in somnio Scipionis ubi de no-
uem mundanis orbibus differit, ita
loquitur: Quorum vnus est cælestis
extimus, qui reliquos omnes com-
plectitur, summus ipse Deus, arcens
& continens ceteros. Quo loco Deū,
supremum motorem intelligit. Ve-
rū D. Lactantius Vranum Latine
Cælestum interpretatur, à nobis au-
tem, an ne Cælus masculino voca-
bulo appellari posset? Quid ais Pi-
ghi? de ea namq; re nescio quid he-
ri adferebas. TVM ego. Adfere-
bam occasione, inquam, antiqui il-
lius titulum.

*Vranus Cæ-
lestus dictus.*

Cælus Deus.

D 5 OPTI-

OPTIMVS MAXIMVS CAE-
LVS AETERNVS IVPITER.

QVI legitur in aræ marmoreæ fra-
gmento nuper è ruinis castrorũ pe-
regrinorũ effosso, velut mihi retulit
vir eruditione varia & antiquitatis
peritia excellens Benedictus Ægius,
qui hoc tâquam accessorium quod-
dam testimonium nobis attulit, ra-
tionem reddens cur Apollodori sui
initium (quam Bibliothecam hæte-
nus prælo non editam, simul latini-
tate donatam, breui, vt spero, stu-
diosius publicabit) hoc modo trans-
”ferre voluerit. Cælus primus orbis
”totius imperio præfuit. In qua qui-
”dem voce imprimis Ennij auctori-
tatem se sequi affirmat, qui Deum
intelligens, Quem Cælus genuit, di-
xit. Atque ideo eundem hunc Ennij
locum Flavius Sosipater grammati-
cus probatissimus annotavit, indi-
cans

cans non malè pro Deo singulariter
 & masculinè hanc vocem pronun-
 ciari. DEINDE Morillonus. Sed
 hæc de Themidis patre, inquit, dicta
 sufficiant, quam meritò vocat *ἑυπατέ-* *ἑυπατέρας*
peian Orpheus, velut à summo bono *Themis.*
 procreatam. eandemq; Telluri, id est
 vniuersi materiæ primæ, vel naturæ
 principijs infusam à Cælo fabulan-
 tur poëtæ : è qua deinde per omnes
 mundi partes omniaq; corpora pro-
 pagatur. Tellus namque Græcis *γῆ* *Tellus.*
 vel *γαῖα* dicitur à *γῶ*, τὸ χωρῶ καὶ τίκτω,
 quòd omnia suscipiat & pariat lege
 quadam diuinitus imposita. vnde
γενήτειρα vocatur, & mater magna Ro-
 manis. Cuius filia Themis à Ioue cō- *Iouis coniunx*
 iunx adsciscitur, eidemq; gignit Ho- *Themis.*
 ras. Non hic tamen est Iupiter ille
 optimus maximus, supremus Deus,
 quem nobis Orpheus apud Proclū
 describit, sed mens animæ mundi, *Iupiter mens*
animæ mūdi.
 atque

atque vis illa benefica Dei prouidēs rebus omnibus, vt volunt Platonici, quem poëtarū deos diuerfos vnius summi numinis plures esse potestates interpretantur. His enim Cælus

Cæli dei varia significationes apud Platonicos.

Deus prima simpliciq; nominis positione animam sphæræ stelliferæ significat: secunda Deum ipsum: tertia Dei fœcundā virtutē, qua omnia procreauit: quarta Dei aspectum ad superiora. Sic Iupiter his primo nominis intellectu anima est sphæræ tertiæ, secunda mens animæ mūdi, tertia voluntas benefica numinis omnibus prouidens, quarta numinis aspectus ad inferiora. Igitur secunda & tertia nominis impositione Cælū vel Iouem intelligunt, cū Themida hic coniugem habere dicitur, ille procreasse. Ideoque Orpheum puto Iouem Horarum patrem appellare non βασιλέα, sed ἀνακτα, cū dicit, ὦ παρ

Iouis varia significationes apud eosdem.

δυα-

θυγατέρες θεμίδος, καὶ ζηνὸς ἀνακτος. Iso-
 crati enim alijsque Græcorum anti-
 quissimis probatissimisque ἀναξ mi-
 nus est quàm βασιλεύς, vnde Iouem
 supremū vocant βασιλέα, ceteros ve-
 rò minores deos ἀνακτες. Verūm hæc
 nimis prolixè, eas enim Cæli, Satur-
 ni, Iouis, aliorumque deorum potesta-
 tes & significantias ex Orpheo, Pla-
 tone, Trismegisto, Porphyrio, Pro-
 clo, & Iamblichō harum rerum stu-
 diosus colligere poterit. Nobis autē
 constitutus terminus hæc Themis
 nostra, cuius interpretationem quæ-
 rimus, per quam, vt dixi, prudēs an-
 tiquitas nihil aliud mihi videtur in-
 tellexisse, quàm legem illam peren-
 nem à Deo naturæ impositam; æ-
 que ita sanctè præscriptam, vt sine
 hac ipsa nihil possit. Quæ quidē lex
 εὐλογον illud in se continet, quod Græ-
 cis κατ' οὐσίαν λόγος, ἢ ὁριστικὸς, μόνιμος, καὶ
 αἰώνιος

*Lex diuina
 terminus à
 Deo naturæ
 præscriptus.*

ἀμετάπτοτος appellatur, hoc est, ipsius
essentiae definitiua vel terminatrix,
immobilis atque irrefutabilis ratio
eius rei cuius est interpret, quæq; ali-
ter esse non potest. Non mirum igitur
si Termini forma deam effinxerint,
quam à positione appellatam
esse ipsum eius nomen indicat. cuius
etymologiam ita deducunt veteres

*Themis unde
dicta.*

*θέμις ἢ θεσ-
μός idē ferē.*

Grammatici. θέμις δηλοῖ καὶ τὸ πρέπον, καὶ
τὴν σωματικὴν θεάν. γίνεταί δὲ παρὰ τὸ θεσ-
μὸν θέσις, καὶ ἀποβολῇ τοῦ σ. θέμις. Τὸ δὲ
θεσμός ὄνομα, ἀπὸ τῆς θέσεως. ἕκαστος γὰρ νο-
μοθέτης ὡς ἐβούλετο, ἐτίθετο τοὺς νόμους. ἐκ τοῦ
θεσμός οὖν, ὃ σημαίνει τὸν νόμον, γίνεταί θέμις,
ἐκ τοῦ τίθημι, θεσμός καὶ θεσμός, καὶ θέσις καὶ
θέμις. Huius itaq; legis nulla alia est
ratio quàm quia legislatori Deo sic
visum : à quo tamen nihil nisi sum-
mè bonum atque εὐλογόν constitui-
tur. Quapropter ipsum fas esse inter-
pretatur Sex. Pompeius : ἀξιὸν, πρέπον,
ἀνάλογον, καὶ ἀρμόζον Hesychius, alijque

*Themis ip-
sum fas.*

Græci.

Græci. Ea enim omnia lex ista in se continet, atque Themidis potestati conueniunt; cuius esse inter nos pa-

*Themida pa-
cisci, πατριάς
custodire in-
ter homines.*

cisci, compactaque custodire Phur-
nutus scribit: θέμις δ' ἐν, inquit, ἡ τοῦ συν-
τίθεσθαι π μεταξὺ ἡμῶν & φυλάττεσθαι. Cu-
ius item actus omnes ad Dei cogni-
tionem, hominum beatitudinem,
rerumque omnium procreationem,
ac naturæ conseruationem ten-

dunt: Quod idem docent Deæ di-
uerſa epitheta ab antiquis ei attribu-
ta, quibus insigniter adornatur, de-
pingiturque pulcherrimè. Orpheus

*Themidū va-
rie laudes va-
riāq; virtu-
tes.*

enim ipsam appellat ἀγνήν, παντιμόν, σε-
βάσμιον, ἀγλαόμορφον, καὶ καλυκώπιδα κούρην:
nempe ab innocentia, maiestate, at-
que decore. Sic Hesiodus αἰδέειν vo-
cat à pudore ingenuo ac temperat̃ia.

*αἰδέειν ἐν
dicta The-
mi.*

Pindarus σωτείραν καὶ ἔυβουλον, à salute,
prouidentia, & bono consilio. Hæc
enim præbet dona verè se colētibus,

id est,

64 THEMIS DEA,
id est, fas ipsum obseruantibus. Hæc
munera intelligit Catullus poëta ad
Mallium scribens:

*Huc addent diui quàm plurima, quæ
Themis olim*

Antiquis solita est munera ferre pijs.

AT QVE hæc locutus, signû de-
nuò manibus apprehensum diligen-
tiùs considerat, tâquam ad alia per-
recturus. Tum ego summa disputa-
tionis huius amœnitate affectus, at-
que sciscitâdi cupiditate instinctus:
Atqui, inquam, eleganter admodû
mi Morillone, plures legis diuinæ
dotes, quibus animum perficit, no-
bis in Themide hac explicasti. Sed

Cur Somati-
cam Themis
veteres ap-
pellarint.

quæso ne prætereas cur *σωματικὴν καὶ
σωματικὴν δὲ θίαν* veteres appellarint,
istud item nobis explica. NEQVE

In Cratylō.
Sepulchrum
animæ cor-
pus.

hoc, inquit, caret mysterio, *σῶμα* nã-
que sicut nouistis, Plato *παρὰ τὸ σῆμα*
vult deriuari, quod nō modò sepul-
chrum

chrum animæ sit corpus : sed etiã signum monumentumue , per quod σημάει id est significat , quæcunque significare potest . Itaque Somatica vocatur dea Themis , quia nobis velut signum ac nota voluntatis diuinæ est , rerumque agendarum terminus à Deo constitutus ; vel quòd seruet animam & corpus lex diuina : nam σῶμα vocant Orphici & Pythagorici , idcirco corpus , quòd anima in eo σῶζεται , seruetur & custodiatur , vt ibidem Plato testatur in Cratylo . Quinetiam corporalis dea idcirco dici poterit , quòd procreatione rerum promoueat , quæ legem à Deo statutam excedere nō potest . Quod si contingat monstra portentaque nascuntur , quibus iram diuinam ostendi volūt , grauissimāq ; reip. imminere pericula ob legem hanc cælestem spretam vel violatā . Non abs

E re igi-

re igitur Somaticam vocarūt Deam,
 quando ad eius proportionē iustam
 elementa rerū congregantur coacer-
 uanturque ad corporum generatio-
 nem. Est enim *σωματοῦδαι* concre-
 scere, atque vt Quintilianus loquitur,
 in corpus ire. Cū autē duæ sint po-
 tissimum Themidis virtutes & tan-
 quam binæ leges à Deo positæ, qua-
 rum vna corpori est præscripta, vt
 iam dictum est, quam *σωματικὴν θεὰν*.
 altera menti animæque, quam *νοητικὴν*
 appellarunt: Dæas etiā Themides
 multi antiquorum putarunt esse, at-
 que imprimis Romani, Carmentas
 eas nominantes. Quarum bina sacra
 Carmétalia, pontificū vnum, ad ani-
 morum curam pertinens, matrona-
 rum alterum ad corporum sanitatē
 generationisq; felicitatem expeten-
 dam à Numa rege Ianuario mense
 instituta fuisse, memini te Pigghi in
 tuo

*Themides seu
 Carmenta
 due.*

*Carmentalia
 bina.*

tuo fastorum seu Kalendarij antiqui
 cōmentario non malè exposuisse, at-
 que eandē esse cum Themide Car- *Themis cum*
 mentam, & Dionysij antiquitatū li- *Carmenta*
 bro primo, & Plutarchi Problematis *eidem.*
 bus abunde probasse, vt qui aucto-
 res, atque etiam ipse Ouidius in suis
 fastis ea de re hanc narrent fabulam *Carmenta*
 Arcadicam nympham Themida, *fabula.*
 quam & Nicostratam appellarunt
 Græci, velut vi rectæ rationis inui-
 ctam, ex Mercurio Euandrum pepe-
 risse, intelligentes *εὐανδρίαν* id est, pul-
 chram vim, generosamque virtutem
 nasci ex naturæ lege, motu diuinæ
 rationis, qui Mercurius est. Deinde
 cum filio Euandro ex Arcadia ab
 improbis pulso, in Italiam nauigasse,
 sexaginta fermè annis ante bel-
 lum Troianum, atque eo loci vbi
 nunc Roma est, Palantium oppidum
 in colle Palatino post dicto cum suis

extruxisse, ibidemque mansisse, & Aborigenes rudem incultamque Italiae gentem, deorum cultum, leges, mores bonos, atque litteras docuisse, rationisq; gubernaculis subiecisse. Vnde propter diuinam sapientiam vaticinandiq; peritiam Latino nomine vocarunt pro Themide vel Nicostrata Carmentam seu Carmentem, à mentis scilicet raptu, vel priuatione, aut *διὰ τὰς θεοφορούσεις*, vt Plurarchi verbis dicam. Hinc enim metra, quibus oracula legesque edebat diuino afflata numine, nominarunt carmina. Vnde & Dionysius græcè Carmentam *Θεομωδὸν* ab oraculorum cantu dici existimat. Ceterum, vt antè dixi, pro duplici numinis potestate, duas etiam Carmentas poëtae finxerant. Vt enim D. Augustinus de ciuitate dei libro quarto ex Varrone, ni fallor, scribit, Ioui deas adesse

Carmenta
vnde.

Carmina
vnde.

Θεομωδὸν.

adefse putarunt, quæ fata nascentibus canunt, & vocantur Carmentes. Quo loco fata intelligi debent, non necessitates illæ causarû primæ, sed naturæ leges à deo nascentibus rebus datæ. Alioquin & oracula, quæ item leges diuinæ sunt, appellantur fata quod à Deo fantur. Tales duas nobis Carmentes mōstrauit nuper noſter Pighius in arca sepulchrali marmorea in historia Iudicij Paridis, vbi Iuppiter medius inter duas hæc deas sedens conspicitur, quo nobis signatur, diuinitatis aptissimas hæc esse comites, atque ab ipso Ioue tanquā summo bono prouenire, illique adhærere, sine eo nihil esse. Iam verò Carmentā cum Themide vel Nomo eandem esse, illudquæ numen aliquando secerni, atque haberi duplex, satis constare ex iam dictis existimo. Cùm enim elementa, ex quibus

*Carmentes
Ioui adesse.*

*Fata naturæ
leges.
Oracula
fata.*

*Carmentes
in arca sepulchrali Romæ.*

*Carmenta
seu Themides
qua ratione
sint duæ.*

E 3 bus

bus corpora inferiora componuntur, rectè disponit & æquè digerit, vna videtur; cùm mentes animosq; ad pietatis, æqui, bonique cognitionem ac regulam format, actusq; hominum ad hunc scopum dirigit, altera. Quapropter vti prior à matronis colitur ob causas iam dictas, ita hæc ad animi bona adipiscenda sacro pontificio propitiatur, tanquam nobilius & maiestate augustius numen, quãto mens animaquæ corpore est præstantior. Atq; hæc etiam splendidiorebus ornatur titulis σωτείρα, βουλαῖα, ἔμβουλος, αἰδεῖς ab auctoribus appellata. Nec non ab Orpheo decorata non minùs digno quàm proprio elogio, dum ad Musæum hymnos Deorū & sacra scripturus, eam inter alios inuocans θέμιντ' ἱερόσκοπον ἀνδρῶν, id est sacram obseruatricem hominū appellat: quippe quæ hominum cogitation-

*Que Carme
ta matrona-
rum, & que
pontificum.*

*Themis is-
ρόσκοπος.*

gitationes & acta inspicere, & aruspici-
 cis in morem diuini numinis volun-
 tatē ipsis patefacere soleat. Hæc ita-
 que est illa *Θεομῶδος* & fatidica Ro- *Fatidica*
 manis Carmenta, quæ mētes agit, *Themis.*
 cuiusq; arbitrio oracula nō solū om- *Ammiani*
 nia subiicit Ammianus Marcellinus; *Marcellini*
 verū etiam Deos ipsos, à quibus illa *sententia de*
 prouenire putabantur, quos substan- *Themide.*
 tiales vocat. potestates. Immo & ra-
 tionē nostram ex elementorū peren-
 nium spiritu, vt autumat, vim suam
 habentem, omniaq; alia media,
 per quæ futurorum aliquam noti-
 tiam assequi possumus, huic deę sub-
 esse dicit. Indicat insuper summum
 Iouis numen fas illud primum seu
 legem hanc suam in se complecti,
 nihilq; contra illam facere, cum in
 cubili Iouis Themin manere scri- *Themis in*
 bat, nimirum Orpheo atque alijs as- *cubili Iouis.*
 sentiens, qui hanc secundā Iouis cō-

*Themis Atlā-
tidum vna
na atque Io-
nis nutrix.*

iugem volunt esse. Cùm verò Athlā-
tidum vnam Themis fingunt, at-
que cum Amalthæa nympha Iouem
nutricasse : mentem animæ mundi
cum Platone intelligētes, in lege illa
æterna subsistere, & foueri docent.

AD hæc ita Cardinalis : Haud sanè
vulgaria mihi videntur quæ memo-
ras, sed cognitione prorsus digna.
Quare ipsum Marcellinū lubenter
audirem. Deprome librum Martine,
vt nobis locum prælegas. Is cùm at-
tulisset librum, verba ipsa ex histo-
riarum XXI. sic recitauit. Elemen-
torum omniū spiritus, vtpote per-
ennium corporum, præsentienti
motu semper & vbique vicens, ex
his quæ per disciplinas varias affe-
ctamus, participat nobiscum mune-
ra diuinandi, & substantiales pote-
stas, ritu diuerso placatæ, velut
ex perpetuis fontium venis, vaticina
morta-

mortalitati suppeditant verba. Qui-
 bus numen præesse dicitur Themis.
 Quam ex eo quòd fixa fatali lege
 decreta præscire fas sit in posterum
 (quæ tethimema sermo Græcus ap-
 pellat) ita cognominatam in cubili
 solioque Iouis vigoris viuifici Theo-
 logi veteres collocarunt. T V M Au-
 gustinus: An igitur existimas Moril-
 lone semper vnam eandemque hanc
 esse Themis legemve de qua hacten-
 us es locutus? I M M O eandem,
 respondit Morillonus; nõ enim nisi
 vnam Themida, vnũ lumẽ, vnamq; *Themis, &
 lex vna.*
 legem intelligo: quam non malè Ci-
 cero, tam (vt dixi) de republica libro
 tertio, quàm de natura Deorum se-
 cundo, rationem rectam summi Iouis
 appellat, perpetuam, atq; vt alibi
 dicit à numine Deorum tractã, cum
 mũdo natam, vniuersitati, singulisq;
 rebus conuenientem. Nec dissentire

*Themis, ratio
 recta summi
 Iouis.*

E 5 Plato-

*Mundū vna
lege guberna-
ri secundum
Platonicos,
utq; per vni-
uersa propa-
getur lex di-
uina.*

Platonem nouistis, qui variis locis docet, non solum humanum genus; verum etiam mundum ipsum, atq; ea quæ in eo producuntur, ad vnum boni finem à Deo vna quadam lege dirigi atque perducī. Quæ ab ipso promanans, tanquam à primo summi boni fonte ac luminū patre, per inferiorum Deorum dæmonumque potestates, & corporum cælestium elementorumque species ideæsvē diuersis radiis diffunditur, variisq; riuis profluit, atq; inde etiam in mentes animasque & corpora inferiora singula: sed certo pulchroq; ordine & proportionē iusta, vt vnūquodq; pro suæ conditionis, naturæ, & materiæ qualitate, plus minúsve accipiat à Themide inuneris; quantum supremo rerum omnium gubernatori placuerit. Adeo vt videatur quidem multæ Themides, multæue leges, eò quòd

quòd diuersis gradibus distinctæ plus minúsve polleant, cùm tamen reipsa non nisi sit vna. DEINDE rursus Augustin. Iam mihi in mentem, inquit, reuocasti, quod de legis diuinę veræq; naturalis quatuor differentiis seu gradibus Platonici sentiunt, quasq; pulchrè Ficinus ex ipso philosopho collegit. Legem vnã quippe æternam esse, ac penitus immutabilem, apudq; omnes gentes eandem de rebus ijsdem. Nam quæ temporibus, locis, opinionibus permutatur, non legẽ sed constitutionẽ dici debere. Legis verò illius æternæ species quatuor Platonem ponere, quarum prima diuina, in summi Dei mente posita sit, quam prouidentiam, & ex Orpheo Saturni legem appellat. Secunda cælestis in superiore animæ mundi parte, quam fatum vocans Iouis legem dicit. Tertia

*Legis diuinæ
quatuor gradus
seu differentie.*

tia mouens in mouente inferioreq;
 illius potentia , quam primæ Veneris . Quarta in hominis mente animaq; rerum creatarum, quam secundæ Veneris legem nominat. Harum primam , ait, à summo bono, quod supra mentem est , profluere in vniuersa: Secundam à mente & summo bono: Tertiam ab vniuersali anima, mente & summo itidē bono: Quartam ab eodem, mente & anima, omnesq; ad ipsum bonum quoque reflecti. Primam versari in Idæis circa summum bonum supra rationes: Secundam in rationibus circa Idæas supra semina: Tertiam in seminibus circa rationes supra formas: Quartā verò in notionibus ac formis circa rationes supra actus atque artes . Et hanc regiam appellat legem supernæ legis imitatricem , qua homines reliquaque animata gubernantur.

*Regia lex
 qua homines
 animataque
 gubernantur*

HIC

Hic denuo Morillonus : Non adeo quidem, inquit, hæc extra scopum ; ad terminum enim nostrum quoque pertinent, quem quadrangulum nunc constituis ; aperisq; illas specierum inter se conuersiones, utque ad vnum idemque principiū, à quo promanant, regrediantur. Sed hoc aduertendum, duas priores sapientiam illam diuinam in se complecti, hoc est, cognitionem earum rerum, de quibus vix à nobis haberi scientia potest : ut sunt summa rerū principia, & æternæ rationes, quas diuinas appellat Plato, qui diuinarū rerum scientiam asserit esse sapientiam absolutam. Ex his duabus itaq; prior virgo etiamnum Themis Cæli vel Solis filia, supremi boni contēplationē sacratissimam præstat, Saturni aureum sæculū menti repræsentans. Altera in rationibus circa Idæas versatur,

Noetica Themis seu due priores legis diuinae species quid continent.

Themis virginis.

*Themis Iouis
coniunx.*

*Somaticæ
Themidis, seu
legis diuinæ
posteriores
duæ species.*

*Quid ad legem
diuinæ rerum
intellectum
requiratur.*

fatur, & oracula diuina pandit, & nunc Iouis coniunx esse Themis dicitur, atque in eius habitare cubili, Parcasq; producere vt tradit Hesiodus. Reliquæ duę species ad inferiora hæc pertinent: quarum prior Horas Ioui, atque Mercurio Euandrum protulit, circaq; rationis motum potens supra formas versatur, quam Plato primę Veneris appellat. Posterior in notionibus ac formis efficax, secundæ Veneris Platoni, poëtis Eurinome dicitur, atque Ioui Gratias gignit, generationi actibusque præfecta. Atque hæc duę non diuinarum rerum, sed humanarum scientiã docent, quam Plato prudentiam appellat. Harum quidem specierum quatuor legis diuinæ claram perceptionem atque intellectũ sine diuini numinis ope nemo poterit assequi, nemo Themidis huius nostræ virtutes rectè

rectè cognoscere nisi à vitiis purgatus, mentem animæ nobilissimam partem lumine cælitus demisso, illustratam habeat. Quamuis faculā rationis nobis Deus sit largitus, quæ cæteris animātibus præstamus, quæ, vt Homerus ait, τὸ τῆς ψυχῆς κέαρ, hoc est, illud animæ cor non habēt. Hæc sola nos aptiores reddit ad percipiendam Deæ virtutem, cui radius diuini luminis si accedat, magis etiā viget, causas consecutionesque rerum facilius videt, celerrimè multa simul agit, similitudines transfert, disiuncta coniungit, præteritis præsentia comparando, mox futura simul concipit. Hinc Romanis, vt Macrobius refert, Anteuorta & Postuorta, vel vt Ouidius, Porrima & Postuēta Deæ, quæ fatidicæ illius Themidis seu Carmentæ sorores ne fuerint, an comites, poëta dubitat Fastorum libro primo

Ratio, cor anime Homeri dicitur.

Rationis diuinitas illustrata vi.

Anteuorta & Postuorta Deæ, vel Porrima & Postuēta.

primo canens ita :

Si quis amas veteres ritus, adfiste precanti,

Nomina percipies non tibi nota prius.

Porrimum placatur Postuentaque, siue sorores,

Siue fugæ comites Mænali diua tuæ.

Altera, quod porro fuerat, cecinisse putatur;

Altera venturum post modo, quidquid erat.

A L I I autem existimant vnius Deæ diuinatricis hæc esse cognomina, quæ opinio mihi non displicet : nam easdem puto esse Carmentas duas, quarum Gellius libro & capite x v i. meminit, & ex Varrone nominat Profam & Postuertam, à recti peruersiq; partus & potestate & nomine, quibus aras Romæ difficilis partus auertendi causa statutas fuisse scribit, quæ *σωμεινικής*, vel procreatrici

Profæ & Postuertiæ.

cis Themidis item videntur esse cognomina. Sed hæc Pighio declaranda relinquamus. **M o x** Augustinus Antequam tamen (inquit) progrediare ulterius Morillone, velim explices latiùs, vnde Themidi oracula, quæ deinde ipsam Apollini tradidisse legimus. Hoc eò familiarius à te postulare audeo, quò Pighio felicius cessisse video, quòd tuà orationem de Somatica Dea interrogando paulò antè tam audacter interpellarit. **A d** hæc Morillonus. Quidlibet vobis pro vestra in me auctoritate ac iure in his licitū putate, quod iam dudū Pighius sibi licere pro nostra amicitia & mutua benevolentia nouit. Queris vnde Themidi oracula, rem certè quæsitū dignam: sed magis tibi Augustine (vt autumo) quàm mihi notam. Quia tamen pro ingenij tui elegãtia dissertatiunculis hisce

*Scientie fru-
ctus ac dele-
ctatio.*

te plurimùm delectari scio, lubenter
ea quæ nunc occurrunt, in medium
adferam. Indagatio enim hæc rerum
cum maximarum, tum etiam occul-
tissimarũ habet oblectationem suã.
Si verò quid occurrat prius non co-
gnitum, amœnissima completur a-
nimus voluptate; quæ quidem & me
mirificè ad horum studiorum amo-
rem trahit, omnemque laborem le-
niens fastidia procul abigit. Qua-
propter mea quoque causa interro-
gationibus hisce vestris lubenter re-
spondeo. Iam verò satis demonstra-
tum puto, Themida nostram nihil
aliud quàm legem esse diuinam ab
ipso summo promanãtem bono, na-
turæque vniuersitatis ita præscriptã,
vt sine hac consistere nequeat. Igitur
& oraculorum diuinationisq; fon-
tem purum cõtinere arbitrantur Pla-
tonici; atque diuini nominis, (quod
ipsum

*Cur Themis
oraculis præ-
sit.*

*Lex diuina
fontem ora-
culorũ, ac di-
uini nominis
interpretatio-
nẽ continet.*

ipsum bonum ac verum est) claram complecti scientiam, planamq; interpretationem. Cui scientiæ sapientes Hebræi tantam tribuerunt auctoritatem, vt eam non modò scientijs omnibus, verùm etiam legi diuinæ scriptæ præferant: affirmantes ipsam à Deo S. Patribus ac Mose fuisse traditā: Mosen literis suæ legis imaginem quādam eius expressisse: genuinam tamen ipsam mentibus sanctorum hominum, seu prophetarum à solo Deo infundi, quibus legem suam interpretandi dederit auctoritatem. Horum itaque effata atque interpretationes legitima oracula & vaticinia dici possunt, quippe cū mentem interpretum Deus suo lumine illustret, & Themis hæc gubernet. Cetera, quæcunq; aliunde proueniunt, malorum geniorū præstigiæ, fascinationes, ac meræ sunt

Lex nō scripta legi scriptæ præcels.

Legi nō scriptæ interpretationem à solo Deo infundi mentibus sanctorū hominum.

Oracula & vaticinia interpretationes esse legi non scriptæ.

imposturæ . Lex autem summi boni regula, atque volūtatis diuinæ signū est. Oraculum verò legis interpreta-
 tio , adeo vt nihil à lege differat; ita videlicet nuncupatum, quòd in eo Dei contineatur oratio, quæ voluntatis est index. Hoc quidem Cicero in Topicis affirmat. Oracula, inquit, ex ipso appellata sunt , quòd est in his Deorum oratio. Atque ab eodem etymo ducūtur fata, καὶ τὰ λόγια, nempe à fando, & oratione vel sermone. χρησμός autē oraculum vocatur, quasi index voluntatis diuinæ, quodq; indigentiam seu necessitatem quandā adferat vi rationis impellentem, vt illud sequamur quod iubet. τὸ τεθεί-
 μενον verò (quo ipso & oraculum appellari testatur Marcellinus) vt eiusdem est significationis cum lege & Themide : ita ab vna & eadem voce deriuatur, qua θεμὸς, καὶ θεσμός, καὶ θέσις, μίς,

Oraculum
 unde dicatur

Fata, καὶ τὰ
 λόγια unde.

χρησμός
 quid.

ὃ τὸ τεθεί-
 μενον.

Legis scrip-
 ta, & oracu-
 li vicinitas.

μῆς, καὶ Θέμῆς, nempè à τίθημι, eo quòd terminum ponant ac præscribant, quem excedere nefas est. Hinc etiam est, quòd θεμιστεύειν tam significet vaticinari, & responsa dare; quàm leges ferre, & iura reddere. Atq; ex his manifestum opinor, cur Themis oraculis præesse dicant poëtæ, cùm ab ea provenire, legisq; diuinæ oracula esse interpretationes docuerimus. Vt autem his applicemus fabulas, Ovidius canit diluuij tempore Themis in Beotica iuxta Cephisum habuisse templum, & responsa ibidem dedisse Deucalioni & Pyrrhæ consulentibus post diluuium de reparatione generis humani. Orpheus autem in Themidis hymno eam hominibus primam vaticinium purum declarasse dicit, ac Delphico in specu responsa dantem in Pythijs regnasse, Phœbumq; regem æquè recta con-

Themidis oraculum in Beotica diluuij tempore.

Oraculum Delphicum Themida obtinuisse, & postea Apollinem.

filia seu oracula docuisse, quæ pulchrius & breuius poëta sic cecinit.

ἡ πρώτη κατέδειξε βροτοῖς μαντήιον ἄγνον
 Δελφικῶν ἐν κευθμῶνι θεμισέουσας θεοῖσι
 πυθίῳ ἐν δαπέδῳ ὅθι πυθοῖ ἐμβασίλευεν,
 ἥ καὶ φοῖβον ἀνάκτα θεμισοσύνας ἐδίδαξε.

*Python draco
 Delphicus.*

VETUSTISSIMUM autem atque olim toto orbe celeberrimū illud Delphicum antrum fabulantur primum à dracone belua dira obsesum diu desertum, hominibusq; interclusum fuisse. Quem natum ibi volunt ex terræ putredine post Deucalionis diluuium, & postea Apollinis occisum sagittis ibidem compuisse, inde & ipsi nomen Python, cū prius Delphines appellaretur, mansisse, vt refert Suidas. Apollinē deinde tam hac quàm Cyclopum, qui Ioui fulmen fabricauerat, cæde pollutum, Olympo depulsum, diuinæque potestate spoliatum, nouem annos

Apollini exiliū.

annos in Theſſalia exulaſſe ad Tempe, atque Admeti regis boues pauifſe. Cuius fabulæ interpretationem, quia ad noſtrum ſcopum non adeò pertinet, nunc quærere ſuperſedebimus. Alij nõ exilium illud fuiſſe volunt, ſed cum huius orbis ſolum alio orbe mutaſſe, & illic (vt refert Plutarchus de oraculorum defectu) nouem magnorum annorum anfractibus purgatum, vereque Phœbum, id eſt, mundum rediſſe, atq; oraculum apud Delphos à Themide accepiſſe. Vt autẽ iam libro dicto Plutarchus aſſerit, Apollo præſtat idem menti, quod ſol corpori; cùm eam foueat, illuminet, temperet, & expurget. Pura itaque & nitida mens eſſe debet ab affectuũ paſſionumq; tabe, priuſquam diuinorum cõſiliorum veram interpretationem aſſequi poſſit. Et illa ipſa ſupremi luminis à Deo pro-

*Apollo cur
Phœbus dictus.*

*Apollinis &
Solis comparatio.*

*Apollo quid
in mente.*

manantis agitatio ignea mentes cō-
mouens expurgando, quam Apolli-
nem vocant, in illa putri inferiorum
corporum corruptione diu plerun-
que laborat ac luctatur: sed tandem
exuperans diuinę legis cognitionem
amplexa, veritatis ingens lumē adi-
piscitur. Hinc est quod Plutarchus
idem de fera numinis vindicta scri-
bat, ex tripode Delphico splendidis-
simum lumen per Themidis sinus in
Parnassum transparere, quo signifi-
cat per diuinam legem totum illud
Musarum domicilium vera diuina-
rum humanarumq; rerum cognitio-
ne illustrari. Inde etiam Homerus
Themini immortalibus manibus A-
pollini nectar & amabilem ambrosiā
propinare dicit in Apollinis hymno.

*Per Themidis
sinus lumen
ingens in Par-
nassum trans-
parere.*

*Themis Apol-
lini nectar
& ambrosiā
propinat.*

Ἀλλὰ Θέμις νέκταρ τε καὶ ἀμβροσίην
ἔρατεινῇν
Ἀΐδαν Ἀθήνησιν χερσὶν ἐπὶ ῥέξατο.

ET

ET quidem scitissimè. Sed quid intelligit quæso per nectar & ambrosiam? non aliud (vt autumo) quàm ipsas Deæ seu legis diuinæ virtutes, innocentiam atq; immortalitatem. Deducūt enim νέκταρ παρὰ τὸ νε σερητικόν, *Nectar ex Ambrosia quid significent.* καὶ τὸ κτώ, τὸ ἀναιρῶ, ἢ φονεύω quasi minimè destruens vel occidens. Et ἀμβροσία, vt aiunt etymologici, σημαίνει τὴν ἀθανασία. ἀμβροσία δὲ, ἢ ὄντως σοφία τοῦ θεοῦ. ἀμβροσία, θεῖα τροφή, ἥς βροτῶι οὐ μετέχουσιν. ἢ ἥς οὐχ οἶοντε βροτὸν ἀΐαθαι. ἔστι οὖν βρόσις, καὶ βροσία, καὶ κατὰ ἑρῆσιν καὶ πλεονασμῶ τοῦ μ. ἀμβροσία. Tria verò significare videmus apud Græcos veteres ambrosiæ vocabulum, nempe immortalitatem, sapientiam Dei, & diuinū nutrimentum, cuius mortales non participant, aut cuius vsus immortalitatem præstat. Itaque Plato de pulchritudine in Phædro nec nō in Philebo de summo bono, vbi de cælesti

Nectar unde dicatur.

Ambrosia unde dicatur.

Tria significare ambrosiam apud veteres.

& vera differit vita, animę bonũ esse

*Anima bonũ
esse diuini
luminis con-
secutionem.*

probat integram diuini luminis cõ-
secutionem. Id lumen in mente pri-
mò, in voluntatem deinde descẽde-
re dicit. In mente veritatem esse, vo-
carique poëtico inuolucro ambro-
siam: in volũtate gaudium, & appel-
lari nectar. Gaudiũ verò illud in Io-
ue de vaticinio differens à Deo pro-
uenire, mentemque supra hominis

*Furor poeti-
cus quid sit.*

naturam erigere, ac velut in Deum
transferre docet, furoremq; esse quẽ-
dam diuinum ac poëticum, appel-
latque illustrationem rationalis ani-
mæ, per quam Deus eandem ex alto
delapsam ad infera, ex imo retrahit
ad supera, sibi que vicinam collocat.
Motus autem igneus ille diuini lu-
minis calore suo mentes exagitans,
quem Apollinem nominarunt, eas
illustrat per Themidis sinus, hoc est,
per legis diuinæ rationes atque præ-
cepta,

cepta, in Deum supra omnia mortalia vertit atque erigit, ibidemq; veritatis æternę cognitione tanquam ambrosia pascit, eiusdemq; cognitæ gaudio vel nectare voluntatem inebriat, atque in furorem quendā diuinum vertit, animunq; totum felicem ac beatum & immortalem reddit. Igitur cū Apollini ambrosiam & nectar Themis infundere dicitur legis diuinæ virtute, mentem æternę sapientiæ participē fieri intelligunt; qua quidem sapientia non solū præteritorum ac præsentium, verū etiā futurorum certa continetur notitia. Quapropter mihi quidem est dubiū, an vlla salubrior vel auspiciator reperiri possit salutationis formula, quàm illa Græcorū, χαῖρε. Hac enim vna voce accedentes abeuntesue simul valere, sapere, & gaudere iubemus, omnigenæ felicitatis ambrosiā
atque

χαῖρε, Græcorum saluatio.

atque nectar imprecantes. Sed hæc de vaticinatrice Themide, quam *von-nxh* appellari diximus, eiusq; oraculis iam satis multa. Somaticam verò, quam Pighio nostro monente obiter attigimus, eidem relinquemus alio loco exactius examinandam. Nō malè etenim hoc tēpore me nauasse operā arbitror, si priorem illam, quæ regit animos, vtcunque explicarim. Neq; enim quicquam obstat, quin plurima quæ de hac disseruimus, atque dicemus deinde, etiam de altera possint intelligi. Vnam namq; Themis vnamq; legem probauimus esse, eamq; non aliter plures videri, quàm diuerso respectu, in quantum eadem est rebus diuersis præscripta. Cur autem Termini quadrati forma hanc nobis representarit antiquitas, haud obscuras etiam rationes quasdam suis locis pro argumenti occasione

Cur Themis
Termini forma.
ma.

sione adduximus. Neq; verò legi diuinæ conuenientior figura reperiri posse videtur, quàm illa quadrata, recta, alta, plana, simplex, virtutibus eius congruens, humanam quidem exprimens proportionem altitudine sua septem pedum, vel quatuor cubitorum; sed imaginem reliqua corporis forma minimè, præterquam capite, in quo rationem cum virtute Platonici tanquam in arce collocat.

Ideoq; mentis animæque rationalis sedem appellat Galenus. Quam in vertice præsidere dicit Xenocrates, in cerebro cubare Hippocrates, vel circa cerebri fundamentum Erasistratus. Non ineptè igitur Homerus & Democritus in Physiologumenis caput Ioui sacrum esse dixerunt, quando is anima mundi mens esse putatur. Sanè caput præcipuum ac maximè diuinum corporis membrum æsti-

marunt

*Caput mentis
ac animæ ra-
tionalis sedes*

*Caput Ioui
sacrum.*

*Caput præci-
puum mem-
brum.*

marunt veterum philosophorū doctissimi quique, quod ad mundani orbis similitudinē compactū videatur. In eoque duos animę diuinę circulos positos Plato tradat, rationis scilicet atque memorię. Quodq; reliquorum omnino membrorū, velut princeps, ministerio vtatur, significatq; id ipsum quoque diadema regni insigne, seu fascia quę caput Themidis cingit, indicans legem diuinā, rectamque rationem mundo rebusq; in eo creatis omnibus imperare.

*Diadema
Themidis
quid signet.*

*Lex Divina
domina ac
regina omnium.*

Quam idcirco Tullius aptissimè Tusculanarum quæstionū secundo, dominam atq; reginam omniū appellat. Neque ab hac sententia discrepāt nostrę religionis antistites antiqui, vt D. Augustinus de Ciuitate Dei libro primo cap. xvi. affirmans virtutem qua rectè viuitur ab animi sede membris corporis imperare, sanctum-

ctumq; corpus vſu fieri ſanctæ volū-
 tatis. Caput item docet Heſichius *Caput mentē
 ſignificare.* Hieroſolymitanus allegoricè vniuf-
 cuiusque animalis ratione pollentis
 mentem dici, cuius (inquit) ſedes ce- ,,
 rebrum, vnde caput & cuncta, quæ ,,
 adhærent iecori, ſuper altare in holo ,,
 cauſtum ponere iubemur. Nam & ,,
 cor & iecur concupiſcentiæ noſtræ
 impetum motumq; continent. Qua
 propter (vt ad Terminū noſtrum re- *Terminales
 ſtatue hono-
 ratiſſimæ.*
 deamus) honoratiſſimæ apud Athe-
 nienſes olim, alioſq; Græcos fuerunt
 ſtatuae illæ terminales, effigiem tan-
 tum capite, ſine manibus, ſine pedi-
 bus, & humanam altitudinem recta
 quadrangula columna ab humeris
 deorſum exprimentes, vt quæ men-
 tis ingenijq; vim quandam diuinam
 ſignificent, cui nec manibus nec pe-
 dibus eſt opus, vt quod facere deſti-
 narit, efficiat. Nec minus firmam ac
 conſtan-

Forma quadrata quid notet.

Herodoti statuas terminales.

Quinam heroës dicantur.

constantem designat iustitiam recta & æqualis illa forma quadrata, proportionem vndiq; iustam, & immotam stabilitatem retinēs. Quare nec his statuis donabantur nisi heroës virtutis ergô, nempè ingenio, prudentia, doctrina, rebusue præclare gestis conspicui, quorum vita ad legis diuinæ vel virtutis regulam probè facta erat, quos Plato passim sapientes ac diuinos appellat. Homerus verò θεοεικέλεις, καὶ θεοτίδεις. Inter quos etiam referendos censet apud Tullium Africanus, qui præstantibus ingenijs in vita humana diuina studia colūt. Hic denuo Cardinalis. Profecto verum dicis mi Morillone, plures enim eius generis statuas & illustriū ducum, & doctorum hominum adhuc videmus, quas partim è Græcia allatas, partim ad imitationem Græcarū factas arbitror. Multæ enim nomina

mina sua pectori inscripta præ se ferunt, vt Miltiadis, Socratis, Platonis, Theophrasti, P. Valerij P. Publicolæ, aliorumq; Reperitur & Numæ Pompilij effigies terminali forma in denarijs argenteis, qui Numa Terminum Deum Romæ primus consecrauit. T v m ego, Cardinalis verba comprobans: Rectè, inquam; vidi enim denariû illum his diebus apud humanissimum eruditissimumq; virum Achillem Massæum, qui cusus à M. Varrone fuerat cùm legatus esset, proquestore Cn. Pompeij Magni bello Piratico & Mithridatico. Ceterum plurimas eius generis statuas è Græcia in villam suam Tiburtinam transtulisse Hadrianum Imperatorè colligo ex fragmētis, quæ nuper ibidem vidi cum titulis adhuc suis, vt potè Themistoclis, Cimonis, Alcibiadis, Heracliti, Andocidis, Isocra-

tis,

*Heroum stat
tue que Ro-
me visantur.*

tis, Aeschinis, Aristotelis, Carneadis, Aristogitonis, & Aristophanis : Sed capita (quod dolendum) ferè omnia temporis iniuria perierunt : Tituli Græci quadratis litteris elegatissimè insculpti permanent. Hic iterum Morillonus. O miram antiquorum in obferuando decore, atque in exprimenda ratione diligentiam, qui quadraturam illam æquitatis & iustitiæ non solùm in æquilatèro termino, sed etià in litterarum figura retinere voluerunt! Hanc enim vel in corpore vel in plano vel in numeris mathematici inter rectilineas figuras perfectissimam existimant : ideoq; vt veteres Fortunam in volubili globo solent pingere, propter inconstantiam: ita Sapientiam in quadrato statuebant, cuius sedes firma atq; inconcussa est, nempe ipsa lex diuina, quæ vitij omnibus resectis excisisq;, quadratam vitæ iustioris

*Quadrata
litteræ in he-
roum termi-
nis.*

*Fortuna in
globo.
Sapientia in
quadrato.*

iustioris tenorem, & ex omni parte
libratum demonstrat. Quapropter
apud Arcades nō Mercurij tantum,
verumetiam Iouis aliorumq; Deorū,
vt Pausanias auctor est, statuæ qua-
dratæ fiebant, rectam, iustam, & cō-
stantem numinis potentiā designan-
tes. Nam & Poëta quidam cecinit.

*Deorum sta-
tuæ quadra-
te apud Ar-
cades.*

*Iupiter ipse manens stabilis facile om-
nia voluit.*

Q V A D R A T V M insuper homi-
nem antiquo prouerbio virum om-
nibus numeris absolutum, probum,
ac iustum appellarunt, veram felici-
tatem atque gloriam in animi bonis
& lege diuina collocantem: qui assi-
duè faciet, cogitabitq; omnino, quæ
sunt virtutis, & fortunæ casus opti-
mè feret, vbiq; moderatus & rectus,
ὅγ' ὥς (inquit Aristoteles Ethicorū pri-
mo) ἀληθῶς ἀγαθός, καὶ τετράγωνος ἀνευ ψό-
ρου, hoc est, is verè bonus & quadrā-

*Homo qua-
dratus qui
dicatur.*

gulus sine nota vel vitio. Rhetoricorum quoque libro tertio ad Theodecten perfectum virum metaphoricè quadrágulum vocari dicit. Sed raram semper fuisse hanc in terris a-

RARI vir
quadratus.

apud Stobæum fermone XLIII. hæc legimus. τίς οὖν οὕτω, κατὰ τὸν Σιμωνίδου λόγον, τεξάγωνος, ὅς κατὰ πᾶσαν τύχην, καὶ πωραγμάτων μετέσασιν ἀσφαλῶς ἐσῆζεται; συναρμόζων μὲν ἑαυτὸν τοῖσιν ἄρχουσι, καὶ ἄρχομένοις, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἀρμόζων ἅπαντας πᾶσαν δὲ πάντων διαφορὰν πρὸς ἓνα τὸν τοῦ καλοῦ συνυφαίνων λόγον. Dubitat enim vehementer quisnā adeò iuxta Simonidi poëtę dictū, quadratus reperiri possit, qui per omnē fortunam rerumq; mutationem firmiter consistat, accommodās se principibus, simul & subditis, & sibi ipsi concilians cunctos, atque omne rerum omnium diffidiū ad vnam recti rationem componēs. Igitur cū lex diuina sit optima at-

que

que perfectissima, Themis Deam
 aptissimè veteres quadrangulá quo-
 que formarunt, quæ verè se colentes
 reddit bonos, perfectos, atque qua-
 dratos. Eademq; figura quaternarij
 numeri vim atque perfectionem cõ-
 plectitur, æqualibus quatuor lateri-
 bus semper recta, & quatuor lineis
 totidemq; angulis vndequa; con-
 spicua, & sibi vbique similis. Adde
 quòd Themis ipsa cum tribus filia-
 bus quaternarium expleat, atque ita
 vt super tria imponatur ipsum vnũ,
 principium scilicet omnium, aucto-
 re Pythagora. Cui vni quidam ex ve-
 teribus adeò fauere visi sunt, vt deũ
 supremũ illud esse dixerint, qui vnus
 simplex, & immobilis omnia terna-
 rio conficit, quem & ipsum in se cõ-
 plectitur. Trias namq; princeps im-
 pariũ perfectus numerus ipsum om-
 ne significat, principio, medio & fi-

*Themida vo-
num ac tria
complecti.*

Vnum.

Trias.

ne cōtentum. vt Aristoteles in libro de Cælo differit. Itaque Pythagorici rerum omnium mensurā esse dixerūt Triada, ob eam opinior causam, quòd Deus per legem suam ternario mundum gubernet. Vnde est & Maronis illud: *Numero Deus impare gaudet.* id est, bono, iusto, & pulchro. Bono, vbi creat: iusto, vbi disponit: pulchro, vbi singula perficit. Huic igitur Triadi si monada ipsam adiungas, cōficitur insignis quaternio, seu τετρακτὺς illa Deum opificem cum toto vniuerso suo opificio representans, facerrimum Pythagoreis olim iusiurandum: quam perennis naturæ fontem in se complecti dicebant. Illud autem iusiurandum tale fuisse Plutarchus nobis prodidit de Philosophorum placitis libro primo,

τετρακτὺς
Pythagorica.

Οὐ μὰ

Οὐ μὰ τὸν ἀμετέρα ψυχᾷ παραδόντα τι-
 ξακτιῶν
 παγὰν αἰενάου φύσεως ριζώματ' ἔχουσιν.

P O R R Ò quaternarium cunctas
 tum numerandi, tum canendi pro-
 portiones continere, ex Pythagori-
 corum sententia tradit Athenago-
 ras. Quem idcirco numerum omnē *Quaternis-
 numerus om-
 nis, mundo
 sacer apud
 Pythagori-
 cos.*
 vocabant, quod denarij numeri ab
 ipsis τέλειος appellati, atq; mundo cō-
 secrati, vim plenitudinemque cōti-
 neat, velut cardo numerorū omniū.
 Nā vnū, duo, tria, quatuor si iungan-
 tur, summā decadis cō- I
 stituūt. quam quadratu I I
 ram primā appellāt, tri- I I I
 gono æquilatēro confi- I I I I
 stentem, cuius principiū monas est.
 Idem triāgulus per de- x
 cades iteratus centena- x x
 rij summā explebit: at- x x x
 que deinde per cente- x x x x
 G 4 narios

104 T H E M I S D E A,
narios millenarij. Deniq; per mille-
narios myriada conficiet. Cùm igi-

*Tetras quater
ter variata.*

tur quater variata te- C
tras perfectissimã vbi- C C
que summã cõstituat, C C C
profectò & ipsa sum- C C C C
mæ debet esse perfe-
ctionis, & quæ habeatur M
in precio dignissi- M M
ma. Omnia namque M M M

*Quaternarij
numeri vis
eadem quæ
legis diuine.*

quæ sunt, quaterna- M M M M
rius numerus conficere colligareque
videtur. Elementa namq; rerum ferè
omnium quatuor esse constat: Atq;
etiam consensu quodam tacito gen-
tes plerasque omnes præcipuum Dei
nomen quatuor litterarum elemētis
scribere nouistis; quod profectò for-
tuitum censi nō debet; nam absq;
diuinæ potestatis ordine non vide-
tur euenisse. Appellatur igitur rectif-
simè tetras solidi perfectio, nam om-

*Tetras solidi
perfectio.*

nia

nia quæ cōsistunt, pūctum, lineam, superficiem & corpus habēt. Appel-
latur & harmonia; nam epiritus est *Tetras har-*
ad ternariū, ad binarium diplasius, *monia.*
ad vnitatē tetraplasius. Adjicere hic
nō fuerit fortassis absurdum symbo-
lorum Themidis quaternionē my-
sticum, quem Græci olim religiosissi-
mè inter arcana seruabant; videlicet
origanum, lucernam, ense, & pecti-
nem muliebrem, quibus deæ virtu-
tes designabantur. Per origanū enim
notabant mentem eleuatam atque
contemplantem summum bonum,
quæ legis diuinæ vim nobis decla-
rat: origanum namq; montibus atq;
alto gaudere, & visum illustrare, no-
men ipsum indicat. Summos autem
montes, vt Olympum, cælo compa-
rarunt veteres, atq; ab Indis Caucasi
summum vocatur deorum domici-
lium, vt Philostratus in Apollonij

*Quaternio
mysticus sym-
bolorum The-
midis.*

*Origanum
quid notet.*

*Origani na-
tura.*

*Montes altos
celo compa-
rari.*

vita libro secundo testatur. Sic Hano θεῶν ὄχημα rupem altam appellavit, hoc est, deorum vehiculū. Quin etiam nunc temporis in Fori transitorij vetustis illis sculpturis Deos ex rupium cacuminibus se monstrātes videmus. Hos fingit & Homerus ex Ida monte prælia Græcorum Troianorumq; spectare. Sed hæc de montibus satis. Valet insuper origanum mirificè contra venena & serpentes, vt Aristotelem & Pliniū auctores habemus. Quare sanitatis atque salutis quoq; mysterium est, quæ cælestē illam contemplationem sequitur. Lucerna autem antiquis vitam animūque signat; vnde illud Euripidis, χαῖρε φίλον φῶς, quod morituri dicere solēt. Hinc lápadú quoq; ludus antiquissimus vitæ propagationē significat, cū per vices alter alteri succedunt.

Et quasi cursores vitæ lápada tradūt.

vt

Deorum vehiculum.

Deorū simulacra in foro transitorio

Ida mons.

Origani vis

Lucerne significatio.

Lampadum ludus.

vt Lucretij verbis dicam.

N E C ineptè Plutarchus lucernæ hominem comparat rationis lumine præditū, quo obscura & incognita nobis illustrantur. Cedunt enim tenebræ, vbi veræ scientiæ lumen effulserit, quod legis diuinæ imprimis studio adipiscimur, quam ipsam lucernam nobis esse dicit magnus propheta: Lucerna pedibus meis lex tua ” & lumē semitis meis. Mentem enim ” atque intellectum illustrat hæc sōla, & veri vaticinij fontem detegit. Atque hæc duo Noëticiæ Themidis sunt symbola. Sequentia ad Somaticam pertinere videntur. Per ensem *Ensis significatio.* namq; malorum depulsionem, iustitiam, atq; recti executionem intelligunt: potestatis enim publicæ indicium est gladius, quē à Deo non sine causa magistratui traditum affirmat Apostolus. Vindex enim legis diuinæ is

Pectinis significatio.

næ is esse debet, atq; eos punire qui contra eam malè operantur. Quintianus Origenes Esaiæ verba exponēs, quibus fertur Dominus intentato nos gladio visitare, per gladiū intelligit dissectionē, vt ait, Spiritus à carne, quam facit legis diuinę studium, virtutis amorem producens. Is enim rectæ rationis gladius affectuū, passionum, aliorumq; vitiorum superflua ac fœda impedimēta ab animo abscindit ac aufert. Pecten denique muliebris generationis signum est, quam propagare Themida diximus. Nam & pudendum muliebri *κτενὰ* vocant Græci, atque hoc occultè per pectinem intelligi testatur Clemens Alexádrinus in Protreptico ad Gentes, vbi nobis hæc symbola sic prodidit: *καὶ προσέτι τῆς Θέμιδος τὰ ἀπόρρητα σύμβολα, ὀρίανον, λύχνος, ξίφος, κτεὶς γυναικείος: ὃ ἐστὶν εὐφήμως, καὶ μουσικῶς εἰπεῖν, μόριον γυναικείον.*

γυναικῆον. Itaque Veneri sacer pecten Pecten Veneri
sacer.
est, quem idcirco Cytheriacum ap-
pellat Naso poëta de Salmaci canēs.

Sæpe Cytheriaco deducit pectine crines.

VERVM hæc de Themidis sym-
bolis hætenus; breuitati enim vt de-
mus operam, nunc tempus suadet.
Videmus igitur vt nihil ociosum in
hoc simulachro, vt formarum excel-
lencia, numerorumq; sacerrimorum
proportione legis illius primariæ vir-
tutes atque ipsam diuinitatē demō-
stret, vt Themidis antiquissimæ Ho-
rarumq; pulcherrimarum potesta-
tes exprimat; quarum illius quidem
contemplatio sapientes, harum verò
cognitio prudentes, deniq; omnium
plena τετρακτύς percepta, prorsus di-
uinos facit. De numeris hæc dicta
sufficiant; iam enim tempus est, vt ad
Horas descendamus, Themidis tres Hora Themidis
at Iouis
Regis filie.
filias καὶ τινὸς ἀναιδέος, quemadmodum

Orpheus

Orpheus cecinit, & nos antè declarauimus ex Hesiodo atq; alijs. Neque verò ineptas eas esse fabulas nūc docebo. Mundum, vt nouimus omnes,

Mundus absolutus, & tribus dotibus insignis.

Deus omnipotēs sibi similem, atque omnibus numeris absolutū creauit, tribusq; dotibus à se proueniētibus insignē Themide procreata, seu lege sua diuina imposita reddidit: nempe bono, iusto, atque pulchro. Quæ primum, vt Platonici volūt, menti atq; animæ vniuersali mūdānæ à Deo infusæ, ab eadem deinde in potentias cælestes lege illa cælesti propagātur, & hinc in rerū ideas, naturā, ac materiā, corporaq; vniuersā, vt his creata singula perfectionem suam declarēt: scilicet vtilitate bonū, ordine iustum, ornamēto pulchrum. Atq; his dotibus ternæ Iouis ex Themide filiæ præsidere putantur, & quicquid in mundo commodorū felicitatisq; pro-

prouenit, diuino quodā nutu suppe-
ditare atque administrare. Quas id- Hore celi
ianitrices.
circo celi portas obseruare fabulatur
Homerus, & ex eodem Lucianus &
Pausanias: Apud Ouidiū quoq; Fa-
storum primo Ianus sic loquitur;

Præsideo celi portis cum mitibus Horis.

A cælo namque virtutes omnes
suggerentibus Horis atq; disponen-
tibus profluere, opinione receptum
fuit. Quapropter Horatius poëta
Lyricus Iouem patrem rerum om-
nium cōditorem varijs Horis mun-
dum moderari pulcherrimè cecinit.

*Qui res hominum, deorum,
Qui mare ac terras varijsq; mundum
Temperat Horis.*

VARIAS autē videtur appellare Hore varia.
poëta à multiplici ac diuersa dearum
potestate, quæ cū omnia ad bo-
num iustumq; ac pulchrum dirigāt,
varia subeunt officia, omnigenæque
sunt

sunt felicitatis largitrices, & vbiq̃ue
benefaciunt. Nam ab Orpheo pro-
pterea splendidis admodum laudan-
tur epithetis à virtutum pulchritu-
dine atque munerum gratitudine
multiplici, quibus tā animos quàm
corpora commodè exornant, atque
afficiunt. Inuocantur enim in hym-
no eius his verbis.

*Εἰς ἱστορίαν
multe virtu-
tes.*

Εἰς ἱστορίαν, λειμῶνιάδες, πολυάνθεμοι, ἀγναί
παντὰ χροοί, πολύοδοι, ἐν ἀνθεμοείδεσι
πνοιαῖς,
Ὡραι αἰεθάλλες, περικυκλάδες, ἡδυπαθεῖς
σωποί,
πέπλους ἐυνόμεναι δροσεροῦς ἀνθῶν πολυ-
τέρπων.

Q V I B V S allegoricè significat
virtutes earum perpetuò in ambitū
ire, & florere, atque in vſu, gratia, ho-
nore & oblectatione deorum homi-
numq̃; ſemper eſſe. Quin diuerſa ea-
rum poteſtas atque adminiſtratio e-
tiam vnius & ſimplicis nominis di-
uerſa

uersa etymologia significatur. Appellatur enim ὄραιοι, παρὰ τὸ ὄρεῖν, τὸ φυλάττειν. Credebantur enim nō modò louis aulæ custodes esse cæliue portis præfidere, atque elementorū supernos spiritus, influentiasue (ut vocant) cælestes ad legis diuinæ regulā dirigere, sed & hominum acta obseruare, inferioraq; omnia in bono statu continere, quemadmodū Hesiodi scholiastes tradidit. Sunt item ἀρῖζεν ὄραιοι nominatæ, ut quidā volūt, inter quos Plato magnus auctor est, veteri Attica lingua sic scribi per ὁ. solere nomen affirmans, propterea quòd limitibus suis omnia iustè circumscribant, statum anni, ventos, & fructus æqua temporum proportionē terminent, bonum à malo secerant, ad sua quæq; redigendo, concordiam ac pacem concilient, generationem propagent. Has nobis

Floræ à custodiendo dicte

Floræ à terminando dicte.

H saltan-

saltantes, atq; annū confertis manibus circunagentes graphicè depingit Philostratus Lemnius, quadruplices eas faciens, vernas, æstiuas, autumnales, & hybernas, ternario quater iterato tam diei quàm anni partes æquas pulcherrimè referentes.

Flora quadruplex.

T v m. ego: Benè quidem hæc, inquā, ad numerorum, quæ antè dixisti, sacra myſteria quoq; pertinent. Atque hinc etiam Horas Solis afſectas dici exiſtimo, quemadmodum legimus apud Ouidium Metamorphoseos libro ſecundo, vbi Solis currum deſcribit.

Flora Solis afſectas.

*A dextra læuaque Dies, & Mensis,
& Annus,
Sæculaque, & poſita ſpacijs æqualibus Horæ.*

Horarum ſacrificium apud Athenienſes.

S E D cur quæſo Athenienſes Horis carnes lixas ſacrificabant, vt Philochorus memoriæ prodidit?

R E S P O N -

RESPONDIT mox Morillonus. Quo scilicet caloris humorisq; iusta temperie æstus siccitatesq; nimias deæ auerterét. Quarum erat fructuū omnis generis maturitatem atq; abundantia suggerere, elementa temperatè distribuendo. Erant autem Atheniësis antiquissima sacra Pyanepsia & Thargelia Soli & Horis pri-
Pyanepsia: et Thargelia sacra.
 mum instituta, sicut quidam Aristophanis commentatores tradidere, in ijsq; pueri oleaginos ramos lana coronatos gestare solét: quos idcirco εἰρεσιώνας appellabant, omnis generis fructibus ex ijs dependētibus atque etiam ipsis Horis, eosq; deinde pro foribus ædium consecratos suspendebant, cantantes hos versus:

εἰρεσιώνη σῦ κα φέρει, καὶ πόσινας ἄρτους,
 καὶ μέλι ἐν κοτύλῃ, καὶ ἔλαιον ἀνεψήσασθαι,
 καὶ κυλικὸν ἔλζωρον, ὥς ἀν μεθύειν καθεύδῃ.

CRATES autem in suo cōmen-

H 2 tario

116 THEMIS DEA,
 tario de sacrificijs Atheniensium re-
 fert hunc ritum ex oraculo Apolli-
 nis institutum esse, cùm olim magna
 fames & fructuum sterilitas urbem
 premeret. Alij ad Thesei votum refe-
 runt, cùm is in Cretam nauigaret, ac
 tempestate actus ad Delum Apolli-
 ni noua hæc sacra voueret, si interfe-
 cto Minotauro saluus redisset. Sed
 multa de his Aristophanis commē-
 tatores scribunt, item Plutarchus in
 Thesei vita, & Suidas. Nos verò ad
 Horas nostras redeamus, quæ tertio
 nominis etymo dicuntur ab ὥραι, *ew*,
 id est ab ornando, nam ὥρα pulchri-
 tudinem, formā atq; decorem signi-
 ficat. Vnde & ὥραιος dicitur pulcher,
 maturus, semper florēs, atq; in vigo-
 re constitutus. Hinc Floræ Deæ co-
 mites facit Ouidius Fastorū libro v.

*Horæ ab or-
 nando dictæ.*

Conueniunt pictis incinctæ vestibus

Horæ:

Inque

*Inque leues calathos munera nostra
legunt.*

SATIS itaq; nunc demonstraui-
mus, quàm sub vno nomine triplex
Dearum potestas atque virtus con-
tineatur, quæ ab vno supremi numi-
nis fonte profluens, in ipsa lege di-
uina triplicatur. Ex qua deinde tres
illæ florentissimæ filiæ, quibus cæle-
stia terrestriaq; omnia beantur, atq;
perficiuntur, proueniunt. Has verò
Iouem, vel mentem diuinitus mun-
do infusam fingunt ex Themide seu
rectæ rationis meditullio procreasse.
Quarû Eunomia æquitas est ex bo- *Eunomia.*
ni ratione procedens, vtilitatem ac
bonam rebus qualitatem adducens,
sefeque (vt asserit Plato) per omnia
diffundens, cunctaque boni virtute
conseruans. Dice iustitia est, ex iusti *Dice.*
ratione omnia distribuens, quæ re-
ctum rebus ordinem cōstituit. Quo-

circa diuinam mētem ordinatricem omnium eam appellat Anaxagoras. Plato atque Orpheus diuinā voluntatem omnia penetrantem existimāt esse. Tertia Irene, pax, concordia, atque dilectio dicitur à ratione pulchri proueniens, rebus perfectionem atque ornamētum adiiciens. Mentem, visum, auditum allicit pulchritudo, cui semper adsunt amor, pax atque concordia. Potestatis igitur prorsus diuinę sunt hę tres Iouis filię, in quibus mundi naturæq; vniuersę consistit perfectio, nec minus initium ac fundamētum. Elementa enim æquitate, ordine, atque concordia cōgregantur, generatio & vita promouetur, rerū omniū societas coalescit ac fouetur. Hinc Orpheus deas inuocans, generationes fęcundas, atque irreprehensibiles operationibus suis inducere dicit.

Irene.

Pulchritudinis vis.

Horas generationem promouere.

Εὐχαρίστησις

Ευκάρπους χειρῶν γένεσις ἐπάγρουσαι
ἀμαμφῶς.

OELENVS poëta vetustissimus *Hore nutri-
ces Iunonis.*
Iunonem ab Horis educatam cecinit in hymno, quo Deam exornauit, vt Pausanias in Corynithiaca meminit. In Polycleti insuper eximiæ magnitudinis signo eiusdem Deæ celeberrimoque, quod Mycenis in fano ex auro & ebore fabricatum extitit, in Iunonis corona Horas & Gratias *Hore et Gratia in corona Iunonis.* exsculptas fuisse scribit idem Pausanias. Nec temerè ista; Iunonis enim numé Physiologi volunt naturę, generationi, ac vitæ præesse. Quinimmo mundanæ animæ vim illam appellant, quæ auram vitalem promouet, vnde & Iouis sororem & coniugem atque etiam ἥραν id est, aëra vocarunt. Iunonē ergo, spiritumue vitalem corpori infusum ab Horis æqua & matura cōstitutione materię,

H 4 quæ

quæ Eunomia dicitur, iustaque proportionem atque ordinem debito, quæ Dice est; denique, amica elementorum concordia, quæ Irene putatur, nutricari foueriq; intellexerunt: nec non accedentibus simul Gratijs summi decoris corona cingi & exornari. Magna quidem, ut apparet, naturæ affinitas est, magnaq; virtutum similitudo inter Horas, Parcas & Grantias, quæ ter terne Iouis filiæ sacrum Musarum illum chorum cōstituunt nouenario in numero, ex dissimilibus scilicet quibusdam, quæ tamen ad vnum aliquod optimum, cōmunem vtilitatem, vniuersiq; & singulorum conseruationem mirabili cōcentu legis diuinæ vigore referuntur. Nam cū ordinem in rebus iustum ferè Parcæ, Gratiæ decorem administrent, cognoscimus Horas hæc omnia eadem, simulq; bonam qualitatem,

Horarū, Parcarū, & Gratiarum cōiunctio.

tem, vtilemque, maturitatem suppeditare. Quapropter Horas in Apollinis hymno Homerus cum Gratijs choreas ducere, id est, vna operari coram Ioue canit. Et ex ijs tertiam Irenen pulchrā Veneris & Charitum sociā vocat Aristophanes in Acharn. Quā rectè apteq, igitur Orpheus in Horarum hymno cecinit, Proserpinam Deam has comitari cum Parcis & Gratijs, quando illam circularibus choris ad lucem reducunt Ioui gratificantes, & Cereri matri fructuum largitrici:

Horæ cū Gratijs choreas ducunt coram Ioue.

Irene, Veneris & Charitum sociā.

Proserpine comites Horæ, Gratiæ, Parcæ.

Περσεφόνη συμπαίει Ὀρεσ, ἡνίκα μοῖραι ταύτην
 καὶ χάριτες κυκλίοισι χοροῖς πρὸς Φῶς ἀνάγωσι,
 Ζηνὶ χαρίζομαι, καὶ μητέρι καρποδοτρεΐη.

VBI Proserpinam hic intelligit diuinus poëta, atque ex eodem Platonici, non virtutem feminum, sicut Eusebius de præparatione Euangelicalibro tertio dicit, sed vim naturæ

Proserpina quid.

H 5 concep-

conceptiuā à sphaëris cælestibus pro-
manantem in elementa , atque per-
meantem corpora inferiora omnia:
quæ deinde Iuppiter mentis mūda-
næ vigor fæcundat, vis terræ genera-
tiua Pluto amplectitur. Hanc enim
precatur idem poëta in hymno Per-
sephones, vt fructum è terra Hora-
rum fauore remittat.

Pluto.

Κλῦθι μακαίρα θεὰ καρπούς δ' ἀναπέμπ'
ἀπὸ γαίης

Εἰρήνη θάλλουσα, καὶ ἡπιόχειρ ὑγεία,
καὶ βίῳ εὐόλβῳ λιπαρὸν γῆρας κατάρχου.

Irene virens.

VERVM hic Deas à suis effecti-
bus describit, & nominat Irenen vi-
rentem, eò quòd viuere, crescere, &
gaudere faciat: Dicen verò, quòd as-
pera, iniqua & noxia depellat, Sani-
tatem vocat dulces & lenes manus
habentem. Cōsistit enim hæc virtus
in iusta elementorum complexione,
atque in recta qualitatum primarū
distri-

Dice Sanitas

*Sanitatē in
iusta tempera-
tura cōsistere.*

distributione, vel temperatura. Quapropter eleganter admodum Plato de republica libro quarto, iustitiæ germanam dicit esse temperantiam, iisdemque rationibus iustitiæ harmoniam docet esse sanitatem, probatque multis ibidem, tam animo quam corpori sanitatem à iustitia conciliari, cum omnia ad diuinam naturæ legem disponat ac digerat. Eadem denique cessante ab officio, succedere morbum, adeo ut virtus ipsa per se tam animi quam corporis sit sanitas; prauitas seu iniustitia, morbus. Hæc est illa Epicuri isonomia, cuius vim summam atque infinitam Tullius de natura Deorum libro primo dicit esse, ut per eam omnibus omnia, paribus paria respondeant. Quæ æquabilis dispensatio ubicunque fuerit, adesse profectò illi corpori debet ipsa sanitas. Apertissime igitur iustitiam Orpheus ab effectu

Iustitia harmonia sanitas.

Epicuri isonomia.

effectu suo vocat sanitatem, nō secus atque tertiam Horarum Eunomiam (quæ bona est qualitas, & recta materiæ constitutio) vitam beatam & prudentem appellat, quæ maturam vegetamq; adfert rebus senectutem. Nec posset profectò melius Eunomiæ virtutes exprimere poëta, siue mentem animumue, siue corpus respicias. Nā *εὐνομῶμαι* bonis legibus regi, & bene lauteq; vivere nutrirue significat: Ita *νομός* nutrimētum & legem significat; *νομῶς* pastorem & regem. Adeoq; non temerè principale illud regendi atq; pascendi munus vnum idemque esse existimarunt Homerus & Plato, pro ea quæ est inter animū & corpus con nexione, gubernaculo & pastu semper indigente. Et in vtroq; sicut Themidis diuinam illam potestatem assidue operari, iam antè diximus: ita & Horarum virtutes omnino quoque requi-

Eunomia, vita beata.

Eunomie etymologia.

requiruntur in vnum commune, singulorumq; bonum cum matre consentientes. Nec requiruntur solum in quouis genere mortalium singulatum, verum etiam in conuictu familiari ac dispensatione domestica non minus, quam in omni administratione publica. Is igitur verè vir prudens dici poterit, qui harum plenam cognitionem, rectumq; vsum possidet. Easque meritò felices domos, familias atque respublicas appellabimus, in quibus ij vel patres vel principes potiuntur rerum, quorum cogitationes & studia hæ gubernant. Nam omnia quæ ad humanæ vitæ cultum commoditatemq; pertinet, istas procurare veteres crediderunt; vt Diodorus Siculus ex Cretensium antiqua philosophia libro Bibliothecæ sexto memoriæ prodidit. Nescio igitur an quis vnquam magis dignè

Vir prudens.

*Corynthum
quomodo lau-
det Pindarus*

dignè Corynthû laudarit, quàm Pin-
darus poëtarum extra cōtrouersiam
in suo genere summus. Non potuif-
set enim in cælum altiùs haud dubiò
euchere felicem eius reipublicæ sta-
tum, quàm canendo in eadem ver-
fari tres aureas diuitiarum dispen-
satrices Themidis bene consulentis fi-
lias coætaneas, vrbium fundatrices,
Eunomiam, Dicenq; cautam, & cō-
cordem Irenen : quæ Saturitatis te-
merariæ & gloriofè loquentis filiam
Cōtumeliam femper profligare stu-
dent. Sed ipsum quæfo audiatis poë-
tam, cuius verba hæc recensenti mi-
hi in labris versantur. leguntur autè
ode Olympiorum x i i i. quam Xe-
nephonti Corynthio scripsit, eius pa-
triam imprimis commendans.

*Flora dispen-
satrices dini-
tiarum.*

*Contumelia
Saturitatis
filia.*

Εν τᾷδε δ' Εὐνομία ναίει κασιγνη-
ταίτε βάθρον πολιῶν.

Α' σφαλὲς Δίκη, καὶ ὁμό-

τροπος

τροπος Ειράνα, Ζαμίαι
 Α'νδράσι πλούτου, χεύσαι
 Παιῖδες εὐβούλου θέμις.
 Εθέλοντο δ' ἀλεξείν ὕβριν κόρου
 θυγατέρα θρασύμυθον.

E A S D E M deinde mox Horas pul-
 chrè florentes sæpe cordibus homi-
 num veterem sapientiam, hoc est, ex
 cogitatas primùm artes immittere
 dicit.

πολλὰ δ' ἐν
 καρδίαις ἀνδρῶν ἔβαλον
 ὥραι πολυάνθεμοι ἀρ-
 χαῖα σοφίσματα.

M E R I T Ò itaque beatam atque *Que felix*
 florentem dicimus illam ciuitatem, *civitas.*
 in qua ea politia est, vt in ipsa hædeæ
 tres virgunculæ reperiantur, omnis
 boni, cunctarumq; quas natura dare
 potest, opum largitrices. Nihil enim,
 vt dixi, naturæ magis amicum, nihil
 ad omnium rerum procreationē &
 conseruationem est aptius, magisue
 neces-

*Carmanibus
connexis Ho-
re vifantur.*

*Earum descri-
ptio.*

neceffarium; quàm bona cōstitutio,
iufte diftributio, & amica rerum cō-
ciliatio. Quæ tria dearum trium offi-
cia funt, imò fingulæ hæc fimul om-
nia, atque omnes fimul fingula ad-
ministrant. Itaque manibus inter fe
connexæ, conformes, vnoque veftitu
fimiles confpiciuntur, ftolatæ, breui-
busq; pallis amictæ, vittis vel tenijs
capita cinctæ, & pectora zonis. Qui
habitus virgineum pudorem, conti-
nentiam, atq; honeftatem ingenuam
designat. Caftitas autem atque hone-
ftas vt D. Cyprianus moris antiqui
non imperitus afferit, nō in fola car-
nis integritate confiftit, fed etiam in
cultus & ornatus decore pariter ac
pudore. Quocirca cuiusq; fexus, æ-
tatis, conditionis, atque ordinis ho-
neftas in habitu femper obferuata &
exprefsa fuit, tam apud Romanos,
quàm apud Græcos. Quod ipfum

vno

vno alteróue hic exemplo, pro vt argumenti nostri ratio requirit, probare conabor. Valerius Maximus libro VII. cap. III. stola[m] verecundiæ vocat: & Poëta Martialis inter indecora & insueta recenset, meretricem stola vestitam,

*Stola pudoris
& verecundie.*

*Quis, inquit, Floralia vestit? et stolatū
Permittit meretriculis pudorem?*

TAENIAS, vittas, & zonas signare temperantiã continentiamue, Phylostratum in vita Apollonij auctorem habemus, idemque ostendit ipsa vocum Etymologia, atque eorū vinculorū vsus, cūm tæniæ vel vittæ crines, zonæ mamillas cõtineant, & compescant, ἀπὸ τοῦ ταινίω, namq; ταινία dicitur, quod coronare, cingere, vel ligare significat, & vittæ à vinciendo nominatæ sunt. Iam dictas ob causas igitur Ovidius amandi præcepta daturus, è schola sua tales habitus

*Tæne, vittæ,
& zone
quid significant.*

130 THEMIS DEÆ,
bitus abigit, cūm admoneant casti-
tatis & continentię.

*Estē procul vittę tenuēs insigne pudoris,
Quęq; tegis medias instita longa pedes.*

Instita quid.

ET quamvis instita propriē extre-
mam stolę fasciam significet: hoc ta-
men loco eam poëta pro stola ipsa
posuit, partē eius pro toto accipiens.

*Zona quid
notet.*

Zonam verò pectoris, quo fluxę ani-
morum cupiditates fouētur, vincu-
lum constat virginalem notare pudi-
citiam, quam idcirco sponsus Virgi-
nienſi Deę, siue Dianę virginis in
honore, antequam nouę nuptę con-
iungeretur, soluere solebat. Vnde &

*Virginienſis
deę.*

*Lyſizone Dia-
na.*

Lyſizonę, Dianę nomen Theocri-
to, Orpheo, & Hesychio. Zonam
igitur soluere, virginitatem eripere
est, quo modo debet intelligi illud
Poëtę:

λύσαι δὲ παρθένῳ ζώνην.

Quod

Quod Catullus ijsdem pene verbis
sic latinè est imitatus.

Quod zonam solvit diu ligatam.

Eò etiam spectat Ouidij illud:

Castaq; fallaci zona recincta manu.

VERVM hæc nimis forsan curiosè
nunc persequimur, apud vos præfer-
tim, quibus grauiora sunt curæ, con-
ueniuntq;. Sed elatus disserendi qua-
dam cupiditate sistere cursum, retra-
hereque habenas, in curriculo præ-
fertim tam latè patenti, ac mihi pror-
sus insueto, facile nō possum; ideoq;
non ægrè ferendum, si aliquando à
metis aberrem. IMO perplacet, in-
quit Cardinalis, hæc tam varia, tam
iucūda tua disputatio, quæ plena est
omnigenæ eruditionis. Ideoq; & hoc
amplius à te velim intelligere, cū
manibus inter se connexis Horas
dixeris, cur videam tertiam chlamy-
de circunvoluta manibus demissis

*Cur Irene cir-
cum voluta
chlamyde.*

I 2 atque

atque tectis seorsim stantē? IRENE est, respondit Morillonus. Pax enim tranquillè per summam quietem operatur: & cùm nihil agere videatur; omnia tamen commoda, in quibus vitæ consistit felicitas, tacitè producit. Non, vt apparet, tamen ab alijs planè disiuncta est, nam chlamyde apprehensam eam tenet media Dice, nec inuitam vt videmus, non enim refragatur, aut contranimitur. Iustitiā enim haud illibenter pax ipsa plerūque comitatur, immo velut præmiū operationes & acta duarum sororum vsque sequitur. Bonarū enim legum atque iustitiæ, quæ lites & bella dirimit, vnicus est finis pax, amicitia, & quies. Cur autē priores duæ brachijs effictæ sint nudis, vt rectè intelligamus, altius aliquatò repetendū erit. Themidis seu legis diuinæ contemplationem à Platone perfectam atq;

abso-

Cur chlamyde eam tenet Dice.

Iustitiā pax sequitur.

Cur brachijs nudis Eunomia & Dice.

absolutam appellari sapientiam superius diximus. Ex eadem nasci alteram in Theage multis probat, cōditionalem quippe, omnibus artibus

communem, quam prudentiam vocat, ac rerum humanarum inferiorūque omniū cognitionem. Hanc tunc

principalem prudentiam, ac regiam scientiam esse dicit, quando cæteris

artibus, vt ministris vtitur, nempè cū res ciuiles atq; humanas regit.

Tum autem duo imprimis eius sunt officia, leges æquas & iustas cōdere,

& hæc Eunomia est; & conditas exequi, legitimum & iustum cuiq; tribuendo, atq; ea Dice vel iustitia est.

Dextera igitur Eunomia Dicen apprehensam tenet, quia sine hac ipsa manca atq; imperfecta est; nam vnà

operentur necesse est. Quarum duarū actiones, vt legitimæ & iustæ, quia

omnibus perspectæ & cognitæ esse

I 3 debent,

debent, brachia visuntur nuda, atq;
manus detectæ sunt. SED cur, ait
Cardinalis, Eunomia sinistram tam
latè expandit? AD hæc Morillo-

*Cur sinistra
expandat
Eunomia.*

*sinistre signi-
ficatio.*

nus: Quia olim Ægyptij docuere, si-
nistre manus porrectæ palmā disca-
pedinatam (vt Appulei vocabulo di-
cam) innocentie atq; æquitatis, quas
maximè colit hæc Dea virtutes, sym-
bolum esse: eò quòd sinistra plerun-
que manus debiliior sit, & ad rapien-
dum ineptior. Ceterū quia sæpè fur-
ta celare, clamūe operari solet, eadem
occultata furacitatem, atque acta fur-
tiua tenebrionum aliquando signa-
ri, plerique auctores satis indicant:
quemadmodū Plautus in Persa, vbi
Lena, cūm Pechnij pueri manum de-
posceret, & ille dextram porrexif-
set, ait:

Vbi illa altera est furtifica laua?

AT QV E ita etiam increpat fura-
cem

SEV DE LEGE DIVINA. 135
cem sinistram Asinij Marrucini Catullus poëta.

*Marrucine Asini, manu sinistra
Non bellè vteris in ioco, atque vino:
Tollis linthea negligentiorum,
Hoc falsum esse putas?*

IGITUR Dearum nulla tegit sinistram, cùm innocentiae atq; æquitatis sint cultrices omnes. Sola Irene dextram sub palla occultat, quam tacitè & occultè quidem, sed bene atque honestè semper operari diximus. Accedit & alia ratio dextræ occultatae non indigna relatu. Eò enim spectare Pythagoricum illud symbolum autumo, quod Plutarchus in libello de multorum amicitia refert,

*Irene cur
dextram
occultet.*

μη παντὶ εὐβάλλειν δεξιάν, non unicuique dextram porrigendam, hoc est, non temerè quemuis in amicitiae foedus admittendum esse. Quandoquidem hoc ipsum sanctè semper religiosèq;

*Dextera fi-
dei atq; ami-
citiae symbo-
lum.*

Solonis præ-
ceptum.

fit colédum viro bono: Idqué etiam ex Solonis præcepto, suadentis amicos non citò comparandos; comparatos autem nunquam abdicandos esse. φίλους, μὴ, (inquit) ταχὺ κτῶ, οὐδ' ἂν κτήσῃ μὴ ἀποδοκίμαζε. Itaque fœderis ac fidei symbolum celeberrimū est dextra, vt palàm indicat Virgiliana Dido, dum in Æneæ Troiani religione ac pietate famosi perfidiam decepta stomachatur.

En dextra fidesque,

Quæ secū patrios aiunt portare penates.

VT etiam Anchises, cū sit ait:

*Dat dextram, atque animum præsentī
pignore firmat.*

MILLE sunt alia exempla, quæ hoc loco referre superuacaneū esset. Nam & hoc etiam tēpore fidei, pacis, auxiliij, atq; amicitiae signū dextra datā solet esse, idqué ex more antiquissimo, & à multis ante sæculis obser-

obseruato. Quid aliud enim ex Terentij poëtæ verbis colligimus ? qui sic in Andria:

*Quod ego per hanc te dextram oro, et
Genium tuum,*

*Per tuam fidem, per huius solitudinem
Te obtestor.*

Vbi cōmentator Donatus ait, fœderis ac fidei membrum erat dextra. Quapropter ad hanc velut ad aram sacram confugere solent afflicti. Occurrit enim nunc Iuliani Cæsaris dictum, quod apud Ammianum Marcellinum legimus libro historiarum x x i. ad cuius dextram cū Nebri- dius præfectus non admodum amicus, qui vnus contra Constantium Augustū iurare noluerat, in summo vitæ periculo confugisset, atque vt eam porrigeret, suppliciter orasset: Ecquid, inquit, præcipuū amicis ser-

*Dexterā ami-
cis seruandā
esse, nec tem-
ere cuius
dandam.*

uabitur, si tu dexterā attigeris meā? „

I 5 Non

Non mirum igitur, si Pax ipsa, quæ sine fœdere, fide, atque amicitia diu in statu suo permanere non potest, dextram velut charissimum fidei pignus sanctè tutetur, religiosè conseruet, atque obtegat: nec cuius temerè violādam exponat, simul nos omnes docens, fidē sanctissimè, ac summa cum cura custodiendam esse:

Qua sine non tellus pacem, non æquora norunt.

Q V E M A D M O D V M Silius Punicorum secundo cecinit. Quod ipsum antiquissimo ritu Numa Pompilius rex Fidei sacra instituens Romanis suis, eodem ferè modo demonstrauit, iubens huic deæ sacrificare dextra panno obuoluta albo, sicut apud Seruium Virgilij commentatorem legimus. Et hæc quidem de dextera pacis obuoluta satis; restat vt ad pedes dearum nos demittamus, vt,

(quod

Numæ regis institutum.

Fidei sacrificabant dextera obuoluta

(quod vobis placere video) nihil
omittatur, atque ita finem sermoni
huic imponamus. Socculis indutas

*Socculorum
significatio.*

esse Deas videmus, quod modestę,
lenes, nec non faciles sint: non iracū-
dę, superbę, vel intractabiles. Hoc

enim genus calciamenti, apud anti-
quos modestiæ, facilitatis, atque hu-

mitatis erat indicium, ideoq; Co-
micis personis proprium solet esse, vt

*Soccus Comæ-
dię proprius
modestiam
signans.*

econtra cothurnus calciamentum su-
blime atq; altum Tragicis, quod id-

circo superbiam significabat frequen-
ter. Hinc Quintilianus libro x. cap.

*Cothurnus
Tragædię, su-
perbiam nota-
ns.*

11. Nec Comœdia, inquit, in cothur-
nos assurgit, nec contrà Tragœdia

focco ingreditur. Iam vt Tragœdiæ
argumētum grande, altum, ac subli-

me est; ita plerunq; inamœnū & tri-
ste, cū interim Comœdia non nisi

humilia ac læta tractet. Itaque Am-
mianus Marcellinus, cuius iam pau-

lo an-

lo antè memini , libro XXVI I. non

» ineptè probi præfecti prætorio mores

» describens, ait. Erat tamen interdum

» timidus in audaces , contra timidos

» celsior, vt videretur, cùm sibi fideret,

» de cothurno strepere Tragico; & ybi

» paueret , omni humilior focco . Et

» rursum libro XXVI I I. eadem vsus

est metaphora, additque ex Ennio &

Terëtio personas Comicas & Tragi-

casaptissimas. Cùm mutuū, inquit,

illi quid petunt, foccos & Mitiones

» videbis & Lachetas , cùm adigun-

» tur vt reddāt, ita cothurnatos & tur-

» gidos, vt Heraclidas illos Cresphon-

» tem & Themenum putes. Superbiā

igitur designat cothurnus , velut ex

antedictis patet: nec minus incōstan-

tiam & lubricam fidem, prorsus alie-

na à moribus dearū vitia. Nam am-

bidexter erat cothurnus , & vtrilibet

cōueniens pedi , vt etiam prouerbio

vetusto

Vide rhetori-
cam ad He-
rennium se-
cundo, &
Non. Mar-
cell.

Cothurnus
ambidexter .

vetusto occasionem dederit, quo co-
 thurnos, vel cothurno versatiliores *Cothurno
versatilior.*
 appellarunt olim inconstantes: Soc-
 culorum contraria est significatio,
 de quibus nihil addā præterea; nam
 huic tēpori & loco sufficiunt ea, quæ
 diximus. Quinimmo videmur, Ru-
 dolfe Cardinalis amplissime, iam *Epilogus cū
excusatione.*
 abūdè simulachri tui significata ex-
 posuisse, nisi proluxa nimis disputa-
 tione magis fatigauerimus, quàm
 oblectauerimus. Vergit enim in no-
 ctem dies, adferuntq; iam candelas
 pueri, adeoque partem eius pomeri-
 dianam totam dicendo extraximus.
 Verùm aurea illa virtutum catena,
 quam deæ tuæ connectunt, peram-
 plam disserēdi materiam nobis præ-
 stitit. T v m Cardinalis. Profectò
 aduētus Morillone cum Pighio tuus
 hodie mihi meritò gratissimus fuit,
 ideoq; kalēdas anni noui primas no-
 bis

bis auspicatissimas existimo, quod his inexpectato ter felices hæ Deæ tuarum Musarum ductu tãquam de cælo descendētes, in nostram arctiorem familiaritatem notitiamq; se insinuarint, quæ mihi quidē hætenus ignotæ & obscuræ fuerant. Quæ de causâ si vnquam hoc signum mihi propter raritatem fuit charum, certè nunc in sanctiore cœmeliarchio inter res charissimas preciosissimasque seruabitur. Mox Cardinali assensus Augustinus. Admodum (inquit) dignæ sunt antiquitatis reliquiæ, quæ amentur seruenturque ab homine virtutum studioso. Equidē mihi valdè cuperem signi huius typum ex gypso mea impensa effingi, quod esset ornamētum musæo proprium meo, studijsque atque professioni meæ prorsus accommodum.

Ad hæc Cardinalis : Immò sine tua
impen-

impensa hoc habebis , nam plastes domi mihi est , qui probè curabit. Dabo suum quoque signum Morillono nostro, cuius ingenio & eruditioni debemus hoc lumē , quod hodie velut ex ipsius Themidis Deæ sinu, atque Delphico Tripode nobis clarissimum effulsit. Nec prætermittendus mihi Pighius est , cuius curæ & consilio nobis hæc tam oportuna iucundæ disputationis occasio est suggesta. Has igitur anni noui strenas à nobis expectate, & quid vestris virtutibus magis dignum rependi possit , post hac cogitabo. DVM nos hic reuerenter, vt decet, Cardinali gratias agimus ob summam eius humanitatem atq; beneuolentiam, leniter arridens Augustinus , ait: STRENAM nullam Morillone puta Cardinali vnquam fuisse gratiore, quàm hodierna tua de Themide hac differ-

differtatio ei accidit; nam virtutem verā rectè nouit æstimare, cuius limpidissimum fontem has Deas difertè pro tuo ingenio dum explicas, nobis aperuisti: quæ cū ad eò charæ fuerint ipsi necdum cognitæ, nunc multo magis eas pectore atque oculis est obseruaturus, elegorum Theognidis poëtæ memor, qui nos cum bonis assidue conuersari, comedere, bibere, atque vnà sedere iubet. Ab his enim quorum magna potestas est, nos bona perdiscere possè. Si verò malis adhæserimus, eam mentem, quam habemus, nos esse perdituros. versus apud Platonē extāt in Menone & apud Xenophontem de dictis & factis Socratis.

*Cum bonis
vivendum.*

καὶ παρὰ τοῖσι πῖνε, καὶ ἐσθιε, καὶ μετὰ τοῖσι
ἔξε καὶ ἀνδανε τοῖς ὧν μεγάλη δύναμις.
ἰδὼν μὲν γὰρ ἀπ' ἐσθλα διδάξεαι. ἢ ὡς δὲ
κακοῖσι

Συμμηγῆς, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον.

OPTI-

OPTIME dicis Augustine, Cardinalis inquit, virtutem namque legis diuinæ auxiliante Deo consequamur studio, vsu assiduo, atque industria necesse est, quam hæ Deæ pulcherrimè nobis demōstrant: in quarum familiaritate domestica si versemur assiduè, non possumus tam honesto conuictu, tam sancta cōsuetudine non fieri meliores. Vtinam verò sæpè detur occasio huiusmodi conuentus celebrandi, quo possimus in tam frugifera meditatione frequenter mentē animūq; exercere. Quin vt hoc faciamus, res ipsa postulat, si perfectæ legis diuinæ cognitionem plenius assequi velimus. Morillonus enim aperte satis nobis indicauit, ad hanc disputationem nostram pertinere etiam Parcas & Gratias, easque cum Horis, vt nouenarij numeri plenitudinem constituere, ita & legis

*Nouenarij
numeri plenitudo.*

K diuinæ

diuinæ plenam perfectionem absol-
uere. Qui numerus perfectissimus ab
impari primo quadratus, & impari-
ter impar, in tres triadas, & earū quę-
libet in totidē vnitates diuisus, Mu-

Musarū dies.

farum dies est Heliconiadū, vt He-
siodus cecinit, summamq; perfectio-
nem demonstrat, vtque Græci in-
quiūt ἡσίοδος ἡμέρας ἑσπέρης. Quis igitur explica-
bit nobis Parcas? quis deinde Gra-
tias? vt cyclopædiam illam præclarā
aliquādo perficiamus? Te verò nunc
rogarē Augustine, vt cū primum
dabitur conueniendi oportunitas,

Parce.

Parcarum, quæ ex iusto illo primo in-
comprehensibili procedunt, & ad tuā
imprimis professionem spectant, in-
terpretationem tibi sumeres, nisi te
prius tam anxie & accuratè excusas-
ses, & nisi sciremus omnes negotia
publica talium studiorū verum fru-
ctum in tui similibus intercipere, at-
que

que impedire, quæ quia animos hominum distractos particularibus rebus tenent, eos exurgere ad sublimes illas meditationes ægrè patiuntur.

Laborem itaq; geminare Augustino, & aliorum incòmodo à negotijs ipsum suis auertere non decet. T V M

Morillonus. Non labor hic futurus est Augustino, sed laxamētum & recreatio. Nam tanta facilitas ingenij,

tantaque eruditionis copia est, vt facile possit ex tempore de his copiosè differere, atque ex synthesi litteraria elegantissima sua splèdidè hanc spartam adòrnare. Excuset se tamen ipse licet à dicèdi munere, sed adesse omninò debet, atque Thesca suum adducere Io. Metellum Sequanum, qui

Antonij Augustini laus.

vices eius in hac palèstra subeat. Q V O D cùm approbaret admodum Cardinalis. B E N E (inquit Augustinus) si vobis ita videtur, Metello

Io. Metellum Sequanum.

K 2 hanc

*Parcarum
penſa.*

hanc ſarcinam imponere potero, atque hortari eundem, vt Parcarū penſa diligenter euoluat examinētq; , ne malè inſtructus vobiſcum in arenam deſcendat. Scio lubenter cum mea cauſa ſuſcepturum hanc prouinciā, tum quia hiſce ſtudijs mirificè eſt deditus. Et dolebit procul dubio vehementer, cū intelliget à me inſignem hanc Morilloni noſtri diſſertationem, quòd huic ſermoni nō interfuerit. Tu verò mi Pighi focculos interim tibi nouos etiam pares neceſſe eſt, præſultor enim Gratiarum eſſe debes, atq; eas deas concinnè in chorum ducere. HIC ego cūm uerecundia ſuffuſus erubuiſſem: Malè (inquam) mecum agitur, qui in foueam, quam Morillono meo paraui, nunc ipſe etiam incido. Nam veſtro imperio refragari nō poſſum, quāuis intelligam, quāmihi curta ſit domi

mi

mi supellex, & quàm ridiculus sim
futurus orchestes. HIC Morillo-

nus non sine cachinno. Eia quàm re-
cte, inquit, hic tua Dice rem suam a-

git Augustine; nam vt vetusto pro- *Dice Nemo
fis.*

uerbio fertur, turdus ipse sibi malum

cacauit. S V B S E C V T V S est alio-

rum risus: nos accepta ab vtrisque

patronis licentia, domum simul inde

concessimus.

F I N I S.

AVCTORVM CATALOGVS

QVORVM TESTIMONIIS IN
hoc Dialogo vti sumus.

A

Arnobius.
Aristobulus Iudaeus.
Apollodorus Atheniensis.
Anaxagoras.
Aristoteles.
D. Augustinus.
Ammianus Marcellinus.
Athenagoras.
Aristophanes.
Apuleius.

C

M. Cicero.
Cyrillus Alexandrinus.
Chrysippus.
Catullus.
Clemens Alexandrinus.
Crates.
D. Cyprianus.

D

Diodorus Siculus.
Dionysius Areopagita.
Democritus.

E

Eumelius Corinthius.
Ephorus.
Eusebius.

Eustathius
Euripides.
Eucherius.
Ennius.
Erasistratus.

F

Flavius Sospater.
Ficinus.

G

A. Gellius.
Galenus.

H

Hesiodus.
Homerus.
Hyginus.
Hippias sophista.
Herodotus.
Hesichius.
Hippocrates.
Hesichius Hierosolymitanus.
Horatius.

I

Iamblichus.
Ioannes Tzetzes.
Iustinus Martyr.
Iulius Firmicus.
Isocrates.

Lucilius

L

Lucilius.
Lycophron.
D. Lactantius.
Lucretius.
Lucianus.

M

Metopus Metapontius.
Macrobius.
Marcellinus.
Martialis.

O

Orpheus.
Origines.
Ovidius.
Oelen.

P

Pausanias.
Plautus.
Philostratus Lemnius.
Plinius.
Pindarus.
Plato.
Sex. Pompeius.
Phauorinus.
Philetas.
Proclus.
Porphyrinus.
Phurnutus.
Pythagoras.
Plutarchus.

Philochorus.

Q

Quintilianus.

S

Suidas.
Solon.
Stephanus Grammaticus.
Strabo.
Salomon.
Sopater.
Stobæus.
Simonides poeta.
Silius.
Servius.

T

Trisgemistus.
Theophrastus.
Theodectes.
Theocritus.
Terentius.
Theognides.

V

Varro.
P. Virgilius Maro.
Valerius Maximus.

X

Xenophon.

Z

Zeno Stoicus.
Zeno Cittieus.
Zenocrates.

MYTHOLOGIA

EΙΣ ΤΑΣ ΩΡΑΣ,

vel

ANNI PARTES.

Ex symbolis antiqui cuiusdam Toreumatis argentei, quod extat apud Reuerendissimum Episcopum Atrebatensem.

DOMINICI LAMPSO-
NII EPIGRAMMA IN
Toreuma Antonij Perenotti argenteū
antiquissimum,

*Quod tibi in Atrebatum campis, Perenotte, repertū
Nobile Mentoreæ Sors dedit artis opus,
Tempora perpetuò labentis quattuor anni
Arcanis signans irrequieta notis,
Ceu prius, obscura tectum tellure iaceret,
Nilq; videretur Diua de disse tibi:
Pighius antiqui nisi consultissimus æui,
Ut vixisse virum plurima seclæ putes,
Sculpta retexisset diuinis symbola chartis
Non tibi, non aliis sat bene nota prius.
Scilicet huic debes, dulce hoc, atque vtile donum
Ut Cræsi anteferas diuitiisque Mide.
Dulce, quia ars melius facit intellecta, vel auro,
Vel gemma ut spreta suauius inde bibas:
Vtile, purgatam tacita quia voce bibenti
Personat auriculâ: DVM BIBIS, HORA
FUGIT,*

REVE-

REVERENDISSIMO

ET ILLVSTRISSIMO

Atrebatensium Episcopo, D. Antonio Perrenoto, Stephanus Vinādus Pighius, Campensis, S. D.

POREVMA illud argenteum in Atrebatum agro repertum, Præsul amplissime, antiquissimū esse, tam forma, quàm artificis non imperita, sed planè secura manus indicat. Videtur autem ex eo poculorum genere esse, quæ apud veteres ob cælaturæ argumentum vocabantur Dionysiaca, tam in mensis quàm in sacrificijs vsu cognita, & à Græcis ob formā *κότυλοι*, vel si minora erāt *κοτυλίσχοι* vocabulo proprio appellata. De quorū forma & vsu hîc adijcere quædam, non absurdum videtur.

*Dionysiaca
poculum.*

Cotyliscus.

Forma cotylis erat orbiculata, profun-

*Cotylorum
forma.*

funda, & sine marginis latitudine ampliore. Apollodorus poculi genus altum & profundum esse vult. nam

Cotyle quid. omne concavum antiqui *κοτύλη* (inquit) appellarunt: vt manuum & etiā coxendicum concavitatem. Sic Æschylus cymbala, vocauit cotylas, vt apud Athenæum legimus. Et in polypi flagellis extremi caliculi quibus sorbent, & adhærent, deriuatiuè cotyledonas dixêre Græci, acetabula vocāt Latini, à simili vasculo, quo in mensis acetum apponi solebat, quod Græcis item cotyledō, vel oxybaphū nuncupatur. Varias sępius cotyli formam veteres, ex Athenæo facillè colligitur: apud quem Alcęus aurem aliquoties vnā habuisse prodidit. Diodorus aures nō habere, & labello profundo simile esse contendit, adeo vt quandoque ansatum, quandoque verò sine ansa fuisse, fiat verisimile.

Polyporum caliculi.

Cotyledon.

simile. Vino autem potando cōmodū fuisse, & v̄sitatū docet Ion. Chius, Cotylum vino plenum dicens. Probat hoc itidē vulgatissimū antiquitus prouerbiū, quod ex Clitarcho & Zenodoto ita citat Athenæus.

Cotyli vsus.

πολλὰ μεταξὺ πέλει κοτύλης, & χείλεος
ἄκρα.

Quod paulò apud Gellium aliter recitat Sulpicius Apollinaris grammaticus, pro cotylacalitem ponens: iam verò vt in sacrificijs etiam vsui fuerit, ex Platone, Eubulo, Aristophane, & Polemone latius explicat idem Athenæus libro x i. adiicitq; ex Pamphilo proprium Dionysio esse poculum, cui sententię suffragatur etiam Iulius Pollux libro v i i. ἔστι δὲ πὶ κοτύλος (inquit) διονυσιακὸν ἔκπωμα. De cotylisco idem sentit Athenæus libro supra memorato, κοτυλίσκος δὲ καλεῖται, ὃ ἱερὸς τῷ διονίσῳ κρατήρiscos. Et vas ex quo Bacchi mystæ

Cotylus Dionysio proprius.

Cotyliscus.

myſtæ effundunt, etiã coryliſcus appellatur, vti Nicander ait Thyatirenus illud ex Ariſtophanis Nebulis apponēs, μὴ δὲ σέψω κοτυλίσκον. Nō igitur mirū quod Bacchici argumētice-latura videamus plerunque ornata Dionyſio ſacra hæc pocula, qualia extant duo magnitudine, & artificio cōſpicua. Alterū Neapoli in S. Reſtitutæ templo ex baſalte marmore duriffimo, anſas habens duplicatas, hederaceis obuinctas coronis, laruas in ſuper thyrſos, & elemētorū ſymbola cōtinens: Alterū Caietæ ſine anſis ex marmore Pario candidiſſimo, exprimēs Bacchi infātis educationē, ſculptura peritiſſimi artificis, qui nomē ſuū operi præclaro adſcribere nō erubuit, legitur enim ita eius titulus.

Cotylus Neapolitanus.

Cotylus Caietanus.

Salpion Athenienſis ſculptor.

ΣΑΛΠΙΩΝ ΑΘΗΝΑΙΟΣ
ΕΠΟΙΗΣΕ.

Tantæ autem ſunt capacitatis hæc
vaſa,

vasa , vt nunc in templis pro sacri
 baptismatis lauacris commodè ser-
 uiant , qualia plerumque heroibus
 solis dicari , & *πύρα* appellari ob am- *πύρα.*
 plitudinem & pondus , auctor est
 Athenæus , licet alibi rhyta inter ca-
 pacia quoque vasa enumeret , quæ
 refrigerando erant accommoda.

Sed hæc de cotylorum forma at-
 que vsu satis multa , si illud vnum
 adiecerim, tuum illud Toreuma mi-
 hi videri nobilis alicuius & percha-
 ri adolescentuli aliquando cinera-
 rium fuisse. Nam aureis argenteisque *Cinerarium.*
 vasis Principum ac nobilium cine-
 res condi solere quis nescit? Cæterum
 à paucis forsan animaduersum est,
 Romanos symbola , fabulas , & hi- *Mose effingē-*
 storias , quibus monumenta, aras se- *di imagines*
 pulchrales & loculos ornabant, plæ- *in sepulchris.*
 rumque ætati vitæ , & conditioni in
 ijs conditorum accommodare cōsueui-
 se, id

se, id quod nos diligēti obseruatione didicimus. Imò & deorum personas ad eius effigiem sæpius effictas vidimus, cuius in gratiam opus illud elaboratum erat neq; secus in hoc tuo argenteo cotylo . Panis larua imberbis, ac planè iuuenilis (Panisci diceres magis propriè) cornibus pusillis, ac primùm enascentibus, ætatem indicare videtur immaturam , morte subrepti præpropera, cuius cineres in eo clausos fuisse suspicamur. Eò tendunt etiam cerui & bouis cornua tennella, ex quibus facilè animalium anni colliguntur. Animalia quatuor insuper perniciosissimi cursus, in hoc electa apparent , vt vitæ brevis spatiū citissimè præterlapsū exprimerent.

*Argumentū
Toreumaticū.*

Sed vt argumentum operis breuiter aperiamus , illud nō videtur ex indocti sculptoris arbitrio cōfictū, verūm (vt prisca moris erat) omnino est

est eruditū: nō magis oculos intuen-
tium pascens, quā animos antiquę
religionis, vel potius philosophiæ
fundamētis imbuens. Complectitur
enim larvas deorū, qui quatuor an-
ni partibus præfident, intermixtis &
adiectis non temerē symbolis alijs,
quibus cęli annuam circumuolutio-
nem, elementorū cōiunctiones, So-
lis ac lunæ in rebus omnibus procre-
andis socias vires, & effectus demon-
strat. Naturæ igitur speculum hoc
tuum Toreuma rectē ne nuncupa-
bimus? si Theopompus Thericleum
calicem suum affabrē factum & vi-
no plenum laudans, ita alloquitur
aptissimē:

*Naturæ spe-
culum.*

*Theopompi
calix.
Thericleus.*

Χώρει σὺ δαῦρο θηρικλέως πινόν τέκνον
Γενναῖον εἶδος, ὄνομά σοι τιθώμεθα
Ἀρεὶ κατ' ὅππῃ φύσεως, ἣν πλήρες δοθῆς.

Imò litterata non minus videri
possunt huius generis pocula, quā
L quæ

*Litterata po-
cula.*

quæ ob litteras insculptas à Græcis *γραμματικὰ ποτήρια* vocari prodidit Athenæus, quale fuit illud Enalli aureum, quod è mari extractum Methymnæsis attulit, cuius in circulo vndecim litteræ ΔΙΟΣ ΣΩΤΗΡΟΣ conspiciebantur, veluti refert Anticlides Atheniensis libro xvi. de re-
ditibus: & illud argenteū quod Capuæ quondam Artemidi depositum fuisse scribit idem Athenæus, Homericis carminibus insignitum.

Porro morem ornandi Toreumata & quævis etiam vasa, Bacchi, Apollinis, Herculis aliorumq; deorū fabulis, atque ijs etiam philosophiæ symbolis, quibus æquè nobis mundi imaginem, & naturæ ordinem tacitè demonstravit vetustas, multis antè sæculis, quàm Romanum floruit imperiū, apud Græcos in vfu fuisse, atque ab his ad Romanos defluxisse
existi-

existimo, à quibus philosophiæ, religionis, & artium bonarum omnium ingens habuerunt augmentum. Docent hoc Græcorum commenta & fabulæ, quæ occasionem & materiam amplissimā artificibus ingenijs primū dedere, vt potuerint diuersimodè in hisce picturæ atque sculpturæ delitijs etiam seriò ludere.

Sed quare in poculis cursum Solis frequenter notis varijs expresse-
rint, dicendū erit, in causa esse videtur: quod vt Baccho, & Herculi, ita Soli cognato numini pocula sacrarit capacia Græcorum religio. Habere enim Solem aureū poculum à Vulcano fabrefactum fingunt Stesichorus, Antimachus, & Æschylus poëtarum vetustissimi, in quo Oceanū ab occasu Orientem versus nauigare solet. Theoclytus autem ἐν δευτέρῳ ὠπῶν, leberem vocat Solis hoc nauigium,

*Solis aureum
poculum.*

*Lebes nau-
gium Solis.*

L 2 veluti

veluti & ille, qui multo prior Titanomachiam conscripsit. Plutarchus verò *περὶ σαρκοφαγίας* oratione prima ex poëta forsitan aliquo vetusto, calycem appellare videtur, quasi receptaculū in se continens florum & fructuum omnium semina. Dicit enim mundi atque aurei illius sæculi primordio Solem curru suo incertū tenuisse tramitem, & vix auroram ab occasu separasse, neque ut nunc conuersas anni partes frugiferis calycis coronis circunduxisse. Extant Mimnermi poëtæ versus pulcherrimi apud Athenæū, quibus Solem fingit in aureo lecto dormientem, in hunc usum sibi à Vulcano facto, ab Hesperidum terris per summa Oceani ad Æthiopes trajicere: per ænigma tale poculi profunditatem significans, ut ait Athenæus.

Eius itaque generis fabulas, occasionem

Solis calyx.

Solis lectus.

fionem dedisse veteribus arbitror, ut
 voluerint cæli & astrorum rationes,
 Solis atque Lunæ meatus per fabu- *Cur fabula*
 losa ænigmata in ipsis etiam poculis *in poculis.*
 repræsentare, & aptè compositis fi-
 guris rerum causas, tanquam muta
 quadam poësi exprimere: ut non so-
 lum inani spectaculo delectarēt ocu-
 los, sed animos etiam tacitis religio-
 nis, & philosophiæ præceptis instrue-
 rent, & vitam humanam ad bonos
 mores pellicerēt. Multa enim in hoc *Fabularum*
 videntur effecta, ut templis, aris, atq; *rationes di-*
 sepulchris conuenirent, plurima etiā *uerse.*
 reperta cognoscimus, quæ cœnaculi-
 lis, balneis, triclinijs, & vasculis etiā
 omnis generis sunt accommodata. Nō-
 nulla quoque ob argumenti fæcun-
 ditatem & præstantiam, tam sacris
 quàm profanis locis sunt apta. Sic
 quatuor anni tēpestates, quæ à Græ-
 cis vnico vocabulo *ωπαι* vocantur, in

L 3 Bacchi

Bacchi, Apollinis & Herculis tēplis, Solis & Lunæ operationes, effectusque demōstrant. In sepulchris vitam mortalium terminis circumscribūt, & omnia in lucem exorta, ad mortē & tenebras necessariò recidere docent. Auferunt vitę pręsentis desiderium, & ad immortalitatis studium animos accendunt: In profanis autē locis, nempe cœnaculis, balneis & conuiuijs oblatę τῶν ὁρίων picturæ, temporis præterlabentis, & vitæ fugacis memoria, ab ocio & ludicris ad seria & res agendas, à luxu ad frugem sollicitant, vel saltem (quod corruptissimo illo sæculo non rarò interuenisse puto) mortis necessitate persuasa, explosis curis, animos ad lētitiā excitant, illud poëtæ auribus hominum tacitè occinentes:

*Quid cineri ingrato seruas bene olentia
serta?*

An

An ne coronato vis lapide ista tegi?

Pone merum, & talos, peneat qui crastina curat.

Mors aurē vellens, viuite ait, venio.

Adeo nihil tam præclarè inuentum, quod non tādē in abusum trahant humana vitia. Sed in meliorem profectò finē, clarissime Antistes, magnā veteris picturæ partem excogitatam videmus luce clarius. Monstrat idem tui Torcumatis cælatura. Namq; eos typos, nō Gryllos esse (vt Plinius ap. ^{Gryll.} pellat varias & ridiculas picturas) sed serij quid omnino cōtinere viso opere ipsemet primo statim aspectu agnouisti. Igitur me accersito, poculoq; tradito, vt viderem omnino voluisti, nunquid abstrusi possem ex ijs quæ cōplectitur, è tenebris in lucem eruere. Parui tuis iussis ex animo lubens. Et licet ab ea philosophiæ parte me non parum alienari historiæ

studium, quod me iam quadrienniū ferè tenuit, nihilominus pro mei ingenioli, modulo, symbolorum omnium contextum ordine interpretari, & quam potui breuissimè eorum rationes veterum auctorum testimonijs probare conatus sum. In quo labore, si vel ex parte aliqua tuæ expectationi me satisfecisse intelligam, nihil est quod cerebrosa morer amplius quorundam iudicia, animusq; ad maiora in huiusmodi argumento tentandum tuis auspicijs mihi plurimum augebitur. Sed interim vt instituiamus, ad rem ipsam pergamus.

VER.

*Ordinis sym-
bolorū ratio.*

ET in primis, vt ordinè sequamur naturæ (quæ artifex ex vetustissimo scribendi usu in dirigendis per vasis ambitū symbolis, cursum Solis diurnum imitando obseruauit) à notis

Verni

Verni temporis, nobis etiam aptissime incipiendum erit. Veri enim ad-
 scribunt philosophorum probatissimi quique, nō solum anni, sed etiam
 mundi & sæculi initium. Eius autem
 est symbolū Veneris larua, quæ Dea
 præsidet verno tempori, & in eius pe-
 culiari tutela est mensis Aprilis, ani-
 malium generationi accommodus :
 Cū enim omnia per eam veniant,
 id est oriantur, recte Venus est dicta,
 ut testatur Cicero de natura Deorū
 libro secundo.

*Ver mundi
initium.*

*Ver Veneri
sacer.*

*Venus vnde
dicta.*

Pulchrè igitur operis sui exordio
 Lucretius, ubi Venerem inuocat:

*Per te quoniā genus omne animantium
 Concipitur, visitq; exortū lumina solis.*

Et iterum.

*Nam simul ac species patefacta est ver-
 na die;*

Aërie primū volucres te diua, tuumq;

Significant initū percussæ corda tui vi-

lioni

L 5

Et

Et postea.

*Quæ quoniã rerũ naturam sola gubernas,
Nec sine te quicquã dias in luminis oras
Exoritur.*

Sic alia multa ibidem canit, quibus vernam illam temperiem, & animantum omniũ procreationẽ Veneri attribuit. Rationes plurimas enarrare latissimẽ ex Ouidio, Macrobio, & alijs multis auctoribus, nisi propositum esset obiter tantũ causas rerũ attingere, quæ ad præsens spectant argumentum: alioqui nimis longa texenda mihi esset historia.

De hastarũ religione & significatione varia, quas summa superstitione colebant veteres, nos multa in sacris Quirinalibus. In hac autẽ cœlatura singulas singulis Deorũ laruis adiunctas videmus cuspidum varietate differentes, sed virtis obligatas omnes: ut dijs sacratas esse constet: quod

Hasta Deorum sacra.

quod signum etiam victimis addere solent ad aram ducendis. Alioquin & propriam hoc loco habent interpretationem hastæ tēnijs obuinctæ. Solis enim & Lunę consensum in rebus procreandis indicant. Nam hastam Osiridi vel Soli, tēnias verò seu vittas Isidi (quę Luna est) tribuere solēt Ægyptij. Isidis ideo statuas multicoloribus fascijs vestiebant, Lunæ varias in elementorum coaugmēratione operationes & effectus his representantes: Licet Heliodorus ad varias Lunæ *φάσεις*, id est facies, vel aspectus hanc tēniarum diuersitatem referat. In tabula tua hieroglyphica, quam ex ahenea Bembi antiquissima depingi tibi curauit vir omnigena eruditione præclarus Antonius Morillonius (vt haberes etiam typū eius philosophię, cuius in gratiā philosophorum omnium præstantissimi

qu-

Haste Osiridi.

Vittæ Isidis.

Tabula ahenea Bembi.

quiq; sunt peregrinati) videmus Isidem alibi candidis, alibi versicoloribus toto corpore vittis obuolutam.

Sed quod ad Veneris hastam attinet, in eius cuspide vides pomum rosæ folijs cinctum, quod florum & fructuum primitias signare videtur aduenientis æstatis. Poma autē Veneris in tutela esse, maximè *ἐαρινὰ, καὶ γλυκέα*, auctor est Artemidorus: & licet pomorū inuentorem Dionysium velit Theocritus, Veneri tamē ea tribuunt Antiphanes, & alij quidam. Romani ob victoriam formæ, quam Paridis iudicio est adepta, Victtricem Venerem cum pomō, & palmæ ramo depingunt, qua specie frequenter videmus in antiquis statuis & numismatibus.

Addunt fronti diadema, vt in larua eius vides, victoriæ & Imperij insigne, quod simul cum triumpho inuenit

*Pomum ac
rosæ quid
notent.*

*Pomum Ve-
neris.*

*Venus vi-
ctrix.*

*Diademata
Venus.*

uenit primū Dionysius deuictis Indis, vt apud Plinium legimus.

Rosis autē gaudere Venerem poëtæ fabulantur omnes, quod odorum suauitate, & aspectus lepore & gratia excitetur Venus. Ob pulchritudinis sanè opinionē Veneri rosam esse sacram & propriam testatur Pausanias in Eliacis. Quā ipsa primum inuenit odoris gratitudine ducta, cū in formæ cōtrouersia à Iunone, & Pallade cestum amoris fasciā deponere cogeretur, veluti diserta ludit fabella Libanius Sophista. Cū igitur pulchritudinis augmentū & victoriæ adminiculū fuerit Veneri rosa, nō mirum in delitijs illi esse poëtas canere, vt Martialis ad rosam libro v i i.

Rosa Veneri
cur sacra.

*ſ felix rosa, mollibusque fertis
Noſtri cinge comas Apollinaris,
Quas tu neſtere candidas, ſed olim;
Sic te ſemper amet Venus, memento.*

Eandem

Rosa rubra
ut facta sit.

Eandem quoq; fingunt suo sanguine ex alba rubram fecisse, pede in rosarum spinis vulnerato, cum Adonidi sub apro periclitati vellet succurrere. Fabulā lepidissimè recitat Aphthonius in progymnasmatibus. Attingit etiam Claudianus de raptu Proserpinę libro secundo de Venere in campis Siculis rosas colligente, ita canens:

Sic fata, cruoris

Carpit signa sui.

Quam lectionē sequitur Politianus. In multis tamen exemplaribus, *doloris*, non *cruoris* habetur, quod neque potest improbari, ut de Adonio etiā flore locus intelligatur. Tam enim in rosa, quàm in Adonio flore signa doloris sui reliquit Venus, sanguinem amasij in hunc mutando, & illā proprio cruore tingendo. In rosę autem elegidio, quod quidam Virgilij, quidam

Flos Adonim.

dam verò Aufonij esse volunt, aurorę
rosā comparatur aptissimè, & in Ve-
neris tutela esse sic canitur.

Ambigeres raperet ne rosas auroraruborę,

An daret, & flores tingeret orta dies.

Ros vnus, color vnus, et vnū mane duorū,

Sideris, et floris est domina vna Venus.

*Forsan & vnus odor, sed celsior ille per
auras*

Diffлатur, spirat proximū iste magis.

Cōmunis Paphiæ dea sideris, et dea floris

Præcipit vnus muricis esse habitum.

Fax ardens, & erecta vt orientis & as- *Facis symbo-*

cendentis est Solis; ita etiam amoris,

ac vitę nota creditur: hinc Veneri nō

tantum, & Cupidini tribuitur, sed e-

tiam Ilithyæ quæ parientibus adest, *Ilithyia.*

& Lucina vocabatur, id quod Ho-

merus testatur aliquoties; neq; præ-

terit Pausanias.

Quin etiam Matrem magnā, quā *Mater Ma-*

terram credebant, cum face erecta, &

tympano

tympano pingebāt: cuius sacra quot annis Megalesia principio mensis Aprilis summo cultu celebrabant Romani.

Tympanum. Per tympanum verò quale etiam Veneris larua subiacet, terræ superficiem intelligebant aëri contiguam, quæ magis fertilis & germinabūda, animantibus vitam & alimenta supeditat. Hæc de Verni tēporis symbolis hoc loco satis.

AESTAS.

Pan larua. SEquitur Panis larua, Solis æstiu hoc loco symbolum, quando cooperante cæli & astrorum virtute vim genitalem per orbem vniuersum distribuit, omnia prognata vegetat, & calore suo matura reddit: Semina enim mundi propellere, & diffundere credebatur Pan Deus (qui sol est) vt multis probat Macrobius, vimq; genitalem

nitalem illi curæ esse dicebāt. Quam ob causam *ἑρπυρίων* Pana fingunt *Hircus Pan.* Ægyptij, & *μένδω* eodem quo hircū nomine vocabant. Hoc enim animal natura libidinofissimū Pani sacrum est, & maxima religione colunt Mendefij apud Ægyptyos. Auctores sunt Herodotus, Diodorus, Suidas, & alij.

Porro ad vegetandi augmentādi-
que potentiam Solis pertinet, quod *αἰθρὸς καὶ αὐξητὴς* Pan appellatur à Græ- *Pan αἰθρὸς καὶ αὐξητὴς.*
cis, quo etiam respiciunt principes
poëte, cūm Orpheus de Pane Deo in
hymnis ita canens:

Βόσκων ἀνθρώπων γενέω κατ' ἀπείρονα πόσμον,
tum Homerus qui Deum pastorale
appellat. dicens,

Πάν' ἀνακεκλόμεναι νόμιον θεὸν ἀγλαέθειρον.

Sic pedum pastorale datur illi pro *Pedū pasto-
rale Panis
dei.*
hasta, baculus scilicet ineurus, &
impolitus, qui res quascunque e ter-
ra natas, pro cursu temporis rursū

M in

in terram redire significat.

Cornua &
iuba.

Cæterū cornua, & iubæ in Panis fronte, item capilli setarum in modū obdurati, siluas ac segetes, æstiuo solis calore adultas, & maturas signare volunt quidā, sed radios solis intensos interpretantur Macrobius, Placiades, D. Augustinus, Eusebius, Valerius Probus, & alij multi. Neque dissentiunt Græcorum vetustissimi quique, qui aurea illi cornua & rutilam splendentemq; comam tribuūt. Ex quibus Homerus in superiore versu ἀγλαέθειρον, & alius quidam apud Hephestionem χρυσοκέρειον Pana inuocant, radiorum Solis splendorem intelligentes.

Fistula Pa-
nis.

Larux adiacet Panis fistula ex septem cannis cōpacta, quam eius inuentionē esse testatur Virgilius: ait enim;

*Pan primus calamos cera coniungere
plures instituit.*

20

M

In

In septemplici hac fistula licet aliqui spirantium in orbe toto ventorū imitationē esse velint: plures tamen harmoniam cælestē, hoc est, mundi, septem planetarum, aliorumq; siderum consensum interpretantur. Quibus accedit Orphei auctoritas, qui Panæ deum ἀρμονίαν κόσμου κρείεν scribit, & amplissimis nominibus κοσμοκράτορα καὶ ἀστροδίατον appellat, insinuās quod mundi & astrorū concors virtus solis vigori viuificæ subseruiat, & materiam seminum suppeditet per corpora inferiora distribuendam.

Adest larvæ pini vel piceæ conus *Pini conus.* in patella, sacrificijs frequentissimus fructus, flammis adhibitus gratissimi odoris. Cæterum non solum Marri Magnæ, sed & Pami Deo sacra pinus est, Solis ac naturæ imaginē quandā referens, vertice videlicet globato altissime crescens, folijs radios solares

imitantibus, quæ prætenuia, longa,
 & acuta nunquam decidunt, & sem-
 per virent. Ipsa etiam nux pinea flâ-
 ma ascendentis speciem præbet, la-
 cunatis reticulatim toris, & in turbi-
 nem ascendentibus. Sed qua ratione
 Matri Magnæ tribuatur, & naturæ
 terreve symbola contineat, exponere
 huius loci non est. Etenim nostro ar-
 gumēto subseruisse sufficiet. Adijcie-
 mus tantum ob alimenti præstantiâ,
 & vbertatē pastoralī deo hanc arbo-
 rem quoq; sacrari, quam ἀπὸ τῆς πίτυός
 πίτυς appellari posse existimo, licet à
 πίττω quidam deducant: Eius enim
 πίτυς, id est, nuclei, vel strobili plu-
 rimum (vt auctor est Diphilus) præ-
 bent nutrimenti. Mnasis theus verò
 pinguefacere corpora scribit, & ad
 bene digerendū conferre plurimum,
 vrinam ciere, & ventrem bene dispo-
 nere. Rectè igitur Pani Deo quem se-
 mina

*Pani sacra
pinus.*

mina vniuersi propellere, ac omnia vegetare diximus, pinum sacrasse veteres videntur. De Pityde verò Nympha, ob amorem Panos in arbore pinum conuersa Boreæ riualis inuidia, pulchram fabellam ex Pausania cecinit Achilles Bochius, Symbolicarum quæstionum libro vltimo. Ob quam causam pinum volunt Pani Deo in delitijs esse.

Pitys nympha.

AUTUMNVS.

Tertia est Bacchi larua, qui Romanis Liber Pater dicitur, & Græcis Dionysius, quasi *Διδοίνυσος*, quia sit vini dator, vt apud Hesiodi interpretē legimus. Autumno autē præesse constat, ideoque ab Orpheo *βοξυφόρος*, & Homero *πολυτάφυλος* nuncupatur. Nam Solis tertiam anni stationē peragentis, vel declinantis in hiemem, symbolū est Bacchus, qui *Ξίζωνος* inde

Bacchi larua.

Trigonum Bacchus.

M 3

ab

*Lycus &
Liber.*

ab Orpheo quasi tertiæ genituræ, vel ætatis: quam Sol autumnali conuersione peragit. Porro Lysiu, vel Alysium & Lyeum à Græcis à soluendo vocari constat, & Liberu Romanis à liberameto, vti Varro auctor est, non solum quod animu à curis liberet vinum, sed etiam quod Sol Autumnalis semina & fructus maturos à stirpibus suis dissoluat, & separet.

*Corona hederacea.
Thyrus &
scutum.*

Insignia laruæ sunt Bacchicæ corona hederacea, quam primus portauit, auctore Plinio, Thyrsus & scutu, victoriæ atq; triumphi Indici argumenta, ob cuius rei memoriam in solennibus Bacchi sacris Thyrsos, galeas, & scuta hederæ folijs adornata ferre solent Thraces, de quo nos latius alibi.

*Hedera cur
Baccho sacra.*

Hedera verò Bacchu gaudere ab omnibus decætatum est, quam ideo Dionysium vocant Græcoru aliqui, &

& ipse Deus κισσοφόρος καὶ κισσόβριος à poëtis frequenter appellatur. Causam nonnulli ad fabulã referunt. Bacchũ videlicet infantẽ à nutricibus nymphis hedera occultatum fuisse atque seruatu, cum à Iunone nouerca quæreretur. Plutarchus autem in problematibus Baccho sacram dicit, quòd sit quædam hederæ species, quæ comesta absque vino ebrios reddat, & mentes ad furorem incitet. Atq; hinc etiam poëtarũ corona est hedera, vt apud Persium in prologo:

Quorum imagines lambunt, hederæ sequaces. Et apud alios frequenter. Poëtis enim facilius est κατ' ἐνδοξασμὸν καὶ μετ' ὀνομασίαν carmina cõdere. Sed quod scopo nostro conuenit, Baccho hederam sacram ob id etiam esse volunt, quòd plantas omnes (veluti Sol autumnalis) quibus adhæret, in senium cogat, alimẽta subtra-

M 4 hendo:

hendo: Testatur hoc non solum Plinius, sed extant etiam Laberij carmina, in quibus pulchrè hederam senio comparat dicens:

*Vt hedera serpens arborũ vires necat:
Ita vetustas ambitu annorum necat.*

HIE MS.

Liberæ larua

Restat vltima Liberæ deæ larua, extremi temporis symbolũ. Cognoscitur ex Thyrso; nam Romani eam cum Cerere & Libero consecraverunt. Ex Cerere autem natos Liberũ & Liberã affirmat Cicero, & in Verri-
Proserpina. narum sexta Liberam Proserpinã esse dicit, quã terræ vim genitalem esse, qua fruges & herbas producit, ex Mythologorum sententia docet D. Augustinus. Vnde Proserpinam dictam volũt Latinis à proserpendo, vt
Hecate. & Hecaten Græcis, ob fecunditatẽ, quòd in centuplum plerumque propaget

paget accepta semina; qui numerus frequenter à Græcis pro multitudine incerta solet accipi. Rectè igitur canitur in Orphicis Persephone καρποῖσι *Proserpine.*
 βρίουσαι : & iterum λειμωνιάσιν χαίρουσαι *raptus.*
 παύοῃσιν. Eam enim in Ennensium nemore (qui locus, cum quòd in media insula est, tum quòd perpetuò floreat & fertilissimus sit, Umbilicus Siciliæ nuncupatur) à Plutone raptam fingunt poete, quod per hiemem vis illa genitalis ob solis absentiam & circumstantia frigora deficiat, & terræ visceribus abscondatur. Sic inferorū reginam vocant Proserpinā, & Plutonis coniugem fabulantur, cui Deo terrena vis omnis est sacra, Cicerone auctore.

Adferemus & aliam rationem ex Macrobio, huic loco non inconuenientem, quæ Proserpinā vel Liberā *Liberæ sŷmbolum.*
 hibernū rēpus referre docebit. Astro-

M 5 nomi

*Veneris domici-
lium in Zo-
diaco.*

*Proserpine
domicilium.*

*Adonidis
fabula.*

nomi Zodiacum in duo hemisphæria
secare solēt, superius videlicet, & in-
ferius. Superius autē ascendētis est
Solis, lucemq; adaugētis & vitam,
quod Venerem inhabitare tradunt,
cuius terminos ponunt ab Arietis si-
gno ad Libram. Inferius verò quod à
Libra per vltimos pisces extenditur,
qua Solis declinantis est via, vt tene-
brarum & mortis, ita Proserpine dom-
micilium appellant. Eadem ratione
Physici terram ipsam partiuntur, su-
perius eius hemisphæriū, cuius par-
tem incolimus, Venerem appellātes:
Inferius verò aliqui Plutona, aliqui
Proserpinam vocauerunt. Adonim
igitur Veneris delicias (quem Solem
esse volunt) Assyrij summa religione
coluerunt, & sex mensibus esse apud
Proserpinam dixerunt, id est in infe-
riori hemisphærio, quod lucem &
calorem eius minuit, & sex apud Ve-
nerem

nerem, cùm incipit alterum ascēdere cum incremento caloris, & luminis. Sacra verò quæ Adonia ab eius nomine vocabantur, quotannis per omnem Syriam celebrari solent, per flebiles ululatus, & lugubres sonitus mense Iulio, quem D. Hieronymus ideo Adonium appellat, quo ut in venatione ab apro occisum plangebant, ijs ritibus sacris discessum Solis ad inferius hemisphærium prosequentes.

Fingebatur & Venus plangens a-^{Venus plangens.} masij ad Proserpinam abitum, cuius simulachrum visebatur in Libano monte (quod ipsius Adonidis quidam volunt esse) capite obnupto; specie tristi, faciem manu læua intra amictum sustinens, lachrymæ, ut testatur Macrobius, vberes visione cōspicientium destillare ex oculis credebantur. Quæ omnia speciem nobis

bis hiemis describunt, quo tempore terra languens & tristis Solis calore destituta est, atque is ipse nubibus obtektus rarum ac breuem sui dat conspectum, aër verò pluuiosus fontium ac fluminū alueos exturgescere cogens, omnia passim lachrymis suis inadefacere videtur.

QUATVOR FERARUM Significationes.

Dicendum nunc erit de quatuor feris, quas laruis intermixtas videmus. Sunt autem ex quadrupedū siluestrium genere pedum, ac corporis naturali pernicitate notissimæ, atque in hoc argumentum selectæ, vt properantis anni fugacitatem exprimerent. Sunt etiam Dianæ ob venerationem sacra, quam Lunam esse auctorum vtriusque linguæ consensu re-

Ferarū pernitas.

Luna.

sū receptum est. Rectè autem Solis annum cōficientis adijciuntur symbolis, quod in generatione propāganda Solis adiutricem esse Lunam Physici tradant. Vitalem enim spiritum & sentiendi vim à Sole: alimentum verò, & augmentationem à Lunari globo sortiri animata, humore denique vnius, & calore alterius inferiorum corporum substantias omnes subsistere volunt.

Hebræorum autem arcana quæ vulgo Cabalistica vocantur, continent siderum atque Idearum cælestium virtutes omnes ad inferiora manantes Lunari globo primū excipi, atque inde tanquam ex Amalthææ quodam cornu per subiecta elementa, vt genitale semen diffundi atque erogari. Itaque Lunam elementorum temperamentis, & inferiorum corporum coaugmentationi
&

*Virtutū cele-
stium fluxus.*

& dissolutioni non leue momentum adferre constat.

Cornu.

Sed animalium laruis quibusque additorum rationes indagandæ sunt aliquantò diligentius, si prius illud cornu vnicum inter Veris symbola locatum quidnam sibi velit explicauerimus. Quod etiam ad Lunæ significationem referendum videtur, quam Solis in generando adiutricem diximus. Eius enim primam *φάσιν* ut Græci vocant, cum exoritur emergitque à Sole, corniculationem appellant: quæ specie cum visitur *μυνοειδής* dicitur, hoc est falcata, si Martiano Capellæ, & Firmico credimus. Scarabeorum quoque secundum genus quod bicornis est, Lunæ ab Ægyptijs simili ratione consecratur, ut auctor est Orus, quæ *ταυροκέρας* etiam nuncupatur in Orphicis, & Lunæ altitudinem Taurum esse tradunt Astrolo-

Luna ταυροκέρας.

astrologi. Item Isis cum cornibus ab *Isis cornuta.*
 Ægyptijs colitur, quæ eadem Luna
 est, ut Diana apud Græcos, cuius nu-
 mini cornua sacrauit antiquitas, non
 radios tantum solares significantia
 (ut supra retulimus) sed etiam sum-
 mam rerum abundantiam & fertili-
 tatem, cum ex humoris ac alimenti
 superfluitate nascantur in corpori-
 bus animantium. Igitur Lunæ aquis,
 & humoribus omnibus dominanti
 τῷ περιάρπῳ (ut Orpheus ait) atque
 Dianæ quam *καλούς καρπούς ἀπὸ γαίης*
ἄγειν dicit idem, non ineptè cornua
 dedicarūt. Acquè etiam fluuios pas- *Fluuiorum*
 sim *ταυροκράνους*, cornigeros, vel bicor- *cornua.*
 nes nominant poëtæ, ob vbertatem
 & rerum omnium abundantiam,
 commoditatemque quas vicinis re-
 gionibus subministrant. Qua forma
 Acheloum, atque alios fluuios ali-
 quādo pingere solent Romani, apud
 quos

quos etiam fuit vſitatiffimũ fluuijs cornu omniũ fructuũ copia & varietate conſpicuum adiungere, Veluti etiam Felicitati, Liberalitati, Copiæ, Annonæ, & Fecunditati, quorum omnium ſymbolis plena ſunt veterum numiſmata, vt & aliorum numinum quę beneficijs ſuis egeſtatem & rerum inopiam ab humano genere arcere credebantur. Eò reſpicere videtur Horatius de Italiæ felicitate ad Iccium ſcribens,

Aurea fruges

Italia pleno diffudit Copia cornu.

Quid igitur mirum, ſi Lunæ ac fecunditati proprium cornu, feraciſſimi veris ſymbolis adiungatur.

Vt ordinem a nobis propoſitum ſeruemus, ex quatuor animalibus occurrit imprimis Veneris larvæ additus Hinnulus, anni noui, Solis creſcentis, vel Verni temporis argumen-

*Hinnuli
ſymbolum.*

mentum adiuvans. Est enim ceruorū
 fætura à Græcis νεβρός appellata, quasi
 νεως βοραν ενδεχομενος, id est, nunc re-
 cens alimentum admittens, vt pul-
 chre Anacreon infinuat νεβρον, νεοθηλα
 και λεκτινον nuncupans, id est nuper vi-
 rescentem & lactantem. Attici, & Io-
 nes indifferenter tam foeminas, quam
 mares νεβρους nominat. Primogenios
 etiam ceruos procas vocari veluti re-
 pentē, ac nuper natos observauit ex
 Græcis auctoribus Cælius Rhodigi-
 nus, περ εἰλαφου γέννημα aiunt Suidas
 & Varinus. Licet Gaza damas velit
 esse procas, & Plinius capreas ita vi-
 deatur appellare. Sanè diuersitas hæc
 nominum & animalium similitudo
 non parū adfert obscuritatis, vt doi-
 cidis, damae, capreae, cerui, nomina
 plerūq; confundant auctores, vt-
 que omnes cerui appellatione com-
 prehendere Aristotelem dicat Au-

Procas

N gusti-

gustinus Nyphus. Sed parum aut nihil huic nostro argumento illud adfert difficultatis, siue enim nebrum dicamus esse hoc tui Toreumatis symbolum, siue ceruam: semper nascentium cum anno exurgente rerum nobis erit nota. Eiusdem namq; generis sunt animalia, ætate tantum differentia. Cerua etiam huic loco non malè cōueniet, ob Telephi fabulam, quem à cerua nutritum fingunt poëtae, Solem orientem nobis describētes, *τήλεφος* enim quasi *τηλεφως* procul radians lumen est. licet sint qui rationem nominis ad historiam ipsam referant, ut *ὅτι τὸ Ἰνδαγόνη αὐτὸν ἑλαφόν* Telephus sit nominatus, Auges fertur filius, *αὐγή* splendorem significat & aurorā. Cerua quæ eum lactauit, principium motus esse vult, & temporis. *ἑλαφος* enim quasi *ἑλαφρός* agilis, levis, & velox.

Telephus à cerua nutritus.

Auges.

Auges.

VI

Sed

Sed nos ad ceruum tranſeamus, <sup>Cervi ſym-
bolum.</sup> qui alto iugo apud Panis laruam inſidens ſolſtitij æſtiui nobis imaginem præbet, quando Sol Cancri Tropicum occupans, toto die quieſcere videtur, viæ reliquum ſibi decliue reſpiciens. Habet enim hoc ex natura ceruus, vt in ipſa pernicioſiſſima fuga ſtationem faciat, & requiem interponat, donec qui ſequitur appropinquet, tum fugam rurfus arripit. Eſſe autem nondum ætatis perfectæ, curta, & nõ valde ramoſa cornua indicant, vt iuniori larvæ Panicæ aptius accommodaretur, quod cur ita factũ fuerit, ſuperius declarauimus. ^{Cemades.} Cemadem igitur potius appellabimus, quæ proxima adultis ſpecies eſt. Nominant & Dorcades ^{Dorcades.} τὰ δ' ἐλάφου γυνήματα ob acutiem viſus. ὄξυδερκές, γὰρ τὸ ζῶον ἐστὶ καὶ ἐνόμαζον, inquit Varinus. Quapropter non ineptè Soli, quærit

*Sol mundi
oculus.*

mundi oculum & luminis fontem nuncupant philosophi, potest attribui. Nocte etiam videre, & oculis apertis dormire Dorcades, auctores asserunt: denique non solum perspicere acerrimè, sed etiam humorem quendam habere intra viscera, qui caliginem depellit oculorù tradunt: vt apud Origenem legimus in vna ex Homelijs quæ extant in Cantica Canticorum. Porro Solis æstiuo calori rectè ceruum comparasse veteres, ex varijs quas habet huic sideri conuenientes proprietates, animalis naturam indagati facilè patebit. Viuacissimum in primis est, ob idque Soli vitæ principia excitanti sacrum, vt coruus Apollini, qui Sol est exoriens. Mutat annuatim semel cornua, & ijs amissis semet abscondit, quoad altera renasci cœperint, veluti Sol hieme à nobis refugere videtur,

radio-

*Cerui pro-
prietates Soli
cōuenientes.*

radiorum vigore destitutus. Seriatim tranant maria , ac flumina porrecto ordine , & capita cornibus pōderosa præcedentiū imponunt clunibus, & primus defatigatus postremum se in locū recipit, requiem capiti quærēs, atq; ita in orbem redeūtes Solis reuolutionē seriatim dies cōnectētis imitari vidētur. Deniq; quod Panicæ libidini vel Solis vigori viuificæ cōuenit, cū coitum appetit ceruus (post Arcturi illud sidus mense Augusto cōtingere scribunt Aristoteles & Plinius) calore exasperatur , & fit ferocior, neq; vna tantū cōtentus est, sed mutat sæpius, & discurrens aliam atq; aliam subitò supergreditur, subigitq; nō stando , sed currendo, atq; implet vnus multas breui tēpore. Veluti Sol in cōtinuo motu passim & vbiq; generationē propagat, diuersissimisq; plagis rerū naturæ satisfacit. Hæc ex

N 3 Oppia-

Oppiano, Plinio, Solino, atq; etiam Aristotele, qui item simos natura libidinosos esse coniicit, ex ceruorum similitudine, de quibus nunc satis multa diximus.

*Pantheræ
symbolum.*

Panthera Indiæ atque Orienti notissimum animal Bacchi larvæ tertio loco adiunctum est, quod ex mammarû ordine cognoscimus. Auctores enim habemus Aristotelem & Plinium, quatuor mammas medio ventre gerere Pantheram. Difficile alioquin est in picturis vel sculpturis antiquis Leopardos, Lynces, Tigrides & Pantheras cognata & similia ferè animalia ab inuicem discernere,

*Baccho sacra
Panthera.*

quæ Baccho (in cuius tutela Autumnû esse diximus) ob similes ferè causas sacrarunt veteres. Sed de pardali siue panthera, ne nimis longi simus, quædã solummodo adferemus, quã Baccho dedicatam esse ex varijs auctoribus

etoribus facile probabimus. Refert Philostratus libro secundo de vita Apollonij, Pantheram captam fuisse in Pamphilia, magnitudine, & aurea torque insignem, in qua scriptum erat Armenijs litteris, Regē Arfacem Armeniæ Nisæo deo sacrasse feram, quam ex eo tractu styracis odore illectam per Caucasii iuga in Pamphiliam penetrasse volunt. Gaudet enim mirum in modum aromatibus hoc animal. Vidimus Venetijs apud Æneam Vicum Parmesem, antiquitatis studiosissimū virū, nūmos Galieni Imperatoris quāmplures, & inter eos vnū cum Panthera, & hoc titulo:

LIBERO P. CONS. AVG.

Rectè ait Varinus, Lyæus, à Lycophrone & alijs, tauro atque pardali comparatur, cuius causam referunt Plato de legibus, & Athenæus libro secundo: nos eam breuitatis causa

N 4 omit.

omitemus, cū huic nostro argu-
 mento parum seruiat. Baccho impri-
 mis Pantheras sacrarūt veteres, quōd
 vino delectentur, & inebriatæ faci-
 lius capiantur. Hinc *φιλάκητος* ab Op-
 piano nuncupantur, qui Bacchi nu-
 trices in Pantheras fuisse mutatas, &
 Penthea dilaniasse scribit libro tertio
 De venatione. Ob macularum quo-
 que varietatē Bacchus Autumnī prę-
 ses habet hoc peculiare sibi animal:
 nam autumnalis temporis incōstan-
 tiam naturæ perfidia, & colorum di-
 uersitate refert. Porro moribus variū
 hominem pardalea vestitum dicunt
 Græci, atque etiam *παρδαλωτὸν* appel-
 lant, teste Varino. Pantherę item hic-
 roglyphico hominem dolosum, &
 fraudulentum signant Aegyptij, si
 Oro Apollini credendum est. Itaque
 per somnium visam Pardalim ab in-
 fidis & maleficis periculum porten-
 dere

*Bacchi nutri-
 ces in pan-
 theras muta-
 tate.*

dere docent Onirocriti, ob varietatē animalis. Significat etiā morbos, vt Artemidorus auctor est, quorum Autumnus est ferax.

Ex caprarum siluestriū genere est ^{Capre siluestris symbolū} quartum animal hiemali Libere deæ symbolo additū, *αἰγάζιον* Græci vocant, parum aut nihil discrepans ab Ibice. neque enim adeo superstitionem hoc loco differentiā requirimus. Idem est fortè Homero animal *αἰγίξιος* : summos autem vertices alpiū incolit, vbi perpetuæ niues, vbi glacies nūquam soluitur. ^{Ibici natura} Natura enim sua frigus requirit Ibex, quòd per calorem cæcutiat, & visum omnino perdat, vt nonnulli scribunt, qui eius animalis naturam diligentius sunt perscrutati. Ceruum cruribus, capite, & corpore exprimit, sed color masculino subfuscus est, caput oneratum vastis cornibus in ceruicem leniter

N s recl-

reclinantibus, ad quorum magnitudinem respicit Homerus, qui Pandari arcum sedecim palmarum ex feræ capræ cornu fuisse concinnatum fabulatur Iliados lib. quarto: femellæ autem minus fusce masculis sunt, & capris villaticis aliquâto maiores. Ex quarum imagine Capricorni signum traxere Astronomi: quod parti Zodiaci attribuerunt, in qua sol stationem hiemalem facit, dies perbreves, & tenebras longissimas terris distribuens. Tropas Chymærinas appellarunt antiqui solstitium illud, ut vetus Kalendarium rusticum monstrat, *χιμαῖρα* enim capra est hieme nata. Hesychius capram feram exponit, & *χιμαῖροι* torrētes vel riui, qui ex niuib. liquefactis præcipitantur montibus. Ex hieme autem deducta sunt hæc vocabula Græcis, quibus *χιμῶν* hiems est, eodem Hesychio, & Varino

*Solstitium
hibernum.*

no auctōribus. Quàm pulchrè igitur hibernæ tempestati caprarum omne genus adsignarunt antiqui, facile patebit, non oscitanter, sed cum iudicio auctōrū scripta perlegentibus: αἰξ auctem apud Græcos commune vocabulum est caprigeno pecori (liceat poëtæ verbis uti) ut ἔλαφος cervis, ἵππος equis. Magnos item fluctus caprarū vocabulo αἰγας vocari, ex Homero docet Artemidorus, qui λάβρος ἐπαγίζων dixit, hoc est, fortis caprifans, vel undosus; αἰγίς, καὶ καταιγίς ventus est, turbo, vel procella: αἰγίζω deniq; capras pascere, & insuper vehementius flare significat. Et idem Artemidorus ait, mare omnium tempestuosissimum, ideo vocari Aegæum, quòd fluctibus & nauigandi periculo sit terribile, cuius etiam Dionysius poëta, & Suidas meminere. Sed iam de caprarum significatione satis multa, si vnū hoc de

*Aegæum
mare.*

Caprarum
siluestriū por-
nicitat.

de feris adiccerimus, quo Solis in hiemem euntis præcipitem lapsum imitantur. Stupendæ enim sunt pernicitatis, itaq; venationibus actæ altissima montium petunt, quo etiam si venator euadat, ex præruptissimis scopulis leniter semet præcipitantes cornibus illæ sæ suspiciuntur. Tangit hanc eorum naturam Virgilius Aeneidos quarto:

*Ecce fera saxi deiecta vertice capra
Decurrere iugis.*

Refert Varro ex Catonis Origini-
bus in Soraæti monte Fiscelio capras
feras reperiri solere, quæ saliant è saxo
pedes plus sexagenos, ab his capras
quas pascimus ortas esse.

FVNDI TOREVMATIS

explicatio.

R Eliquū est vt ad vasis ὑποδοχῆν,
vel fundū capax liquoris descē-
damus,

damus, quod vndis marinis (me Her-
cle) circumluitur aptissimè. Eas secant
blandi delphines, Bacchi & Veneris
delitiæ. Continet insuper quatuor a-
nimalia terrestria in pisces desinentia,
superiori argumēto haud incongrua.
Repræsentant enim nobis elementa
cum quatuor anni partibus, quibus
quæque dominantur. Sed quia alte-
rius nobis commentarij sufficientem
materiam cōmodiore occasione præ-
bere poterunt, leuiter saltem & quasi
per transennam hoc loco monstrare
proposui. Terrestria sunt quidem, sed
in pisces desinūt: vt terram & aquam
coniuncta elementa exprimerent, quæ
generationi sedem præstāt, & anima-
ta omnia in lucem proferunt. Ex his
aquam facilius in materiam genita-
lem transformari, philosophorū quo-
rundam opinione receptū est, rerum
principia ex aqua cōstituentium. Nā
chaos

*Terra & a-
qua genera-
tioni sedem
præstant.*

Chaos.

chaos illud primum ex quo omnia nata fingit Hesiodus fluidum atque aqueum valde fuisse volunt, qui ἀπὸ τοῦ χάους illud nomē deriuāt, χυτὸν γάρ, καὶ ρύττον τὸ ὕδωρ, vt inquit ille. Suā opinionem haussisse videtur ex eodem fonte Thales Milesius, qui rerū naturas penitus indagauit, Deū mentem cuncta ex aqua formasse adferens. Virgilius etiam ex Cleantis, & Anaximenis sententia Deum æthera appellans, cum fecundis aquis terrā impregnasse scribit, canens pulcherrimè.

Tum pater omnipotens fecundis imbribus æther,

Coniugis in gremium lætæ descendit, & omneis

Magnus alit magno permixtus corpore fetus.

Venus ex aqua.

Neq; aberrat Græcorum theologia, quæ Venerē ex aqua progenerat fingit,

fingit, & aquam illi sacrauit. Nas-
 citur enim ex pluuiâ hoc piscis genus,
 & apud ignem soluitur rursus in a-
 quâ. Nō igitur mirum, quòd tanto-
 pere aquâ laudauerit Pindarus, cūm
 generationis primordia ex ea pro-
 diisse credere videatur, vt etiam qui
 hæc quatuor animalia solis circum- *Cur in aquis*
 uagi, atque anni quadrifidi, tum ele- *quatuor ani-*
 mentorū generationisq; symbola in *malia risan-*
 aquis exponere nobis voluit. Quæ *tur.*
 quid singula sibi velint, quâ breuissi-
 mē potero (vt commentariolo finem
 imponam) percurrere visum est.

Bos terram & Vernal tempus si- *Bos.*
 gnificat, Telluri enim Cererique &
 Lunæ sacer est, cūm ob agriculturâ,
 tum quòd fecūditatē naturæ multis
 proprietatibus demōstret. Quam ob
 causam Verni temporis mediū men-
 sem Tauro designarunt Astronomi,
 sub Veneris almæ quasi productoriū
 omniū

omnium matris tutela existētem, quā sub bouis effigie à Phrygibus cultam fuisse legimus.

Gryphus.

Gryphus, ignis & æstatis symbolū est, quē Soli vel Apollini sacrarūt. Inter Galieni nūmos Venetijs vidimus etiam cum Grypho, & hoc titulo

A P O L L I N I C O N S. A V G.

Eius autem currū trahere fingit Claudianus. Ab Indis Soli Gryphos dedicari auctor est Philostratus, quos in Aethiopia, atque Hyperboreis montibus reperiri scribit Plinius. Nihilominus fictitium animal esse constat, Romanis in Hieroglyphicis frequēs, & variē depictum, plerumque tamē ex aquila & leonē compositum. Sed addunt aures, ob Apollinem, qui à Lacedæmonijs *τερπικτορ* colebatur. Ignita autē prorsus est Leonum, atque Aquilarū natura: huius enim pennæ cæterarū quācumque plumis com-
mixtæ,

*Leonum &
aquilarum
mixta.*

mixtæ, Plutarcho tradente, eas calore suo consumunt; ex illius verò ossibus inter se collisis ignem excitari scribit Aelianus.

De Páthera quæ aërem & autumnum hoc loco notat, superius nōnnulla, sed alibi plura dicemus.

Supereſt equus, aquam, & hiemē *Equus.* nobis ſignans. Neptuno enim ſacer eſt, qui in equum mutatus cum Cere concubuit, & ſuo tridente ex vndis illud animal primus excitauit, vt habent fabulæ. Extat etiam Galieni nummus inter alios quos Venetijs vidimus cum equo in piſcem deſinente, & his litteris, NEPTVNO CONS. AVG. Coluerunt autē Neptunum equeſtrem Romani, & in eius Dei tutela dicebant eſſe menſem Februarium, quando Sol gelidum & vduſ occupat Aquariū, quem prodigum vrnæ dicit Poëta. Parthi igitur

O

tur

tur & Thraces equum fluminibus
maſtabant, vt Lacedæmonij ventis,
Lunam quoque, quæ aquis domina-
tur, *φίλιππον* cognominat Orpheus.
Sed horum omnium rationes alibi
cōmodiore occaſione declarabimus
latiùs.

Hæc ſunt Patrone digniſſime,
quæ huc reuerſus, & ſtudioſorū ocium
naſtus, in tui Toreumatis ſymbola
commentatus ſum. In quibus ſi quæ
offendant delicatiora forſan ingenia,
excuſabit me ſpero vix exiguum tem-
poris ſpatium, quod huic operi im-
pendere licuit, cū me aliò vocarent
occupationes. Grauis inſuper atque
perplexa eſt materia, quæ ſummam
philosophiæ cognitionem & omni-
genam veterum auctorum lectionē
omnino requirit, quam in me (niſi
planè ſim perfrictæ frontis) nullo
modo poſſum agnoſcere. Alio igitur
opus

opus esset Oedipo, imò Morillono quodam, qui hoc argumentum ex plena litterariæ suppellectilis suæ synthesi dignè potuisset excolere, nisi eum virum, prò dolor, fata nobis inuidissent. Ego autem tibi satisfaciendi studio *παρέργω*; hæc effudi: ex ijs si vel paucula tuo iudicio probari sentiam, non omnino me oleum atque operam perdidisse putabo. Bene vale studiosorum Mæcenæ optime.

FINIS.

O 3 AVCTO-

AVCTORVM NOMINA QVI IN HOC OPVSCVLO CITANTVR.

<i>Aelianus.</i>	<i>Dionysius Afer.</i>
<i>Aeschylus.</i>	<i>Diphilus.</i>
<i>Achilles Bocchius.</i>	<i>Eubulus.</i>
<i>Alcaeus.</i>	<i>Eusebius.</i>
<i>D. Ambrosius.</i>	<i>Fulgentius Placiades.</i>
<i>Anacreon.</i>	<i>Gellius.</i>
<i>Atimachus.</i>	<i>D. Hieronymus.</i>
<i>Antiphanes.</i>	<i>Heliodorus.</i>
<i>Anticleides Atheniēsis.</i>	<i>Herodotus.</i>
<i>Aphthonius.</i>	<i>Hephestion.</i>
<i>Aristoteles.</i>	<i>Hesiodus.</i>
<i>Aristophanes.</i>	<i>Hesychius.</i>
<i>Artemidorus.</i>	<i>Homerus.</i>
<i>Athenaeus.</i>	<i>Horatius.</i>
<i>D. Augustinus.</i>	<i>Ion Chius.</i>
<i>Augustinus Nyphus.</i>	<i>Iulius Pollux.</i>
<i>Ausonius poëta.</i>	<i>Iunius Firmicus.</i>
<i>Celius Rhodiginus.</i>	<i>Laberius.</i>
<i>Cicero.</i>	<i>Lucretius.</i>
<i>Claudianus poëta.</i>	<i>Lycophron.</i>
<i>Clitarchus.</i>	<i>Macrobius.</i>
<i>Diodorus.</i>	<i>Martialis poëta.</i>
<i>Diodorus Siculus.</i>	<i>Martianus Capella.</i>

Mnime-

Mnimerinus.

Mnasitheus.

Nicander Thyatirenus.

Oppianus.

Origenes.

Orpheus.

Orus Apollo.

Ovidius.

Pamphilus.

Pausanias.

Persius.

Philostratus.

Plato.

Plinius.

Plutarchus.

Polemon.

Solinus.

Stesichorus.

Suidas.

Sulpitius Apollinaris.

Theoclytus.

Theocritus.

Theodorus Gaza.

Valerius Probus.

Varinus.

Varro.

Virgilius.

Zenodotus.

SVMMA PRIVILEGIORVM.

CAVTVM est Regio priuilegio, ne quis alius præter Christophorum Plantinum librū, cui titulus est, *Themis dea, seu De lege diuina*, imprimat, vel alibi impressum vendat hinc ad sexennium, sub pœna confiscationis librorum, vt latiùs patet in litteris datis Bruxellæ 2. Decembris. M. D. L X V I I.

Subsignat.

De Langhe.

Idem cautum est in Consilio Brabantie ad totidem annos, & sub pœnis iisdem, vt in superiori Priuilegio: quemadmodum latiùs patet in litteris datis Bruxellæ 3. Decembris eiusdem anni,

Subsignat. ab eodem

De Langhe.

1 -

1

NICOLAUS FLORENTIVS

STEPHANO PIGHIO

SVO. S. D.

CVM NVPER AD ME SCRIPSIS-
ses mi Pighi, vt certiozem te facerem, si
quid in tua Themide esset, quod lectorem
offenderet; respondi, vt nouisti, eam valde
placuisse doctissimo nostro Fulvio Ursino;
verum me eam nondum legisse. Accidit
inde dum Illustrissimus Cardinalis Gran-
uellanus existimaret me eam vidisse, vt se-
rius ad eius lectionem peruenerim, quam
tu forte expectabas. Ceterum vbi postea
eandem ipse Illustrissimus per occasionem
summis laudibus extulisset: ac ex me prae-
sente agnouisset, visam à me non esse, con-
festim qua est in omnes studiosos humani-
tate ac benignitate propensus, eam ad cu-
biculum meum transferri curauit, quam-
tū quidem statim legi, posteraque die ite-
rum summa cum admiratione ideo relegi,
quod non modò singularem in ea inuen-
tionem, rerumque applicationem, verum
etiam conciliationem tot diuersorum au-
ctorum in re tam perplexa, adeò felicem
suspicerem, vt nihil simile à multis annis
legisse me fatear. Quare ingenti perfusus
laetitia, & quasi prurigne inflammatus, vix
me cōtinere potui, quin tertio eam aggre-
derer. Sed quia alia quaedam me detine-
bant, tum etiam quod me parum instru-
tum

ctum esse sentirem, ad intelligentiam eo-
 rum præcipue, quæ sub Morilloni persona
 à te referuntur: consultius esse statui, dies
 aliquot intermittere, ac minus inidoneū
 ad intermissam redire. Hinc accidit, ut nūc
 tandem eam absoluerim, retulerimque
 non minus fructus quàm voluptatis, ita ta-
 men ut tuam præsentiam valde desidera-
 rem, qui cum conferre possem, nescio quid
 scrupuli, quod etsi ego per me extricare
 nequeam, non despero tamen, immò nihil
 dubito, quin ut alia non minus difficilia,
 felicissimè dissolvisti, sic id quoque planū
 extricatumque reddes, mihi que hūc scrupulum
 aut litteris, aut in ipsa operis edi-
 tione eximes. Id (ut iam absens agā, quod
 præsens mallet) ex duobus locis maximè
 dependet, & primum ex his tuis verbis,
 quibus in subsequenter modum ita agis:

*Quam Veneris esse nonnulli coniciunt propter tres ima-
 gunculas, quæ deam confectis manibus circumdant, quas
 Gratias autantico: Sed dicitur Augustinus admodum, quod
 non nudas sed stolatas videri dicant, atq; alio quàm Gra-
 tia modo dispositas. Ad hac ita mox ille: De Veneris termi-
 no quicquam me legisse profecto non memini, cuperem ita-
 que videre simulachrum illud, &c. Ac aliquanto
 post hinc sequentibus, quibus Card. Car-
 pensera ita loquentem inducis.*

*Iniquasque me sapientem dicas primum, qui his doctis
 antiquarum symbulis, argumentisq; minime delectari so-
 les, quibus hac Veni, antiquam de eius termino apud
 veteres quos plurimos de diligenter pernotasse scio, legeris.
 Tam ille, Nihil equidem expressit me legisse meminisse, ut ne-
 que*

que de Gratiarum hoc habitu atque positura: plurima tamen in similibus antiquorum reliquiis, reperiri nō diffiteor, de quibus maiorum scripta, quæ ad nostrā peruenērūt tempora, memoria nihil prodiderant.

Quæ verba ita videntur accipi posse, ut ideo videaris negare imaginem hanc Veneris esse, quod Veneris statuam aut signū à nemine sub Termini forma descriptam esse legeris. Similiter Grätias illas esse, ideo ex parte refellere videris, quod nudæ non sint sed stolatæ, cum tamen non dubito quin apud Pausaniam videris, quid de his ipse referat, ad quem nullo alio addito te remitterem; si cum hæ meæ litteræ Bruxellam perferrentur, te ibidem in maxima selectorum librorum copia fore certior essem. Sed dum dubito, num te alibi locorum, hæ meæ deprehendent, volui quemadmodum partem illam strenæ tuæ supra ob eandem causam descripsi, sic etiā ex Pausania ea hic subiungere, quæ cum tuis aliquantum mihi dissentire videntur. Ea ita se habent in translatione Romuli Amasæi, edita Florentiæ, Anno cld lcl.

Libro i. nempe in Attica.

De ea urbis regiuncula quam Hortos vocant, & Veneris in ea templo signoq, quod templo assistit, figura ut Herma quadrata, nihil fide dignum est ab Atheniensibus traditum. Epigramma autem indicat, calestem Venerem esse, earum quæ Parca appellantur natu maximam.

Idem libro 6. Eliacorum.

Suum habent & Gratia templum, simulacra lignea sunt, veste inaurata, facies, manus, et pedes è candido marmo

more, earũ vnaſam talum altera, myrtũ tertia præfert.

Idem Libro 9. in Bœotica.

At qui primus Gratias vel finxerit, vel pingendo nudas ostenderit, nusquam comperi. Apud priscos enim homines cum vestimento eas, tam à fictoribus quàm à pictoribus factas noui. Nam apud Smyrneos cum in Nemesium sano, præter cetera signa, ipsa etiam Gratiæ aurea dedicate sunt, quas Bupalus fecit; tum verò in Cantorum statione, odeum ipsi vocant, Gratiæ imago Apellis opus est, Pergameni etiam in Attali thalamo & in eo templo, quod Pythium nuncupant, suas habent & ipsi Gratias, quas pinxit Pythagoras Parius: Socrates ad hæc Sopbronisci filius, ante arcis vestibulum, Gratiarũ Atheniensibus è marmore signa fecit, quæ sanè omnia sunt veste velata. Quæ verò his posteriores ratione, ita Gratiarum ornatum immutauerint, vt omnes plañe nudas fecerint quibus eas vel fingendo vel pingendo exprimere cura fuit, mihi certè compertum non est.

Atque hæc, mi candidissime Pighi, sic accipias velim, tâquam à tui studiosissimo prolata; & ignoscas quæso, si quod paucis verbis indicare potui; dulcedine colloquij tui detētus, prolixiore epistola retulerim. Nam cùm te præsentem non habeam, habuerim tamen plus quàm iustam causam tui (etiam prius) interpellandi, neque ita tēperare mihi potui, quin aliquanto maiore tempore tecum quasi hærerem confabularerque, quàm ipsa rei necessitas exigeret. Vale, ac studiis tuis, tibi, principibusq; dignis, vt & amicis, immortalitatem prorogare pergas. Romæ die quarta Decembris. clō lō lxxvii.

ACCEPI tuam epistolam mi Florenti tertio Kal,
 Ianuarias, qua profecto gratissima mihi fuit, quod meis tan-
 dem precibus locum feceris, atq; ea demonstraueris, qua
 fortasse offendere lectorem in nostra Themide possent. Atqui
 vellent appulisset aliquanto maturius tua epistola, potuissem
 tum profecto vel paucis verbis tuis scrupulis, ad argumentū
 quippe nostrum non pertinentibus, occurrere. Sed cum iam
 Themim ferè Plantinus typographus absoluisset, vt noua
 strenua argumentum noui huius anni initio in lucem prodi-
 ret, nihil in eadem mutare tum facultas fuit. Quapropter
 nostra fretus amicitia, epistolam hanc tuam cum mea re-
 spōsione Themidi adicere non dubitauī, vt lector quiuis in-
 telligat consilium in hac re meum, quod te ex ipsa Themide
 non percepisse video, ne deinde quis alius in eundem forte
 lapidem offendere pedem posset. Iam verò si prater tuam ex-
 pectationem hoc facio, per amicitia sacra te rogo, ne agere
 feras, sed sorti potius quam mea temeritati imputes, qua fa-
 ctum vt tua serius ad me perueniret epistola, quàm vt po-
 tuerim in ipso opere has offensiūculas summouere. Sed vt ad
 rem transgrediar, nouisti mi Florenti in dialogis omnibus
 duo imprimis esse quàm diligentissimè obseruanda, decorum
 videlicet atque imitationem: decorum quidem, vt habea-
 mus rationem argumenti, temporis, loci atque personarum:
 imitationem verò, vt ita instituamus sermonē stylo vulga-
 ri, remisso ac simplici, vt non studio confictus, non longè ac-
 cerfitus, sed fortuitus & verus appareat, vt in eo etiam re-
 luceat, quantum fieri poterit, personarum quas inducimus,
 non solum eruditio, ingenium, atque eloquentia, verum
 etiam modus loquendi aliquando ab ipsis vsitatus. Quod

M. Tullii in dialogis suis frequenter fecisse animaduertimus, ut de claris oratoribus disputans M. Bruii formulas cum eū inducit loquentem, saepe imitatur, quamuis dictionem ipsius non probaret, atque is Ciceroni, ut Tacitus ait, videretur ociosus atque disunctus. loca quaedam annotauit Corradus, in quibus à suo dicendi genere Tullius eam ob causam discessisse videtur. Itaque & nos Morillonum nostrum, cum quo Romae tum familiarissimè viximus, & iocos eius vicè-que imitari cum in illa disputationis praefatione, tum in fine volumus, qui cum opiniones suas dissimulare vellet, plerumque dicere solebat, se non meminisse; & cum accusaret aliquoties eius illam ὑπόκρισιν non ignarus ipsum fingere, dissimulabat amplius, humanum esse dicens, non meminisse mox omnium quae olim vel audimus vel legimus, temerarij verò, velle scire confestim vniuersa. et hac plerumq, cum vel alios audire vellet, vel de alijs rebus differere. Sic Augustinum quoque fingo dissimulare & se non meminisse dicere, ut Morillonum audiret differentem, non secus ac Socratem Plato quàm frequentissimè ἐρωεῖν οὐκ ἔχοντα inducit, dubitantem quippe, interrogantem, ac omnium ferè ignarum, ut aliorum errores expiscaretur, ac deinde per inductiones suas exagigaret, & refelleret. Augustinum verò tunc temporis etiam in sublimiori gradu positum nobiscum velut parem in arenam descendere noluimus, ut decorum seruaremus; quamuis pro multifaria eius eruditione & antiquitatis peritia, vel primas eius disputationis obtinere debuisset. Excusatur igitur occupationes forenses ipse, velut per has abstraheretur ab amœnioribus hisce studiis, & excusatur etiam à Cardinale postea, ne in secundo vel tertio dialogo, quos adhuc ad legis diuinæ argumentum desiderari fatemur, omne praeipuum disputationis subeat, licet pro ingenij sui fecunditate, felicitateq, quamlibet multis occupationibus sufficere possit: Cardinalem enim & Augustinum tanquam indices

dices vel censores huius nostro dialogo iunximus, quique
 nihil aliud quam aliquando dicentes, extiment, iussu fri-
 gidam (quod aiunt) suffundant. De Venere & Gratiis au-
 tem, quas αἰολομόςφους appellat Orpheus, studio omnia
 praterimus in illa transitione ad scopum nostrum, vulgo re-
 ceptam de Venere & Gratiis opinionem vix attingentes:
 nam qua de harum dearum natura, cultu, diuersisq; formis
 variè Pausanias aliq; veteres memoria prodiderunt, tertio
 dialogo reseruamus, in quo de pulchro legis diuina acturi, &
 Veneris Gratiarumque historiam diligentius examinaturi
 sumus. Eaque de causa Morillonum & Augustinum fingo
 non meminisse de Venere & Gratiis, idq; aperto potius mē-
 dacio quam occulta dissimulatione, vt eo citius intelligat le-
 ctor hanc historiam alio loco reseruari. Atqui nihil metuo,
 quin vterq; apud doctos omnes vel κατὰ πρόκληριν excuse-
 tur facile ab ignorantia culpa: quando huius praeclara ope-
 ra iam dudum in lucem edita abunde testentur summam
 doctrinam multifariamq; omnigena antiquitatis peritiam;
 illius autem ingenium, memoriam, ac dotes variamque eru-
 ditionem ipse in praefatione ad Cardinalem nostrum, quia
 eius nulla in publico adhuc extare scripta existimem, satis
 declarem. Nec denique his memoria lapsus, nisi fictitium,
 impingi posse existimo. Non enim is videtur, vel Erasmo
 teste, memoria lapsus esse, qui negat se meminisse, alioquin
 nemo non labitur memoria, quando nullus est, quin quidam
 non meminerit: verum qui per obliuionem aliud scribit &
 asseuerat, quam res habet, is demum labitur memoria, &
 negligentia accusari poterit. Habes consilij mei rationem, &
 iuuat apud te mi Florenti causam dicere, velut equum &
 amicum iudicem, cuius candor eximius mihi probe cognitus
 est: sed cum me laudibus immodicis emeras, quas agnoscere
 non possum, quando me meo metior pede, profecto pudorem
 mihi insignem incutis, ad quas nihil habeo, quod respondeā,
 nisi

*miſi te amatiſſime de me errare, atq; affectionis nimio ſtudio
 prorsus catutire. Non enim uſque adeo me vexat philautia
 illa tēgo quin ſentiam meam imbecillitatem, & vix quic-
 quam doctis auribus, nodum immortalitate dignum à me
 prouenire poſſe. Vale.*

ERRATA.

Pag. 3. lin. 14. & votis. 5. 3. eſt. 20. 2. Quirinali. 21. vlt.
 atriendibus. 44. 2. 80u. 60. 3. qui. 67. 4. ex. 90. 8. Ione. 93. 20.
 animæ. 96. 12. 80u. 97. 12. Maſſæum. 121. 17. *κατα* ad *ετις*
 140. 2. Probi. 147. 14. Spartam; 169. vlt. tua vi. 204. 8. ſuſ-
 cipiuntur, 207. 1. apuam.

